

Handbok för gymnasieantagning 2024

Gällande bestämmelser samt kommentarer
om mottagande/antagning till gymnasieskolan
och anpassade gymnasieskolan



Sveriges
Kommuner
och Regioner

Förord

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, ger ut Handbok för gymnasieantagning som ett stöd till de som arbetar med och ansvarar för mottagande och antagning till gymnasiet. Handboken innehåller en sammanställning av gällande bestämmelser enligt lag, förordning och föreskrifter samt kommentarer om hur dessa bör förstås och tillämpas. Ett stort tack till de som medverkat i arbetet med årets handbok: Caroline Bruzelli, Gymnasieantagningen Storsthlm, Erik Deliér, Gymnasieantagningen Helsingborg, Annette Holm Persson, Gymnasieantagningen Helsingborg, Cajsa Melander, Håbo kommun, Camilla Solnes, Gymnasieantagningen Gotland och Sabina Svahn, Gymnasieantagningen GR. Redaktör på SKR har varit Åsa Ernestam.

Stockholm i december 2023

Monica Sonde
Avdelningen för utbildning och arbetsmarknad

Sveriges Kommuner och Regioner

Utdrag ur gällande lag, förordning och föreskrifter har i denna handbok tydliggjorts genom inramning av texterna.

Innehåll

1. Skolplikt, tillgång till utbildning och vägledning.....	6
1.1 Skolväsendet.....	6
1.2 Lika tillgång till utbildning.....	6
1.3 Huvudmän för utbildningen.....	6
1.4 Tillgång till studie- och yrkesvägledning.....	8
1.5 Skolplikt, skolpliktens upphörande samt rätt att slutföra skolgången.....	8
2. Målgrupp, samverkan och antagningsorganisation.....	10
2.1 Syfte och målgrupp.....	10
2.2 De olika utbildningarna i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.....	12
2.3 Kommunens ansvar att erbjuda gymnasieutbildning.....	14
2.4 Skyldighet att informera.....	15
2.5 Huvudmannens ansvar vid nedläggning av program/inriktningar.....	18
2.6 Samverkansavtal.....	18
2.7 Gemensam antagningsorganisation.....	20
3. Marknadsföring av gymnasieutbildning.....	21
3.1 Bakgrund och syfte.....	21
3.2 Vägledning och information.....	21
3.3 Marknadsföring.....	22
3.4 Tid för marknadsföring.....	23
3.5 Vad marknadsföring av gymnasieskolor kan innehålla.....	23
4. Tidplan.....	25
5. Ansökan och yttrande.....	26
5.1 Ansökningshandling.....	26
5.2 Talerätt och underskrift.....	30
5.3 Inlämnande av ansökan.....	30
5.4 Hemkommun.....	34
5.5 Omval.....	34

5.6 Sent inkommen ansökan.....	34
5.7 Handläggning av ansökan till annan huvudman än den egna hemkommunen.....	35
5.8 Förteckning över antagningskanslier.....	37
6. Rätt till utbildning för icke folkbokförda elever.....	38
6.1 Bosatt i landet.....	38
7. Behörighet.....	44
7.1 Generell behörighet till gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.....	44
7.2 Behörighet till nationella program i gymnasieskolan.....	46
7.3 Behörighet till introduktionsprogram.....	48
7.4 Behörighet för sökande med utländska betyg.....	49
7.5 Bedömning av utländska gymnasiebetyg.....	50
7.6 Sökande med svårt rörelsehinder.....	50
7.7 Döva och hörselskadade sökande.....	51
7.8 Behörighet för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan.....	52
7.9 Behörighet till gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan där distansundervisning får användas.....	54
8. Mottagande och mottagandebeslut.....	55
8.1 Gymnasieskolan – nationella program.....	55
8.2 Gymnasieskolan – introduktionsprogram.....	59
8.3 Anpassade gymnasieskolan.....	62
8.4 Gymnasieskolan – vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år, offentlig och fristående huvudman.....	65
8.5 Behörighetsprövning och beslut om mottagande i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.....	65
8.6 Underrättelse om beslut (mottagandebeslut).....	66
9. Överklagande.....	67
9.1 Överklagande till Skolväsendets överklagandenämnd.....	67
9.2 Rutiner för beslut om mottagande.....	69
9.3 Förvaltningsbesvär.....	70
9.4 Laglighetsprövning.....	70
9.5 Överklagandeförbud.....	71

10. Urval av sökande	72
10.1 Urvalsbestämmelser för gymnasieskolan.....	72
10.2 Gruppindelning, tillämpliga urvalsgrunder och fördelning av platser ...	75
10.3 Beräkning av meritvärde.....	76
10.4 Rangordning av sökande vid lika meritvärde.....	77
10.5 Rangordning vid betygskomplettering	77
10.6 Urvalsbestämmelser för anpassad gymnasieskola	77
10.7 Urval till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år	78
11. Antagning	79
11.1 Preliminär antagning.....	79
11.2 Om- och nyval.....	80
11.3 Slutlig antagning	80
11.4 Reservantagning.....	81
11.5 Antagning vid senare tidpunkt.....	81
11.6 Information om antagning	82
12. Interkommunal ersättning	83
12.1 Interkommunal ersättning för nationella program m.m.....	83
12.2 Riksidrottsutbildningar, riksrekryterande utbildning, särskilda varianter och estetisk spetsutbildning.....	84
12.3 Nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU).....	85
12.4 Distansutbildning	85
12.5 Fördelning av kostnaden för förlängd studietid och utökat program ...	86
12.6 Riksgymnasiet för döva och hörselskadade samt Rh-anpassad utbildning.....	87
12.7 Försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning	89
12.8 Introduktionsprogram.....	89
12.9 Anpassad gymnasieskola	92
12.10 Avstämningsdatum	93
12.11 Vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år	93
13. Bidrag till fristående gymnasieskolor m.m.	95
13.1 Fristående gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor	95
13.2 International Baccalaureate (IB)	101
13.3 Internationella skolor	102
13.4 Ersättning för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.....	103
13.5 Ersättning vid distansutbildning	104

14. Ersättning för elever från och till andra länder.....	106
14.1 Elever från nordiska länder.....	106
14.2 Utlandssvenska elever	107
14.3 EU-medborgare, barn till anställda vid ambassader och papperslösa	108
14.4 Asylsökande och elever som omfattas av massflyktsdirektivet	108
14.5 Gymnasieutbildning utomlands	109
15. Inackordering, elevresor och skolskjuts.....	110
15.1 Stöd till inackordering – skolor med offentlig huvudman	110
15.2 Stöd till inackordering – skolor med fristående huvudman	112
15.3 Elevresor	112
15.4 Skolskjuts – anpassade gymnasieskolan	114
15.5 Resor och boende för elever vid distansutbildningar	115
15.6 Stöd för elever över 20 år	115
16. Utbildning anpassad för elever med vissa funktionsnedsättningar	116
16.1 Riksgymnasiet för döva och hörselskadade i Örebro	116
16.2 Rh-anpassad utbildning	119
17. Byte av studieväg och återantagning.....	123
17.1 Byte av studieväg	123
17.2 Antagning vid senare tidpunkt	124
18. Val av studieväg till högre årskurs samt lärlingsutbildning.....	125
18.1 Sökande till högre årskurs	125
18.2 Erbjudande av viss utbildning.....	126
18.3 Urval till inriktning i högre årskurs	126
18.4 Gymnasial lärlingsutbildning.....	127
19. Rätt att fullfölja utbildning	130
19.1 Rätt att fullfölja.....	130
19.2 Rätt att fullfölja vid flytt.....	133
19.3 Rätt att fullfölja utbildningen för utländska sökande	136

20. Offentlighet och sekretess	137
20.1 Utlämnande av allmänna handlingar	137
20.2 Dataöverföring av sökande samt betygssfiler för sökande till andra huvudmän	137
20.3 Databaser – IT-stöd i elevadministrationen	138
20.4 Sekretess i skolan	138
20.5 Sekretessmarkerade personuppgifter	138
21. Organisering av antagningsprocessen	141
21.1 Tidplan	141
21.2 Rätt att fatta beslut	141
21.3 Beslutsområden i antagningsprocessen.....	142
22. Bevarande och gallring.....	143
22.1 Bevarande	143
22.2 Gallring	144
22.3 Dataskyddsförordningen.....	144
Bilaga 1. Ansökningar – rekommendationer om ansökan.	145
Bilaga 2. Blanketter – blanketter som går att beställa från Addas webbplats¹	148
Bilaga 3. Kodning av Län och kommun samt tidigare skolutbildning..	149
Bilaga 4. Kodning av YTTRANDE OCH BESLUT om mottagande till gymnasieskolan avseende behöriga sökande	150

Not. 1 Addas webbplats <https://www.adda.se/>.

1. Skolplikt, tillgång till utbildning och vägledning

I detta kapitel behandlas vad som avses med skolväsendet, tillgång till utbildning, vilka som kan vara huvudmän för utbildningen, tillgång till studie- och yrkesvägledning samt frågor om skolpliktens upphörande och rätt att slutföra grundskolan.

1.1 Skolväsendet

Enligt skollagen anordnas utbildning inom skolväsendet av det allmänna och av enskilda enligt vad som anges i 1 kap. 1–7 §§ skollagen. Skolväsendet omfattar skolformerna förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola, sameskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning. I skolväsendet ingår också fritidshem.

1.2 Lika tillgång till utbildning

I 1 kap. 8 § skollagen anges att alla ska, oberoende av geografisk hemvist och sociala och ekonomiska förhållanden, ha lika tillgång till utbildning i skolväsendet om inte annat följer av särskilda bestämmelser i skollagen.

1.3 Huvudmän för utbildningen

I 2 kap. skollagen anges att kommuner är huvudmän för förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning och fritidshem. En region får vara huvudman för gymnasieskola, anpassad gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning.

För kommuner och regioner ska det finnas nämnder som fullgör kommunens eller regionens uppgifter enligt skollagen. För dessa nämnder gäller vad som föreskrivs i kommunallagen.

Varje kommun är skyldig att samverka med minst två andra kommuner om uppgifter i gymnasieskolan och vuxenutbildningen. Enligt 2 kap 2 a § och 2 b § skollagen gäller:

Utdrag ur gällande lag

Samverkan mellan kommuner

2 a § Varje kommun ska samverka med minst två andra kommuner om uppgifter i gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning. Samverkan ska ske genom ett avtal (primärt samverkansavtal). Även samverkan som sker på annan liknande grund anses som primärt samverkansavtal. De samverkande kommunerna bildar ett primärt samverkansområde för utbildningen.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på samverkan med minst två kommuner med hänsyn till kommunernas geografiska placering. Sådana föreskrifter får ange vad som ska gälla i fråga om planering, dimensionering och erbjudande av utbildning för kommuner som omfattas av undantaget. Lag (2022:1089).

2 b § Det primära samverkansavtalet ska avse planering, dimensionering och erbjudande av utbildning. Bestämmelser om vilka utbildningar samverkansavtalet ska omfatta finns i 15 kap. 30 a § första stycket och 20 kap. 16 a § första stycket.

Bestämmelser om samverkansavtal i andra fall (sekundära samverkansavtal) finns i 15 kap. 30 a § andra och tredje styckena och i 23 kap. 21, 22 och 23 §§. Lag (2022:1089).

Enskilda får efter ansökan till Skolinspektionen godkännas som huvudmän för gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. Skolinspektionen prövar ansökan och kan ge ett godkännande för viss utbildning vid en viss skolenhet. I den bedömning som görs vägs bland annat arbetsmarknadens behov in.

Innan en enskild huvudman startar utbildning inom gymnasieskola eller anpassad gymnasieskola ska samråd om den kommande verksamheten ske mellan den enskilde och den kommun där utbildningen ska bedrivas. Det är den enskilde huvudmannen som ansvarar för att samrådet dokumenteras. Om utbildningen ska bedrivas i form av gymnasieskola eller anpassad gymnasieskola, ska kommunen ge närliggande kommuner tillfälle att medverka i samrådet.

Staten är huvudman för specialskolan och sameskolan.

Huvudmännen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

1.4 Tillgång till studie- och yrkesvägledning

I 2 kap. 29 § skollagen anges att elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Detta gäller även för den som ännu inte är elev i skolan men avser att påbörja en utbildning.

1.5 Skolplikt, skolpliktens upphörande samt rätt att slutföra skolgången

I 7 kap. 2 § skollagen anges vilka som omfattas av skolplikt.

Enligt 29 kap. 2 § skollagen avses med bosatt i Sverige den som är folkbokförd i landet enligt folkbokföringslagen. I samma bestämmelse anges vilka som ska anses bosatta i landet även om de inte är folkbokförda här. Dessa har rätt till utbildning i Sverige på samma villkor som folkbokförda barn men är inte skyldiga att gå i skolan så länge de inte är folkbokförda i Sverige. Det innebär att bland annat asylsökande och barn till utländska diplomater i regel inte omfattas av skolplikt.

Även om en elev inte omfattas av skolplikt är eleven skyldig att delta i undervisningen i den skola där eleven är inskriven så länge eleven väljer att gå kvar i skolan, enligt 7 kap 17 § skollagen.

I 7 kap. 12–16 §§ skollagen finns angivet vad som gäller beträffande skolpliktens upphörande och elevernas rätt att slutföra skolgången i grundskolan, anpassade grundskolan eller specialskolan.

Utdrag ur gällande lag

När skolplikten upphör och rätten att därefter slutföra skolgången

Skolpliktens upphörande

12 § Skolplikten upphör vid utgången av vårterminen det tionde året eller, om eleven går i specialskolan, det elfte året efter det att eleven börjat fullgöra skolplikten, om inte annat följer av 13 eller 14 §. Lag (2017:1115).

Senare upphörande

13 § För den elev som inte gått ut högsta årskursen när skolplikten annars skulle ha upphört enligt 12 §, upphör skolplikten i stället ett år senare, dock senast när eleven fyller 18 år.

Frågan om skolpliktens förlängning enligt första stycket prövas av hemkommunen. För en elev som går i specialskolan prövas dock frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

Tidigare upphörande

14 § Om eleven före den tidpunkt som framgår av 12 eller 13 § uppfyller de betygskriterier som minst ska uppfyllas för den skolform där eleven fullgör sin skolplikt, upphör skolplikten.

Frågan om skolpliktens upphörande enligt första stycket prövas av hemkommunen. För en elev som går i specialskolan prövas frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten. Lag (2022:146).

Rätt att slutföra skolgången

15 § En elev i grundskolan, anpassade grundskolan eller specialskolan har rätt att slutföra den högsta årskursen, även om skolplikten upphör dessförinnan.

En elev i grundskolan, anpassade grundskolan eller specialskolan har också rätt att efter skolpliktens upphörande slutföra utbildningen under ytterligare två år, om eleven inte har uppfyllt de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas för respektive skolform. En elev i anpassade grundskolan har under denna tid rätt till minst 800 timmars undervisning utöver den i 11 kap. 7 § första stycket garanterade undervisningstiden, om eleven inte dessförinnan uppfyllt betygskriterierna eller kriterierna för bedömning av kunskaper.

En elev som har tagits emot i specialskolan enligt 6 § första stycket 1 och som på grund av sina funktionsnedsättningar inte kan få tillfredsställande förhållanden i anpassade gymnasieskolan eller gymnasieskolan, får efter det att skolplikten har upphört och i mån av plats genomgå ytterligare utbildning i specialskolan till och med vårterminen det kalenderår eleven fyller 21 år, om eleven inte bedöms ha förmåga att fullfölja utbildningen enligt andra stycket. Lag (2022:1315).

16 § Frågan om rätt att slutföra skolgången enligt 15 § prövas av hemkommunen. För en elev som går i specialskolan prövas dock frågan av Specialpedagogiska skolmyndigheten.

2. Målgrupp, samverkan och antagningsorganisation

I detta kapitel behandlas frågor om gymnasieskolans och anpassade gymnasieskolans syfte och målgrupp, de olika utbildningarna i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan, hemkommunernas ansvar att erbjuda utbildning samt om skyldigheten att informera om utbildningar. Huvudmannens ansvar vid nedläggning av utbildning, samverkansavtal och gemensam antagningsorganisation berörs också.

2.1 Syfte och målgrupp

Syftet med gymnasieskolan anges i 15 kap. 2–3 §§ skollagen. I 15 kap. 5 § anges också vilken målgrupp som gymnasieskolan avser.

Utdrag ur gällande lag

5 § Gymnasieskolan ska vara öppen endast för ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år eller, i fall som avses i 36 §, 21 år. I 17 a kap. 4 § finns särskilda bestämmelser om målgruppen för den vidareutbildning som ges i form av ett fjärde tekniskt år.

I 17 kap. 16 § andra och tredje styckena finns bestämmelser om utbildning i gymnasieskolan för vissa elever från anpassade grundskolan.

Bestämmelserna om gymnasieskolan gäller bara för ungdomar som är bosatta i landet. I 29 kap. 2–5 §§ finns ytterligare föreskrifter om bosättning och rätten till utbildning. Lag (2022:1315).

Syfte och målgrupp för anpassade gymnasieskolan anges i 18 kap. 2–4 §§ skollagen med förtydligande av målgruppen i 29 kap 8 §.

Utdrag ur gällande lag

2 § Anpassade gymnasieskolan ska ge elever med intellektuell funktionsnedsättning en för dem anpassad utbildning som ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Utbildningen ska utformas så att den främjar social gemenskap och utvecklar elevernas förmåga att självständigt och tillsammans med andra tillägna sig, fördjupa och tillämpa kunskaper.

Utbildningen i anpassade gymnasieskolan ska i huvudsak bygga på de kunskaper som eleverna har fått i anpassade grundskolan eller i motsvarande utbildning.

Av 29 kap. 8 § följer att det som sägs i denna lag om ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning ska gälla också för vissa andra ungdomar. Lag (2022:1315).

Utdrag ur gällande lag

29 kap. 8 § Det som i denna lag sägs om personer med intellektuell funktionsnedsättning gäller även dem som har fått en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

Personer med autism eller autismliknande tillstånd ska vid tillämpningen av denna lag jämföras med personer med intellektuell funktionsnedsättning endast om de också har en intellektuell funktionsnedsättning eller en sådan funktionsnedsättning som avses i första stycket.

I lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade finns bestämmelser om vissa andra särskilda insatser än utbildning. Lag (2022:1315).

Utdrag ur gällande lag

Samverkan

18 kap. 3 § Huvudmannen för anpassade gymnasieskolan ska samverka med samhället i övrigt. Lag (2022:1315).

Målgrupp

4 § Utbildningen i anpassade gymnasieskolan ska vara öppen för ungdomar vars skolplikt har upphört och som på grund av att de har en intellektuell funktionsnedsättning inte bedöms ha förutsättningar att uppfylla sådana betygskriterier som gäller för gymnasieskolan och som minst ska uppfyllas.

De ungdomar som tillhör målgruppen för anpassade gymnasieskolan har rätt att bli mottagna i anpassad gymnasieskola om utbildningen påbörjas före utgången av det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år. Lag (2022:1315).

2.2 De olika utbildningarna i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan

2.2.1 Gymnasieskolan

Nationella program

Utbildningarna i gymnasieskolan består av 18 nationella program som antingen är yrkesprogram eller högskoleförberedande program. Inom programmen finns olika inriktningar, särskilda varianter och gymnasial lärlingsutbildning.

Bestämmelserna om erbjudande av viss utbildning (inriktningsgaranti) återfinns i 16 kap. 12 § skollagen.

Utdrag ur gällande lag

12 § När en huvudman erbjuder utbildning på ett nationellt program får huvudmannen också låta erbjudandet omfatta att eleven senare ska antas till en nationell inriktning, en särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning inom programmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att ett sådant erbjudande ska ges inom vissa program.

För de elever som inte uppfyller behörighetskraven till de nationella programmen finns utbildning i form av introduktionsprogram.

Riksrekryterande utbildningar

Utöver de nationella programmen finns riksrekryterande utbildningar, riksrekryterande yrkesutbildningar samt riksrekryterande estetisk spetsutbildning. Det pågår också en försöksverksamhet med gymnasiala spetsutbildningar utöver detta. Dessutom finns riksrekryterande idrottsgymnasier; RIG. I gymnasieskolan ingår också vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år som är riksrekryterande och finansieras med statsbidrag.

Både offentliga och enskilda huvudmän kan ansöka om att en utbildning ska få status som riksrekryterande. Offentliga huvudmän ansöker hos Skolverket och enskilda hos Skolinspektionen. Att en utbildning är riksrekryterande innebär att elever från hela landet kan söka den på samma villkor.

Förutsättningarna för riksrekryterande utbildningar anges i 5 kap. 12–26 §§ gymnasieförordningen. Uppgifter om utbildningar som beviljats riksrekrytering finns på Skolverkets webbplats.¹

Not. 1 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

Uppgifter om vilka skolor som deltar i försöksverksamheten med riksrekryterande gymnasiala spetsutbildningar finns på Skolverkets webbplats.² Förordning (2008:793) om försöksverksamhet med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning avser utbildning som påbörjas under tiden 1 juli 2009 till och med 30 juni 2022.

När det gäller gymnasiala idrottsutbildningar finns utöver RIG även nationellt godkända idrottsutbildningar; NIU. Både offentliga och enskilda huvudmän kan ansöka om att få anordna NIU, hos Skolverket respektive Skolinspektionen. NIU vid kommunala skolor är inte riksrekryterande utan bygger på samverkansavtal mellan kommuner. Villkoren för att få anordna NIU anges i 5 kap. 27–31 §§ gymnasieförordningen.

Rh-anpassad utbildning

För ungdomar med ett svårt rörelsehinder får vissa kommuner anordna speciellt anpassad utbildning, gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning.

De ungdomar som avses har som regel utöver ett rörelsehinder tilläggshandikapp av olika slag. Det är fråga om elever som behöver personlig hjälp både i skolan och på sin fritid och som dessutom är beroende av habiliterande insatser av t.ex. kurator, sjukgymnast eller logoped. De är i regel beroende av en lugnare studietakt än övriga elever. Vid bedömningen av kriteriet svårt rörelsehindrad ska rörelsehindret inte betraktas isolerat. Det väsentliga är om det samlade handikappet medför så stora svårigheter att den unge inte kan följa en reguljär studiegång, se proposition. 1998/99:105 s. 63 f. och proposition 2001/02:61 s. 9.

För utbildning i gymnasieskolan för elever som är döva, hörselskadade eller dövblinda eller har en språkstörning finns särskilda föreskrifter.

2.2.2 Anpassade gymnasieskolan

I anpassade gymnasieskolan finns nationella och individuella program. De nationella programmen är nio stycken och finns förtecknade i bilaga 4 till skollagen.

Även i anpassade gymnasieskolan får det finnas gymnasial lärlingsutbildning och riksrekryterande utbildningar.

2.2.3 Distansundervisning i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan

I 22 kap. 7–8 §§ skollagen finns bestämmelser om när distansundervisning får användas i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.

Not. 2 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

Utdrag ur gällande lag

7 § Distansundervisning får användas som särskilt stöd enligt 3 kap. 11 a § inom ramen för en påbörjad utbildning i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik, om eleven medger att sådan undervisning används. Lag (2022:1315).

8 § Distansundervisning får användas för en hel utbildning i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik eller av andra särskilda skäl.

Bestämmelser om behörighet, mottagande, riksrekrytering och urval till sådan utbildning som avses i första stycket finns i 13–15 §§. Lag (2022:1315).

2.3 Kommunens ansvar att erbjuda gymnasieutbildning

2.3.1 Gymnasieskola

Enligt 15 kap 30 § skollagen ansvarar hemkommunen för att ungdomarna i kommunen erbjuds gymnasieutbildning av god kvalitet. Av 16 kap 42 § skollagen framgår att kommunen också ansvarar för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds utbildning på nationella program.

För de nationella programmen ska erbjudandet omfatta ett allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar. Se även avsnitt 2.6 i handboken

Erbjudandet av utbildningar ska ta hänsyn till både de sökandes efterfrågan och arbetsmarknadens behov, vilket framgår i 15 kap. 30 b § skollagen.

Utdrag ur gällande lag

30 b § När en kommun bestämmer vilka utbildningar som ska erbjudas och antalet platser på utbildningarna ska den ta hänsyn till

1. ungdomarnas efterfrågan, och
2. arbetsmarknadens behov.

Kravet på att ta hänsyn till arbetsmarknadens behov gäller endast de nationella programmen och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever. Lag (2022:1089).

Hemkommunen ansvarar enligt 17 kap 16 § skollagen också för att alla behöriga ungdomar i hemkommunen erbjuds programinriktat val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion. De ansvarar vidare för att elever från anpassade grundskolan erbjuds yrkesintroduktion och individuellt alternativ, om de önskar sådan utbildning. Hemkommunen behöver dock inte erbjuda sådan utbildning om det med hänsyn till elevens bästa finns synnerliga skäl att inte göra det.

Hemkommunen får erbjuda språkintröduktion enligt 12 § till elever som tillhör anpassade gymnasieskolans målgrupp.

2.3.2 Anpassad gymnasieskola

Enligt 18 kap. 27 § skollagen ansvarar hemkommunen för att alla ungdomar som tillhör anpassade gymnasieskolans målgrupp erbjuds utbildning av god kvalitet i anpassade gymnasieskolan.

Erbjudandet får avse utbildning som hemkommunen själv anordnar eller erbjuder i samverkan med annan kommun eller region.

Enligt samma kapitel 28 § skollagen ska kommunen vid utformningen av anpassade gymnasieskolan ta hänsyn till vad som är ändamålsenligt för eleverna ur kommunikationssynpunkt. Så långt det är möjligt ska anpassade gymnasieskolan organiseras så att ingen elev behöver bo utanför det egna hemmet.

Erbjudandet kan inte avse utbildning i fristående skola.

Kommunen ska också, i enlighet med 19 kap 34 § skollagen, sträva efter att erbjudandet om utbildning i anpassade gymnasieskolan omfattar ett så allsidigt urval av nationella program och nationella inriktningar som möjligt.

2.4 Skyldighet att informera

I 15 kap. 8 § skollagen anges att varje kommun ska informera om de nationella programmen samt möjligheterna att få utbildning på introduktionsprogram och om vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år. Från och med den 1 juli 2023 ska informationen från huvudman också ange vad utbildningen kan leda till när det gäller etablering på arbetsmarknaden och övergång till vidare studier.

Utdrag ur gällande lag

8 § Varje kommun ska informera om de nationella programmen samt om möjligheterna att få utbildning på introduktionsprogram och vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år. Lag (2014:530).

8 a § Information från en huvudman om erbjudande av nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever ska tydligt ange utbildningens inriktning.

Informationen ska också ange vad utbildningen kan leda till när det gäller etablering på arbetsmarknaden och övergång till vidare studier. Lag (2022:1089).

Varje kommun ska också informera om anpassade gymnasieskolans olika program. Skyldigheten att informera åligger elevernas hemkommuner.

Det är viktigt att hålla isär informationsskyldigheten och den marknadsföring som görs av huvudmännen för gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan. För mer information om marknadsföring se kap. 3 i handboken.

I 29 kap 19 § skollagen anges:

Utdrag ur gällande lag

19 § Kommunen ska informera vårdnadshavare och elever om utbildning i förskolor, förskoleklasser, grundskolor, anpassade grundskolor, fritidshem, gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor och om sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. och som erbjuds i eller av kommunen. Kommunen ska också informera om sådana riksrekryterande utbildningar som avses i 16 kap. 45 § och 19 kap. 37 § och om motsvarande utbildningar vid fristående skolor. Informationen ska utformas enligt 8 kap. 18 § andra stycket kommunallagen (2017:725).

Kommunen ska även informera om möjligheten för enskilda att bedriva förskola, fritidshem eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. med bidrag från hemkommunen enligt 8 kap. 21 §, 14 kap. 15 § samt 25 kap. 11 och 15 §§. Lag (2022:1315).

I 8 kap. 18 § andra stycket kommunallagen anges:

Utdrag ur gällande lag

Information till enskilda

18 § Sådan information ska vara saklig, relevant, jämförbar, lättförståelig och lättillgänglig. Lag 2017:725.

Att informationen ska vara jämförbar innebär att det måste vara möjligt att göra relevanta jämförelser mellan olika utförare.

Att informationen ska vara lättförståelig innebär att den ska utformas utifrån de behov som den enskilde har. Det kan således behövas både skriftlig och muntlig information och information på andra språk.

Att informationen ska vara lättillgänglig innebär att den bl.a. ska finnas tillgänglig på kommunens webbplats eller dit kommunen hänvisar.

När en elev påbörjar eller avslutar utbildning i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan ska huvudmannen anmäla det till elevens hemkommun. Skyldigheten gäller för alla huvudmän. För gymnasieskolan finns bestämmelsen i 15 kap. 15 § skollagen.

Andra stycket i 15 § kom till i samband med en översyn av kommunens aktivitetsansvar. Syftet med ändringen var att hemkommunen ska kunna förbereda insatser för elever som riskerar att avbyta sina studier.

Utdrag ur gällande lag

15 § När en elev börjar eller slutar vid en gymnasieskola med en annan huvudman än hemkommunen, ska huvudmannen snarast meddela detta till hemkommunen.

Detsamma gäller om en elev som inte fyllt 20 år utan giltigt skäl är frånvarande i betydande utsträckning. Denna skyldighet påverkar inte huvudmannens ansvar för att ge stöd eller särskilt stöd till elever. Lag (2014:1002).

För anpassade gymnasieskolan finns motsvarande bestämmelse i 18 kap. 15 § skollagen.

2.5 Huvudmannens ansvar vid nedläggning av program/inriktningar

Huvudmannen fastställer som regel vilket utbud av program och inriktningar som ska erbjudas i början av höstterminen året före utbildningens start. Huvudmännen bör fatta beslut om eventuella nedläggningar av program och inriktningar i så god tid att de elever som berörs har möjlighet att ändra sina val (göra omval). Förändringar i beslutad organisation bör göras före omvalsperiodens utgång (om omvalsperiod används). Vissa huvudmän har skrivit in etiska regler för detta i samverkansavtal och avtal om antagning med fristående huvudmän.

För utbildning som startar 2025 ska kommunala huvudmän ingå i samverkan med minst två andra kommuner, se avsnitt 2.6 i handboken. I lagtexten anges att huvudmannen så långt det är möjligt ska anpassa både utbudet av utbildningar och antal platser efter såväl sökandes efterfrågan som arbetsmarknadens behov.

2.6 Samverkansavtal

Enligt 16 kap. 42 § skollagen ansvarar hemkommunen för att alla behöriga ungdomar i kommunen erbjuds utbildning på nationella program. Erbjudandet ska omfatta ett allsidigt urval av nationella program och inriktningar. Vid bedömningen av om ett allsidigt urval erbjuds får kommunen ta hänsyn till utbildningar som erbjuds av enskilda huvudmän med skolenheter i kommunen, eller i en annan kommun inom ett så kallat primärt samverkansområde.

Kommunerna ska genom avtal samverka med minst två andra kommuner i ett primärt samverkansområde enligt 2 kap. 2 a och 2 b §§ skollagen. Det ska ske genom ett primärt samverkansavtal som avser planering, dimensionering och erbjudande av utbildning. Avtalet ska omfatta gymnasieskolans nationella program och vissa introduktionsprogram. I 15 kap. 30 a § skollagen anges:

Utdrag ur gällande lag

30 a § Ett primärt samverkansavtal enligt 2 kap. 2 b § ska omfatta nationella program och introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion utformade för en grupp elever. En kommun i det primära samverkansområdet ska erbjuda all sådan utbildning som anordnas av någon av kommunerna i samverkansområdet.

Kommunen kan även erbjuda sådan utbildning anordnad av en kommun utanför det primära samverkansområdet eller en region enligt ett sekundärt samverkansavtal.

När det gäller övrig utbildning i gymnasieskolan kan kommunen erbjuda utbildning som anordnas av en annan kommun eller en region enligt ett sekundärt samverkansavtal. Lag (2022:1089).

I 1 kap. 10 § gymnasieförordningen framgår att syftet med samverkansavtalet bör vara klart definierat för att underlätta tolkning och uppföljning.

Om majoriteten av eleverna måste resa mer än fyra timmar per dag omfattas kommunen av ett undantag enligt 1 kap. 9 och 10 §§ i gymnasieförordningen. Det innebär att det räcker att kommunen ingår i ett primärt samverkansområde med en annan kommun.

Kommuner har även möjlighet att ingå sekundära samverkansavtal med andra kommuner eller regioner, vilket regleras i 2 kap. 2b §§ i skollagen och i 15 kap 30a § i samma lag. I prop. 2021/2022:159, s. 64ff framgår att sekundära samverkansavtal kan ingås antingen för utbildningar som inte omfattas av kravet på primär samverkan eller för de som gör det. Sekundär samverkan kan vara motiverad för att bättre motsvara elevers och arbetsmarknadens behov. Det finns dock en risk att sekundär samverkan kan försvaga det gemensamma utbudet inom det primära samverkansområdet. Därför bör det finnas en dialog och en gemensam hållning kring vilka utbildningar som kan ingå i sekundära samverkansavtal.

Elever som omfattas av sekundära samverkansavtal behandlas på samma sätt som de som omfattas av primära samverkansavtal när det gäller förstahandsmottagning, vilket regleras i 16 kap. 43 § skollagen. Detta gäller dock endast för den specifika utbildningen som ingår i respektive samverkansavtal.

Samverkan kan inkludera gemensam antagningsorganisation, mer om detta finns i avsnitt 2.7. Även prismodeller mellan kommunerna kan inkluderas i samverkan. Det ekonomiska ansvaret för specifika gymnasieutbildningar som är strategiskt viktiga men har låg beläggning bör också regleras, enligt prop. 2021/22:159, s. 52. När det gäller övrig utbildning i gymnasieskolan kan kommunen även erbjuda utbildning som anordnas av en annan kommun eller en region enligt ett sekundärt samverkansavtal.

För särskilda varianter av utbildningar och nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU) krävs samverkansavtal mellan kommuner för att elever från andra kommuner ska tas emot i första hand. I fallet med NIU ska avtalet omfatta hela utbildningen och inte tecknas för enskild elev. Elever som antas genom sådana avtal får rätt till inackorderingsstöd. I samverkansavtalet anges att avtalet endast gäller den nationellt godkända idrottsutbildningen för elever som uttagits och rankats av sitt specialidrottsförbund. Mer information om möjligheten att teckna samverkansavtal avseende nationellt godkänd idrottsutbildning finns i SKR:s cirkulär 11:22 samt 19:36 som finns på SKR:s webbplats.

I 18 kap. 27 § skollagen regleras att hemkommuns skyldighet att erbjuda ett allsidigt urval av nationella program även gäller anpassad gymnasieskola. Det finns inget formellt krav att kommun ska teckna ett primärt samverkansavtal för anpassad gymnasieskola. Kommuner kan dock välja att samverka även inom denna skolform i syfte att erbjuda ett allsidigt urval av nationella program inom anpassad gymnasieskola.

Samråd med enskilda huvudmän och branscher rekommenderas för att bredda utbildningsutbudet och anpassa det efter arbetsmarknadens behov. Enligt 16 kap. 42 § skollagen kan kommun vid bedömning av om ett allsidigt urval erbjuds även ta hänsyn till de utbildningar som erbjuds av enskild huvudman. Formerna för samråd kan specificeras i samverkansavtalet.

Om förutsättningarna för avtalet ändras, bör det finnas en möjlighet till omförhandling. Tvister bör i första hand lösas i godo och i andra hand av allmän domstol. Det kan också vara lämpligt att inkludera en klausul om force majeure.

För att säkerställa att avtalet fungerar som avsett bör det finnas en skyldighet för parterna att medverka i en löpande uppföljning och utvärdering av samverkan.

Beslut om avtalet fattas av fullmäktige om det är av större vikt för kommunen eller regionen. I andra fall kan det godkännas av ansvarig nämnd.

2.7 Gemensam antagningsorganisation

I 15 kap. 14 § skollagen anges att respektive huvudman ansvarar för antagningen till de olika utbildningar som huvudmannen anordnar. Antagningsorganisationen får vara gemensam för flera olika huvudmän men observera att de beslut som huvudmannen har att fatta beträffande behörighet, mottagande och antagning måste göras av huvudmannen själv eller (för gymnasieskola med offentlig huvudman) av delegat som är anställd hos huvudmannen.

Eftersom de sökande alltid ska lämna sin ansökan till hemkommunen bör alla kommuner (även de som saknar gymnasieskola eller anpassad gymnasieskola) vara anslutna till ett antagningskansli, en gemensam antagningsorganisation, så att det är tydligt för de sökande var ansökan ska lämnas.

Någon form av överenskommelse eller avtal bör göras om antagningsorganisationen omfattar flera olika huvudmän. I avtalet bör anges vem som ansvarar för yttranden, behörighetsbedömning, mottagningsbeslut och antagningsbeslut. Det är också viktigt att fastställa en gemensam tidplan. I denna tidplan bör anges när organisationsbeslut och antagningsbeslut ska fattas hos respektive huvudman. Se kapitel 4 i denna handbok för förslag på tidplan.

I 15 kap. 14 § skollagen anges:

Utdrag ur gällande lag

14 § Antagningsorganisationen får vara gemensam för gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå.

Antagningsorganisationen får vara gemensam för gymnasieskola anordnad av kommuner, regioner och enskilda huvudmän. Lag (2022:1315).

3. Marknadsföring av gymnasieutbildning

Detta stödmaterial för korrekt och saklig marknadsföring har utarbetats av Sveriges Kommuner och Regioner tillsammans med Friskolornas riksförbund. Arbetet har skett i samverkan med Sveriges Elevråd och Sveriges Elevkårer.

3.1 Bakgrund och syfte

Varje år gör ett stort antal ungdomar sina val till gymnasieskolan. Mångfalden i utbudet av gymnasieutbildningar gör att ungdomarna får mycket information om olika gymnasieutbildningar via olika marknadsföringsinsatser. Både ur individens och samhällets perspektiv är det viktigt att ungdomarna gör så välinformerade gymnasieval som möjligt. Det förutsätter i sin tur att marknadsföringen om gymnasieskolor sker på ett allsidigt, sakligt och korrekt sätt.

Syftet med det här underlaget är att ge skolhuvudmän, såväl offentliga som enskilda, ett stöd i att utforma marknadsföringsinsatser enligt god standard. Med god standard avses här marknadsföringsinsatser som stämmer överens med god marknadsföringssed enligt 3 § marknadsföringslagen (2008:486) och där huvudbudskapet till eleverna handlar om studiernas upplägg, genomförande och resultat. Marknadsföringsinsatser som är utformade enligt god standard hjälper eleverna att göra väl informerade gymnasieval.

3.2 Vägledning och information

Det är viktigt att skilja vägledningsinsatser och marknadsföring åt. Enligt 2 kap. 29 § skollagen (2010:800) ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning. Vägledningsinsatser ska vara ett stöd för eleverna i deras val- och beslutsprocess. Enligt Skolverkets Allmänna råd om arbetet med studie- och yrkesvägledningen bör skolan därför arbeta med studie- och yrkesvägledning på ett individanpassat, systematiskt och långsiktigt sätt.

Det är också viktigt att hålla isär informationsskyldigheten som åligger hemkommunen och den marknadsföring som görs. Enligt 15 kap. 8 § skollagen har hemkommunen ett ansvar att informera om de nationella programmen samt om möjligheterna att få utbildning på introduktionsprogram och vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år. Av samma bestämmelse framgår att huvudmannen ska beskriva vad utbildningen kan leda till när det gäller etablering på arbetsmarknaden och övergång till vidare studier. Det gäller såväl nationella program som introduktionsprogrammen programinriktat val och yrkesintroduktion som är utformade för en grupp elever. Lag (2022:1089).

I 29 kap. 19 § skollagen regleras att hemkommunen även måste informera vårdnadshavare och elever om vilken utbildning som erbjuds i eller av kommunen samt informera om riksrekryterande utbildning och utbildning på fristående gymnasieskolor. Enligt 8 kap. 18 § kommunallagen ska information riktad till enskilda vara saklig, relevant, jämförbar, lättförståelig och lättillgänglig.

Marknadsföringsinsatser är ett sätt att presentera vad en utbildningsanordnare har att erbjuda. Detta kan göras på lite olika sätt. Det är till exempel vanligt att en kommun eller region går samman med olika privata utbildningsanordnare och tar fram ett material där utbildningsutbudet hos de olika anordnarna presenteras.

3.3 Marknadsföring

Enligt 5 § marknadsföringslagen ska all marknadsföring stämma överens med god marknadsföringssed. Enligt 3 § samma lag innebär det "god affärssed eller andra vedertagna normer som syftar till att skydda konsumenter och näringsidkare vid marknadsföring av produkter". En viktig grundregel är att reklam måste kunna identifieras som sådan.

En annan grundregel är att marknadsföringen ska vara vederhäftig och inte vilseledande. Enligt Internationella Handelskammarens (ICC) regler för reklam och marknadskommunikation, får marknadsföringen inte innehålla påståenden eller annan framställning som är menad att vilseleda mottagaren. Jämförande reklam får endast ske på det sätt som regleras i 18 § marknadsföringslagen.

Beträffande barn och ungdomar säger ICC:s regler att marknadsföring inte får utnyttja barns och ungdomars godtrogenhet och bristande erfarenhet. Reklamen får inte heller innehålla framställningar som kan medföra att barn eller ungdomar utsätts för fysiska skadeverkningar eller påverkas negativt i psykiskt eller moraliskt avseende. Slutligen får reklamen inte ge intryck av att själva innehavet eller användningen av viss produkt ger ett övertag över jämnåriga eller att avsaknaden av produkten kan få motsatta följder. SKR och Friskolornas riksförbund anser också att det är viktigt att använda ett språk som unga förstår i marknadsföringen. Ett onödigt avancerat språk kan göra informationen otillgänglig.

Reklam får inte heller stå i strid med rådande sociala värderingar eller undergräva föräldrars auktoritet eller innehålla direkta uppmaningar till barn och ungdomar att övertala sina föräldrar eller andra vuxna att köpa den utannonserade produkten åt dem.

3.4 Tid för marknadsföring

SKR och Friskolornas riksförbund anser att marknadsföringsinsatser bör ske under, inför och vid tiden när ansökan till gymnasieskolan är öppen och det är möjligt för eleven att söka till olika utbildningar. Marknadsföringsinsatser bör inte ske efter sista ansökningsdag till gymnasieskolan eftersom eleven då inte längre har möjlighet att söka. Även öppet hus och dylika aktiviteter bör ske innan sista ansökningsdatum. Riktad marknadsföring mot ungdomar som står utan plats i gymnasieskolan efter sista ansökningsdatum är dock möjlig att genomföra även efter sista ansökningsdatum.

3.5 Vad marknadsföring av gymnasieskolor kan innehålla

Det är viktigt att huvudbudskapet i marknadsföringen handlar om studiernas upplägg, genomförande och resultat snarare än om olika erbjudanden som avser att locka elever till utbildningar. Erbjudanden till eleverna i form av t.ex. resor, IT-utrustning och liknande bör enbart förekomma i marknadsföringen om de i hög grad har ett samband med studiernas upplägg och genomförande. Ett erbjudande om körkortsundervisning bör till exempel vara kopplat till inriktningen på en utbildning, dvs., vara en del av en utbildnings kompetensprofil.

Om skolan redovisar att den har en särskild profil eller inriktning som kännetecken för sin verksamhet bör skolan tydligt kunna visa på hur pass stor del av utbildningen som är präglad av denna profil i sin marknadsföring genom att ange antal poäng.

3.5.1 Checklista

Här följer en checklista som kan vara till hjälp vid planering av en marknadsföringsinsats.

Utbildningsutbudet

- › Programutbud, inriktningar, poängplan valbara kurser och möjligheter till individuella val.
- › Om skolan visar på en viss profil bör det tydligt framgå profileringens omfattning och genomslag.
- › Vad utbildningen leder till. Vilka möjligheter till påbyggnad, vidare studier, breddning och fördjupning som finns efter gymnasieskolan. Vilka yrkesutgångar utbildningen leder till.
- › Värdegrund som präglar verksamheten.
- › Studieplaneringen. Uppläggning och uppföljning av individuella studieplaner.
- › Läge, tillgänglighet och kommunikationer, möjligheter till boende på studieorten.

Skolans verksamhet

- › Information om huvudmannskapet. Styrelse, ägare, ledningsfunktion.
- › Presentation av skolledning, pedagogisk personal, övrig personal.
- › Lärmiljö. Arbetsmiljö. Elevhälsa. Materiella resurser.
- › Trivselbefrämjande aktiviteter som skolan initierar, något om skolklimat.
- › Olika projekt som skolan deltar i. Internationellt utbyte.
- › Samarbetspartners, arbetslivskontakter, arbetsplatsförlagd utbildning.
- › Föreningar på skolan, elevkår, föräldraförening, skolidrottsförening, alumnilförening.

Resultat

- › Resultat och framgångar för skolans elever i olika sammanhang.

Ytterligare upplysningar

- › Information om vart det går att vända sig för närmare upplysningar, t.ex. tidpunkter för öppet hus eller skolbesök.

4. Tidplan

En förutsättning för att upprätthålla elevernas rätt att söka gymnasieutbildning är att det finns en tydlig och kommunicerad tidplan för antagningsarbetet. Tidplanen bör tillgängliggöras på webbplatsen antagningskanslier.skr.se, dit antagningskanslier kan vända sig för att få information om bland annat andra kansliers tidplaner. Här följer hållpunkter utifrån lagstiftning och nationell samordning.

Tabell 1: Tidsplan för antagningsarbetet

1–15 februari	Sista ansökningsdag till program i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan inklusive högre årskurs.
15 februari–1 mars	Hemkommunen beslutar om eleven tillhör målgruppen för anpassade gymnasieskolan. I beslutet bör framgå om en elev som sökt individuellt program kan fullfölja ett nationellt program.
15 mars	Sändrutiner, yttrande och beslut om mottagande, preliminär behörighetsprovning avseende program bör vara avslutade.
Mitten av april	Beslut om preliminär antagning för program i gymnasieskolan (7 kap. 7 § gymnasieförordningen).
Mitten av maj	Eventuellt om-/nyval till program i gymnasieskolan. Om om-/nyval tillämpas blir detta formellt sista ansökningsdag. Marknadsföring av skolornas utbud upphör i samband med ansökningsperiodens slut. Sista ansökningsdag till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år. Observera att beslut att inte starta planerad studieväg bör tas i god tid innan den formella sista ansökningsdagen.
15 juni	Slutbetyg från avlämnande skolor sänds till antagningskansli för vidare befordran till berörda antagningskanslier.
Slutet av juni	Behörighetsbeslut och antagningsbeslut (fattas av respektive huvudman) ska inhämtas inför slutlig antagning.
1 juli	Beslut om slutlig antagning till utbildningar med kursstart vid höstterminens början (7 kap. 7 § gymnasieförordningen och 5 kap. 4§ SFS 2014:854). Svarsperiodens längd fastställs lokalt. Dock rekommenderas tre veckors svarsperiod.
Slutet av juli	Behörighetsbeslut inför reservantagning.
Augusti–september	Reservantagning.
15 september	Avslutad antagning.

5. Ansökan och yttrande

I detta kapitel behandlas frågor om ansökan och yttrande till gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan samt adressregister för antagningskanslier.

5.1 Ansökningshandling

Ansökan till gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan kan göras via antagnings-system på webben eller på blankett. För information om vilka uppgifter ansökan bör innehålla, se bilaga 1.

Allmänheten behöver informeras om gällande rutiner för ansökningsförfarandet t.ex. på kommunens webbplats, genom broschyrer eller annonsering i dagspress på ett lätt-förståeligt sätt. Vid annonsering om utbildningar och ansökningstider bör det framgå hur ansökan ska göras och var ansökan ska lämnas in.

Den sökande anger önskat program och eventuellt önskad inriktning, skola, kommun/lägeskommun, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning, språkval, individuellt val, svenska som andraspråk och modersmål.

5.1.1 Studievägs-koder

Kodning av sökt studieväg ska göras i enlighet med de officiella koder som anges av Skolverket och SCB. Förteckning över alla de koder som ska användas finns på Skolverkets webbplats.³

Kodning av lägeskommun för sökt studieväg ska göras enligt gällande läns- och kommunkoder. Om ett antagningskansli svarar för antagningsorganisationen till olika huvudmän med många olika skolor krävs att det i ansökan är möjligt att ange huvud-mannatyp och skola.

Not. 3 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

Individuellt val

I 4 kap. 7–7a §§ gymnasieförordningen (2010:2039) anges vad som gäller för individuella val i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan:

Utdrag ur gällande förordning

Gymnasieskolan

7 § Huvudmannen beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen, minst en kurs i estetiska ämnen, och de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går ett yrkesprogram.

Undantag från vad som föreskrivs i andra stycket 1 och 2 får göras om det finns synnerliga skäl.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får ingå i de ämnen som avses i andra stycket 2.

För de elever som avses i 11 § respektive 15–20 §§ ska svenska som andraspråk eller modersmål erbjudas som individuellt val.

Förordning (2012:402).

Anpassade gymnasieskolan

7 a § Huvudmannen för en anpassad gymnasieskola beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa minst en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen, och minst en kurs i hem- och konsumentkunskap.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om kurser enligt andra stycket.

Förordning (2022:1617).

Skola ska kodas enligt Skolverkets skolenhetskod. För mer information om skolenhetskoden samt kodning av individuella val och språkval hänvisas till Skolverkets webbplats.⁴

Not. 4 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

5.1.2 Språkval

I 4 kap. gymnasieförordningen anges följande:

Utdrag ur gällande förordning

9 § Om en elev ska läsa ett språk i gymnasieskolan och eleven har betyg i språket från grundskolan, ska undervisningen i gymnasieskolan utgå från grundskolans utbildningsnivå. En elev får också läsa nya språk i gymnasieskolan.

De elever som tagits emot till en gymnasieutbildning med tillämpning av 16 kap. 32 § skollagen (2010:800) ska erbjudas undervisning i engelska på grundskolenivå

10 § Franska, spanska och tyska ska erbjudas både som språk som utgår från grundskolans utbildningsnivå och som nytt språk. Huvudmannen ska sträva efter att erbjuda undervisning i fler språk än franska, spanska och tyska.

10 a § En huvudman får, utöver de moderna språk som alltid ska erbjudas enligt 10 §, erbjuda undervisning i ämnet svenskt teckenspråk för hörande som ersättning för undervisning i moderna språk.

I stället för svenska eller svenska som andraspråk respektive engelska får döva elever eller hörselskadade elever som är beroende av teckenspråk på program i gymnasieskolan läsa svenska för döva respektive engelska för döva som gymnasiegemensamma ämnen.

Beslut enligt andra stycket fattas av rektorn.

Förordning (2014:860).

Enligt Skolverket motsvarar språkvalet i grundskolan steg två (2) och elevens val motsvarar steg ett (1).

Elever som fått betyg på steg två (2) i grundskolan måste fortsätta på nästa steg, steg tre (3) i gymnasieskolan eller läsa ett nytt språk på steg ett (1). Elever som läst språk som elevens val och fått betyg, steg ett (1), ska fortsätta på steg två (2).

Att franska, spanska och tyska ska erbjudas innebär att skolan ska erbjuda steg 1–3 inom dessa språk.

5.1.3 Svenska som andraspråk

Observera rätten att välja svenska som andraspråk i stället för svenska i 4 kap. 11 § gymnasieförordningen.

Utdrag ur gällande förordning

11 § En elev som har ett annat språk än svenska som modersmål får läsa svenska som andraspråk som gymnasiegemensamt eller gymnasiegemensamt ämne i anpassad gymnasieskola i stället för svenska. Eleven får då läsa svenska som individuellt val.

Förordning (2022:1617).

I det fall modersmål anges i ansökan ska det kodas. Koder för språk och modersmål finns på Skolverkets webbplats.⁵

5.1.4 Antagningskansliets kodning

För antagningskansliets kodning vid registrering av ansökningar till gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan rekommenderas att både koder och klartext används för respektive studieväg.

För följande koder, se bilaga 3 och 4.

- › Kodning av sökt kommun/gymnasieförbund/region
- › Koder för tidigare skolutbildning
- › Sammanställning över yttrande- och beslutskoder

Koder för studievägar, språk m.m. finns på Skolverkets webbplats.⁶ Information om specifika ansökningskoder för skolor och kommuner ges på respektive antagningskanslis webbplats.

- › Studievägsprogram, inriktningar, särskilda varianter och gymnasial lärlingsutbildning samt riksrekryterande utbildningar
- › Koder för språk och modersmål

Not. 5 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

Not. 6 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

5.2 Talerätt och underskrift

Enligt 29 kap. 12 § skollagen ska sökande ansvara för och skriva under ansökan till gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan. Den sökande har själv rätt att fatta beslut om ansökan, eventuell omvalsansökan och svarskort.

Utdrag ur gällande lag

12 § Den som har fyllt 16 år har rätt att själv föra sin talan i mål och ärenden enligt denna lag.

Denna rätt gäller också ansökan till gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, kommunal vuxenutbildning och överklagande av beslut i fråga om sådan utbildning även om den sökande eller den klagande inte har uppnått 16 års ålder.

Lag (2022:1315).

5.3 Inlämnande av ansökan

I 16 kap. 35 §, 17 kap. 13 §, 17a kap. 17 § och 19 kap. 28 § skollagen regleras vart ansökan ska sändas gällande nationella program, introduktionsprogram (programinriktat val och yrkesintroduktion som är utformade för en grupp elever), vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år respektive anpassade gymnasieskolan.

Ansökan till nationella program i gymnasieskolan

I 16 kap. 35 § skollagen anges följande beträffande ansökan till gymnasieskolan:

Utdrag ur gällande lag

35 § En ansökan till ett nationellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska ges in till den sökandes hemkommun. Avser ansökan mer än en utbildning ska den sökande ange i vilken ordning han eller hon önskar komma i fråga.

Om ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman, ska ansökan omedelbart sändas vidare till denne.

Ansökan till introduktionsprogram i gymnasieskolan

I 17 kap. 13 § skollagen anges följande beträffande ansökan till introduktionsprogram som utformats för en grupp elever:

Utdrag ur gällande lag

13 § En ansökan till programinriktat val som har utformats för en grupp elever eller till yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ges in till den sökandes hemkommun.

Om ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman, ska ansökan omedelbart sändas vidare till denne. Lag (2018:749).

Till introduktionsprogram som utformats för en enskild elev ska ansökan inte göras. I stället bör eleven göra en undertecknad intresseanmälan. Även denna bör sändas till hemkommunen.

Ansökan till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år

I 17a kap. 17 § skollagen anges följande beträffande ansökan till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år:

Utdrag ur gällande lag

17 § I en ansökan till utbildningen ska det anges vilken utbildningsanordnare och vilken nationell profil ansökan avser. Avser ansökan mer än en utbildning ska utbildningarna anges i prioritetsordning.

Ansökan ska ges in till den sökandes hemkommun. Om ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman än den sökandes hemkommun, ska ansökan omedelbart sändas vidare till denne.

Lag (2014:530).

Ansökan till ett fjärde tekniskt år ska alltså lämnas till elevens hemkommun, eftersom det fjärde året ingår i gymnasieskolan. Detta gäller oavsett om den anordnande huvudmannen är offentlig eller enskild.

Ansökan till yrkesdansarutbildningen

Yrkesdansarutbildningen, som är en utbildning inom gymnasieskolan, är undantagen från skollagens bestämmelser om ansökan och antagning. Detta anges i förordning (2011:7) om dansarutbildning. Målet för utbildningen är att eleverna ska bli anställningsbara på nationella och internationella dans- och balettscener.

Yrkesdansarutbildningen finns på Kungliga Svenska Balettskolan i Stockholm och innehåller två nationella profiler, en för klassisk balett och en för modern nutida dans.

Utbildningen är riksrekryterande, vilket innebär att elever från hela landet kan söka på samma villkor. Ansökan görs via Skolverkets webbplats⁷. Ansökningsperiod för 2024 är från 2 oktober 2023 till 8 januari 2024.

I 15 kap. 8a § skollagen anges:

Utdrag ur gällande lag

8 b § Regeringen får meddela föreskrifter om särskild utbildning i form av en yrkesdansarutbildning i gymnasieskolan.

Föreskrifter om sådan utbildning som regeringen meddelar i förordning får avvika från bestämmelserna i denna lag.

Lag (2022:1089).

I förordning (2011:7) om dansarutbildning står följande:

Utdrag ur gällande förordning

25 § Bestämmelserna i 16 kap. 35 § skollagen (2010:800) om ansökan gäller inte yrkesdansarutbildning.

Ansökan om att antas till förberedande dansarutbildning och till en profil inom yrkesdansarutbildningen ska ges in till rådet för dansarutbildning senast vid den tidpunkt som rådet bestämmer.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om ansökan.

Förordning (2015:15).

Not. 7 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

Ansökan till anpassade gymnasieskolan

I 19 kap. 28 § skollagen anges följande beträffande ansökan till anpassade gymnasieskolan:

Utdrag ur gällande lag

28 § En ansökan till ett nationellt eller individuellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning i anpassade gymnasieskolan som börjar första läsåret ska ges in till den sökandes hemkommun.

Avser ansökan mer än en utbildning ska den sökande ange i vilken ordning han eller hon önskar komma i fråga.

Om ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman, ska ansökan omedelbart sändas vidare till den huvudmannen.

Lag (2022:1315).

5.3.1 Antagningsorganisation

Antagningsorganisationen får vara gemensam med andra kommuner och med enskilda huvudmän, vilket innebär att elevernas ansökningshandlingar kan lämnas in till ett antagningskansli som är gemensamt för flera kommuner/enskilda huvudmän. En kommun utan egen gymnasieskola och anpassad gymnasieskola kan också ha ett gemensamt antagningskansli tillsammans med samverkande kommuner.

5.4 Hemkommun

Vad som avses med hemkommun anges i 29 kap. 6 § skollagen:

Utdrag ur gällande lag

6 § Med en persons hemkommun avses i denna lag den kommun som personen är folkbokförd i.

För den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommun den kommun som han eller hon stadigvarande vistas i eller, om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som han eller hon för tillfället uppehåller sig i. Detsamma gäller den som har skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

5.5 Omval

Om den anordnande huvudmannen beslutat att ge eleverna möjlighet att göra omval ska dessa omval också lämnas till hemkommunen eller till det antagningskansli som hemkommunen samverkar med. Omvalstidens utgång blir då sista ansökningsdag och även nya ansökningar som lämnas in under denna tid ska anses ha kommit in i rätt tid.

När en elev söker till en utbildning utanför sin hemkommun/sitt samverkansområde så blir sista ansökningsdagen enligt den tidplan som gäller för den sökandes hemkommun/samverkansområde.

5.6 Sent inkommen ansökan

Om ansökan lämnas in efter sista ansökningsdagen, men innan slutlig antagning, bör huvudmannen för utbildningen pröva om ansökan ska anses som inkommen i tid eller ej.

Om en sen ansökan inte godtas som inkommen i tid ska ett mottagningsbeslut fattas och den sökande meddelas om detta.

Om ansökan avser val som handläggs av annan huvudman än elevens egen hemkommun beslutar den mottagande huvudmannen om den sökande ska tas emot eller inte.

5.7 Handläggning av ansökan till annan huvudman än den egna hemkommunen

5.7.1 Gymnasieskolan – yttrande från hemkommunen – offentlig huvudman

Sändrutinerna för ansökan regleras i 16 kap. 35 § andra stycket skollagen för gymnasieskolan.

Utdrag ur gällande lag

35 § [...] Om ansökan avser en utbildning som anordnas av en annan huvudman, ska ansökan omedelbart sändas vidare till denne.

Anordnarkommunen ska fatta beslut om mottagande på nationellt program och introduktionsprogram som utformats för en grupp elever för sökande utanför egen kommun/eget samverkansområde. Till detta krävs att hemkommunen tillsammans med ansökan sänder yttrande med uppgifter om huruvida utbildningen erbjuds av hemkommunen eller ej. Hemkommunen bär ansvaret för att yttrande görs enligt 16 kap. 48 § skollagen. Detta ska ske av behörig person från hemkommunen.

Utdrag ur gällande lag

48 § Innan en kommun eller en region tar emot en sökande som inte är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen ska yttrande inhämtas från den sökandes hemkommun. Yttrande behöver dock inte inhämtas, om det med hänsyn till tidigare avgivet yttrande eller av andra skäl är onödigt.

Lag (2019:947).

För att anordnarkommunen ska kunna fatta beslut om mottagande utan ett yttrande måste denne få information om hemkommunens utbildningsutbud. Den informationen finns hos hemkommunens antagningskansli. Det kan därför räcka med att antagningskansliet bara lämnar information om utbildningsutbudet, och därmed är det att anse som onödigt att inhämta yttrande från hemkommunen. Det är viktigt att antagningskansliet kommer överens med hemkommunen om att få lämna information om hemkommunens utbildningsutbud. Observera att om anordnarkommunen kräver ett yttrande av hemkommunen ska sådant lämnas av hemkommunen.

Ett antagningskansli kan inte yttra sig om en sökandes personliga skäl, de kan endast lämna information om utbildningsutbudet. I de fall personliga skäl har framförts är det alltid hemkommunen som ansvarar för att yttrande lämnas. Det är den sökande som ansvarar för att lämna underlag som styrker de personliga skäl som anförs.

Det finns blanketter för att underlätta handlägningsförfarandet för berörda antagningskanslier, utbildningsstyrelser, sökande och överklagandenämnd (se länkar i handbokens bilaga 2). Det är viktigt att iakta skollagens påpekanden om tid, nämligen omedelbart och skyndsamt (se även tidplanen i kap 4 i denna handbok).

Till utbildningar inom ett samverkansavtal eller till riksrekryterande utbildningar behövs inget yttrande.

5.7.2 Anpassade gymnasieskolan – yttrande från hemkommunen – offentlig huvudman

Yttrande om ansökan till anpassade gymnasieskolan i annan kommuns anpassade gymnasieskola regleras i 19 kap. 41 § skollagen.

Utdrag ur gällande lag

41 § Innan en kommun tar emot en sökande som inte är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen ska yttrande inhämtas från den sökandes hemkommun. Yttrandet ska innehålla uppgift om huruvida eleven tillhör anpassade gymnasieskolans målgrupp. Detsamma gäller innan en region tar emot en sökande. I de fall där eleven har sökt till ett individuellt program ska yttrandet också innehålla uppgifter om huruvida eleven kan följa ett nationellt program och om överenskommelse om ersättning för utbildningen enligt 40 §.

Lag (2022:1315).

Prövning om den sökande tillhör målgruppen för anpassade gymnasieskolan ska göras av hemkommunen. Hemkommunens beslut ska föregås av en utredning motsvarande den som görs inför beslut om mottagande i anpassade grundskolan. Om en sådan utredning saknas, eller om det av andra skäl bedöms som nödvändigt, ska utredning göras. En utredning kan vara nödvändig om det saknas en tillräckligt aktuell och tillförlitlig utredning som omfattar en pedagogisk, psykologisk, medicinsk och social bedömning. Beslut att en elev tillhör målgruppen för skolformen ska följa med ansökan till anpassade gymnasieskolan.

Hemkommunen ska också göra en bedömning av om en sökande till ett individuellt program har förutsättningar att följa undervisningen på ett nationellt program. Denna bedömning ska också följa med ansökan till anpassade gymnasieskolan.

Särskilda blanketter har tagits fram för hemkommunens beslut beträffande en sökandes tillhörighet till målgruppen, samt bedömning om en den som sökt till ett individuellt program har förutsättningar att följa ett nationellt program eller inte. En yttrandeblankett för information om hemkommunen erbjuder sökt program eller ej har tagits fram (se länk i handbokens bilaga 2).

5.8 Förteckning över antagningskanslier

Information om kontaktuppgifter, utbildningsutbud och ansökningstider till samtliga antagningskanslier finns på webbsidan för antagningskanslier.⁸

På webbsidan antagningskanslier.skr.se ansvarar varje antagningskansli för att uppgifterna om det egna kansliet är korrekta. Instruktioner om hur uppgifterna kan redigeras finns på webbsidan.

Not. 8 Antagningskanslier i Sverige, webbplats <http://antagningskanslier.skr.se/>.

6. Rätt till utbildning för icke folkbokförda elever

I detta kapitel behandlas vad som gäller för icke folkbokförda elever som söker till gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.

6.1 Bosatt i landet

Beträffande vad som avses med att vara bosatt i landet anges följande i 29 kap. 2–5 §§ skollagen:

Utdrag ur gällande lag

2 § Med bosatt i landet avses i denna lag den som ska vara folkbokförd här enligt folkbokföringslagen (1991:481).

Som bosatt i landet ska vid tillämpningen av denna lag anses även den som inte är folkbokförd här men som

1. omfattas av 1 § första eller 1 a § första stycket lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.,
2. vistas här med stöd av tidsbegränsat uppehållstillstånd enligt 5 kap. 15 § utlänningslagen (2005:716),
3. har rätt till utbildning eller annan verksamhet enligt denna lag till följd av EU-rätten, avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller avtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Schweiz, å andra sidan, om fri rörlighet för personer,
4. är familjemedlem till en person som tillhör en främmande makts beskickning eller lönade konsulat eller dess betjäning eller som avses i 4 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och som inte omfattas av 3, eller
 1. vistas här utan stöd av myndighetsbeslut eller författning.

Har ett beslut om avvisning eller utvisning meddelats mot någon som avses i andra stycket 1 ska denne fortfarande anses vara bosatt i Sverige på den grunden till dess att han eller hon lämnar landet. Om den som avvisats eller utvisats håller sig undan så att beslutet inte kan verkställas ska personen dock anses som bosatt i Sverige på den grund som anges i andra stycket 5.

Begränsningar i rätten till utbildning för dem som avses i andra stycket följer av 3 §. Lag (2017:582)

3 § De personer som avses i 2 § andra stycket 1 och 2 har rätt till utbildning i gymnasieskola och anpassad gymnasieskola endast om de har påbörjat utbildningen innan de fyllt 18 år. De har inte rätt till utbildning i kommunal vuxenutbildning.

De personer som avses i 2 § andra stycket 4 har endast rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola och sameskola.

De personer som avses i 2 § andra stycket 5 har endast rätt till utbildning i förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, specialskola och sameskola och, om de påbörjar utbildningen innan de fyllt 18 år, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola.

[...]

5 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om deltagande i verksamhet enligt denna lag för personer som inte anses som bosatta i Sverige eller som inte har rätt till utbildning enligt 3 §.

6.1.1 Prövning av rätt till utbildning för de som inte är folkbokförda i landet

Huvudmannen för sökt utbildning prövar om en sökande är behörig och ska antas till utbildningen enligt 16 kap. 36 § skollagen. Vid prövningen behöver huvudmannen utreda om den sökande som inte är eller ska vara folkbokförd i landet ändå ska anses vara bosatt här enligt 29 kap. 2 § skollagen och på så sätt ha rätt till utbildning enligt 3 § samma kapitel. I 29 kap. 10 § skollagen regleras tillämpningen av förvaltningslagen (2017:900, FL) vid handläggningen av ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild hos både offentliga och enskilda huvudmän. I samband med utredningsansvaret enligt 23 § FL bör huvudmannen därför ha kontakt med hemkommunen enligt 29 kap. 6 § skollagen för att säkerställa att den sökande har rätt till utbildning.

6.1.2 Utlandssvenska elever

Bestämmelserna för utlandssvenska elever gäller för både gymnasieskola och anpassad gymnasieskola.

Utdrag ur gällande lag

7 § Med utlandssvensk elev avses i denna lag en elev vars vårdnadshavare stadigvarande vistas i utlandet och av vilka minst en är svensk medborgare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att också annan ska anses som utlandssvensk elev.

I 29 kap. 7 § skollagen anges vad som avses med utlandssvensk elev.

I 12 kap. 5 § gymnasieförordningen redogörs för vad som gäller för behörighet för utlandssvenska elever.

Utdrag ur gällande förordning

5 § Ungdomar under 18 år som är bosatta i utlandet hos sina vårdnadshavare ska likställas med sökande från den kommun där den sökta utbildningen anordnas, om minst en av vårdnadshavarna är svensk medborgare.

Eftersom eleverna ska likställas med sökande från den kommun där utbildningen anordnas gäller att samtliga behörighetskrav också ska gälla för utlandssvenska elever.

6.1.3 Nordiska sökande till gymnasieskolan

En nordisk sökande får tas emot i gymnasieskolan enligt 12 kap. 6–7 § gymnasieförordningen. Nordiska sökande är undantagna kravet på godkänt slutbetyg i svenska eller svenska som andraspråk.

Någon rätt för nordiska sökande att tas emot till ett introduktionsprogram eller i anpassade gymnasieskolan föreligger inte. I övrigt gäller samma behörighetskrav för nordiska sökande som för folkbokförda sökande.

Utdrag ur gällande förordning

6 § För nordiska sökande gäller 7–10 §§. Med nordiska sökande avses i denna förordning sökande som är bosatta i Danmark eller Finland med självstyrande områden eller i Island eller Norge.

De självstyrande områdena är Färöarna, Grönland och Åland.

7 § En nordisk sökande får tas emot i gymnasieskolan endast om den sökande genom sin tidigare skolgång i ett annat nordiskt land har utbildning som i huvudsak motsvarar en svensk grundskoleutbildning och uppfyller behörighetskraven för den sökta utbildningen i 16 kap. 29–33 §§ skollagen (2010:800) med undantag för kravet på godkänt betyg i svenska.

I övrigt ska nordiska sökande likställas med sökande från den kommun där den sökta gymnasieutbildningen anordnas.

6.1.4 Asylsökande elever

Bestämmelserna för asylsökande elever gäller för både gymnasieskola och anpassad gymnasieskola. För asylsökande elever gäller 29 kap. 2–4 §§ skollagen.

Asylsökande elever under 18 år jämställs i behörighetshänseende med sökande bosatta i Sverige. Även för asylsökande elever gäller att samtliga behörighetskrav ska gälla.

Asylsökande, under 18 år, har rätt att bli mottagen både i kommunal och fristående gymnasieskola och anpassad gymnasieskola på samma sätt som sökande folkbokförda i Sverige.

Asylsökande som fyllt 18 år innan en utbildning påbörjas har inte rätt till utbildning i Sverige. En asylsökande som har påbörjat en utbildning innan eleven fyllde 18 år har rätt att fullfölja utbildningen men inte påbörja en ny. En huvudman kan besluta att ändå erbjuda utbildning till denna grupp om eleverna i övrigt uppfyller samtliga behörighetskrav till utbildningen. Hemkommunen är inte skyldig att betala ersättning till huvudmannen. Huvudmannen bör därför kontrollera med hemkommunen om de är villiga att stå för utbildningskostnaden.

För att säkerställa rätten till utbildning för asylsökande elev bör dennes ansökan kompletteras med kopia på det LMA-kort som utfärdas av Migrationsverket. LMA-kortet har en QR-kod som skannas för att få information om dess giltighet. En URL-länk att skriva i webbläsarens sökruta finns på baksidan om QR-koden ej går att skanna. För att göra en rättssäker antagning/placering behöver rutiner upprättas.

Rätten till utbildning bör kontrolleras när en asylsökande elev ansöker till gymnasiet eller ansöker till ett nytt program inom gymnasieskolan.

I 12 kap. 14 § gymnasieförordningen anges vad som gäller beträffande erbjudande av plats.

Utdrag ur gällande förordning

14 § Barn som omfattas av 29 kap. 2 § andra stycket skollagen (2010:800) ska erbjudas plats så snart det är lämpligt med hänsyn till deras personliga förhållanden.

Det bör dock ske senast en månad efter ankomsten.

6.1.5 Elever som omfattas av massflyktsdirektivet

Barn och ungdomar från Ukraina som omfattas av EU:s massflyktsdirektiv har rätt till utbildning i Sverige på motsvarande sätt som asylsökande barn och ungdomar enligt 29 kap 2–4 §§ skollagen.

Elever som inte fyllt 18 år har rätt att påbörja en ny utbildning. En elev som har påbörjat en utbildning innan eleven fyllde 18 år har rätt att fullfölja utbildningen men inte påbörja en ny.

För att säkerställa behörighet för sökande som omfattas av massflyktsdirektivet bör ansökan kompletteras med en kopia på det uppehållskort eller annan dokumentation som styrker att barnet omfattas av lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (också kallad LMA) som utfärdas av Migrationsverket och som innehåller uppgift om dossiernummer för ansökan om statsbidrag.

Behörighet bör kontrolleras var gång eleven söker en ny utbildning.

6.1.6 Elever från andra EU-länder

Ungdomar från andra EU/EES-länder som inte är folkbokförda i Sverige räknas som bosatta i landet och har rätt till utbildning här, under förutsättning att de har rätt till utbildning till följd av EU-rätten (29 kap. 2 § skollagen, se också rätten till utbildning i 15 kap. 5 § tredje stycket skollagen.). EU/EES-medborgare som har uppehållsrätt får bo i Sverige i mer än 3 månader och har rätt till utbildning på samma villkor som personer folkbokförda i Sverige. Genom det s.k. rörlighetsdirektivet (2004/38 /EG) preciseras förutsättningarna för uppehållsrätten. Rörlighetsdirektivets bestämmelser har implementerats i 3 a kap. utlänningslagen.

En prövning behöver göras i varje enskilt fall. Vägledande domar har fattats av Skolväsendets överklagandenämnd.

6.1.7 Övriga utländska sökande

Bestämmelser om antagning av sökande från utlandet som inte är folkbokförda i Sverige återfinns i 29 kap. 2–5 § skollagen och 12 kap. gymnasieförordningen.

I övrigt hänvisas till 12 kap. 11 § gymnasieförordningen med rubriken ”övriga utländska sökande” där det framgår att sökande som inte är bosatt i Sverige får tas emot i gymnasieskolan om den sökande uppfyller behörighetskraven för utbildningen och det finns plats på den sökta utbildningen.

I 12 § framgår att om en sådan sökande som avses i 11 § gymnasieförordningen har tagits emot i gymnasieskolan ska bestämmelserna i 15 kap. 17 § och 16 kap. 37–40 § skollagen om avgifter respektive elevens rätt att fullfölja utbildningen gälla så länge eleven har rätt att vistas i landet.

6.1.8 Barn som vistas i landet utan tillstånd

Beträffande barn som vistas i landet utan stöd av myndighetsbeslut eller författning gäller 29 kap. 2 § andra stycket 5 skollagen. Denna grupp kallas ibland för papperslösa.

Som exempel på personer som omfattas av denna lag anges i propositionen (2012/13:58) personer som har haft rätt enligt författning att vistas här, men för vilken denna rätt har upphört, till exempel personer som enligt utlänningslagen har haft rätt att vistas här under den tid som deras ansökan om uppehållstillstånd har prövats, men vilkas ansökan avslagits och som därefter håller sig undan verkställighet. Hit hör också personer som tidigare haft ett av myndighet beslutat tillstånd att vistas här men vars tillstånd har upphört, t.ex. personer vars tidsbegränsade uppehållstillstånd har upphört men som ändå väljer att stanna kvar. Det kan också vara fråga om personer som visats här men aldrig har gett sig till känna för någon myndighet.

7. Behörighet

I det här kapitlet behandlas frågor gällande behörigheter till gymnasieskolans och anpassade gymnasieskolans olika utbildningar. I tidigare utgåvor av handboken har här även rätten till utbildning för icke folkbokförda elever avhandlats. Detta avhandlas i denna utgåva i kapitel 6.

7.1 Generell behörighet till gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan

7.1.1 Gymnasieskolan

I 15 kap. skollagen anges vilken målgrupp gymnasieskolan riktar sig till. Den sökande ska ha avslutat grundskolan och får inte ha genomgått ett nationellt program eller motsvarande i gymnasieskolan. Att en elev genomgått en utbildning på nationellt program eller likvärdig utbildning behöver inte innebära att eleven erhållit gymnasieexamen. Utbildningen måste också påbörjas före viss ålder.

Utdrag ur gällande lag

5 § Gymnasieskolan ska vara öppen endast för ungdomar som avslutat sin grundskoleutbildning eller motsvarande utbildning och som påbörjar sin gymnasieutbildning under tiden till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år eller, i fall som avses i 36 §, 21 år. I 17 a kap. 4 § finns särskilda bestämmelser om målgruppen för den vidareutbildning som ges i form av ett fjärde tekniskt år.

I 17 kap. 16 § andra och tredje styckena finns bestämmelser om utbildning i gymnasieskolan för vissa elever från anpassade grundskolan.

Bestämmelserna om gymnasieskolan gäller bara för ungdomar som är bosatta i landet. I 29 kap. 2–5 § finns ytterligare föreskrifter om bosättning och rätten till utbildning.

Lag (2014:530).

6 § Ungdomar som har gått igenom en utbildning på ett nationellt program eller likvärdig utbildning eller har avlagt International Baccalaureate (IB) är inte längre behöriga för nationella program och introduktionsprogram i gymnasieskolan. Lag (2014:530).

Elever som inte är behöriga till nationella program är i stället behöriga till introduktionsprogram enligt 17 kap. 16 § skollagen.

Utdrag ur gällande lag

16 § Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i hemkommunen erbjuds programinriktat val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintroduktion. Erbjudandet om programinriktat val ska avse utbildningar som är inriktade mot ett allsidigt urval av de nationella program som kommunen anordnar eller erbjuder genom samverkansavtal.

Utöver det som följer av första stycket ansvarar hemkommunen för att elever från anpassade grundskolan erbjuds yrkesintroduktion och individuellt alternativ, om de önskar sådan utbildning. Hemkommunen behöver dock inte erbjuda sådan utbildning om det med hänsyn till elevens bästa finns synnerliga skäl att inte göra det.

Hemkommunen får erbjuda språkintroduktion enligt 12 § till elever som tillhör anpassade gymnasieskolans målgrupp.

Lag (2018:749).

Elever från anpassade grundskolan som önskar gå yrkesintroduktion eller individuellt alternativ i gymnasieskolan prövas för mottagande i gymnasieskolan. Om de tas emot tillhör de inte längre anpassade gymnasieskolans målgrupp.

Språkintroduktion är öppen för nyanlända elever. De kan gå språkintroduktion i gymnasieskolan trots att de tillhör anpassade gymnasieskolans målgrupp

7.1.2 anpassade gymnasieskolan

I 18 kap. 4 § skollagen anges vilken målgrupp anpassade gymnasieskolan riktar sig till.

Utdrag ur gällande lag

4 § Utbildningen i anpassade gymnasieskolan ska vara öppen för ungdomar vars skolplikt har upphört och som på grund av att de har en intellektuell funktionsnedsättning inte bedöms ha förutsättningar att uppfylla sådana betygskriterier som gäller för gymnasieskolan och som minst ska uppfyllas.

De ungdomar som tillhör målgruppen för anpassade gymnasieskolan har rätt att bli mottagna i anpassad gymnasieskola om utbildningen påbörjas före utgången av det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år. Lag (2022:1315).

I 29 kap 8 § skollagen anges vilka som tillhör målgruppen. Det gäller personer med intellektuell funktionsnedsättning eller som har fått en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada.

Utdrag ur gällande lag

8 § Det som i denna lag sägs om personer med intellektuell funktionsnedsättning gäller även dem som har fått en betydande och bestående begåvningsmässig funktionsnedsättning på grund av hjärnskada, föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom.

Personer med autism eller autismliknande tillstånd ska vid tillämpningen av denna lag jämföras med personer med intellektuell funktionsnedsättning endast om de också har en intellektuell funktionsnedsättning eller en sådan funktionsnedsättning som avses i första stycket.

I lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade finns bestämmelser om vissa andra särskilda insatser än utbildning. Lag (2022:1315).

7.2 Behörighet till nationella program i gymnasieskolan

Utöver denna generella behörighet till gymnasieskolan anges i 16 kap. skollagen ytterligare behörighetskrav till de nationella programmen.

Utdrag ur gällande lag

29 § För de nationella programmen gäller, utöver vad som föreskrivs i 15 kap. 5 §, de ytterligare behörighetskrav i fråga om godkända betyg från grundskolan eller motsvarande utbildning som följer av 30–34 §§.

30 § För behörighet till ett yrkesprogram krävs godkända betyg i svenska eller svenska som andra språk, engelska och matematik och i minst fem andra ämnen.

Lag (2018:749).

31 § För behörighet till ett högskoleförberedande program krävs godkända betyg i svenska eller svenska som andra språk, engelska, matematik och i minst nio andra ämnen.

Lag (2018:749).

32 § En sökande till ett nationellt program som saknar godkänt betyg i engelska men uppfyller övriga behörighetskrav ska ändå anses behörig om den sökande

1. på grund av speciella personliga förhållanden inte har haft möjlighet att delta i undervisning i engelska under en betydande del av sin tid i grundskolan eller motsvarande utbildning, och
2. bedöms ha förutsättningar att klara studierna på det sökta programmet.

33 § En sökande som på annat sätt än genom grundskolestudier har förvärvat likvärdiga kunskaper i ett ämne ska vid tillämpningen av behörighetsreglerna anses ha godkänt betyg i ämnet. Lag (2018:749).

34 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om att särskilda förkunskapskrav ska gälla för vissa utbildningar.

För elever som ansökt om dispens i engelska enligt 16 kap. 32 § skollagen ska mottagande huvudman fatta beslut. Mottagande huvudman ska pröva om eleven på grund av speciella förhållanden inte haft möjlighet att delta i undervisning i engelska under en så betydande del av tiden i grundskolan att betyg inte kunnat sättas samt om eleven bedöms ha förutsättningar att klara studierna på det sökta programmet. Bedömning måste göras per sökt program och huvudman. Då beslutet är överklagningsbart ska mottagandebeslut meddelas vid beslutad obehörighet.

Observera att detta är en individuell prövning som huvudmannen ska göra för att se om en sökande ändå uppfyller behörigheten till ett nationellt program med hjälp av kriterierna i 16 kap. 32 §.

En sökande som uppfyller kriterierna i 16 kap. 32 § kan inte nekats dispens oavsett om det skulle bli organisatoriska svårigheter för huvudmannen om eleven i ett senare skede antas till utbildningen.

I skollagen anges också att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om att särskilda förkunskapskrav ska gälla för vissa utbildningar vilket har gjorts i 7 kap. gymnasieförordningen där kompletterande behörighetskrav för vissa högskoleförberedande program anges.

Utdrag ur gällande förordning

1 § Utöver vad som framgår av 16 kap. 29 och 31-33 §§ skollagen (2010:800) krävs för behörighet till vissa högskoleförberedande program godkända betyg från grundskolan eller motsvarande utbildning i

1. geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap för behörighet till ekonomiprogrammet, humanistiska programmet och samhällsvetenskapsprogrammet, eller
2. biologi, fysik och kemi för behörighet till naturvetenskapsprogrammet och teknikprogrammet.

Elev som inte uppfyller behörighetskravet vid vårterminens slut bör ha rätt att komplettera med saknat/saknade behörighetsgivande betyg. Sådan komplettering bör göras innan utbildningen startar. Sökande bör informeras om sista dag för behörighetskomplettering.

Enligt 10 kap. 23b § skollagen är huvudmannen skyldiga att erbjuda lovskola till elever i årskurs 9 som inte blivit behöriga till ett nationellt yrkesprogram i gymnasieskolan.

Varje antagningskansli bör sätta upp riktlinjer för hur sommarbetyg ska hanteras på ett likvärdigt sätt. Riktlinjerna bör kommuniceras ut till anordnarna av lovskolan.

Enligt Skolverkets bedömning är det huvudmannen som anordnar lovskolan som har ansvar för att skapa rutiner för prövning och betygsättning i anslutning till lovskolan som gör det möjligt för elever som uppnår behörighet i lovskola i juni att vara med i antagningsprocessen till gymnasieskolan.

7.2.1 Behörighet till försöksverksamheten med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning och särskilda varianter

Det kan förekomma särskilda behörighetskrav till särskilda varianter och spetsutbildningar. Dessa ska framgå i beslutet för utbildningen som fattas av Skolverket eller för fristående utbildningar av Skolinspektionen.

7.3 Behörighet till introduktionsprogram

För behörighet till introduktionsprogrammen krävs den generella behörigheten till gymnasieskolan. Det finns också krav på godkända betyg i vissa ämnen eller krav på att den sökande saknar ett eller flera godkända betyg som krävs för behörighet till nationella program. I 17 kap. skollagen finns bestämmelser om behörighet till de olika introduktionsprogrammen:

Utdrag ur gällande lag

8 § Utöver de gemensamma behörighetsvillkoren för gymnasieskolan i 15 kap. 5 och 6 §§ gäller 10–12 §§ för de olika introduktionsprogrammen. Lag (2018:749).

[...]

10 § Programriktat val står öppet för ungdomar som inte har alla de godkända betyg som krävs för behörighet till ett visst nationellt program enligt 16 kap. 30 eller 31 §, men från grundskolan har godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk och

- › i engelska eller matematik samt i minst fyra andra ämnen, eller
- › i engelska och matematik samt i minst tre andra ämnen. Lag (2018:749).

11 § Yrkesintroduktion och individuellt alternativ står öppna för ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram enligt 16 kap. 30 §. De står dock inte öppna för ungdomar som ska erbjudas språkintröduktion.

Om huvudmannen för utbildningen finner att det finns synnerliga skäl, får ungdomar som uppfyller behörighetskraven för ett yrkesprogram tas emot till yrkesintroduktion eller individuellt alternativ.

12 § Språkintröduktion står öppen för nyanlända ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett yrkesprogram enligt 16 kap. 30 § och som behöver en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket för att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning. Om det finns särskilda skäl får även andra elever gå språkintröduktion. Lag (2015:246).

Enligt 17 kap. 11 § skollagen kan huvudmannen ta emot elever på yrkesintroduktion eller individuellt alternativ som är behöriga till yrkesprogram om det finns synnerliga skäl. I propositionen för nuvarande skollag (2009/10:165) anges exempel på vad som kan anses som ett synnerligt skäl. En elev på ett nationellt program som trots insatser och anpassningar står i begrepp att helt avbryta sina studier kan tas emot på yrkesintroduktion eller individuellt alternativ om det framstår som det enda alternativet till ett avbrott.

Med nyanlända elever avses i 17 kap. 12 § skollagen elever som gått mindre än 4 år i svensk skola, utifrån definitionen i 3 kap. 12 c § skollagen. Huvudmannen avgör vilka elever som har behov av språkintröduktion.

7.4 Behörighet för sökande med utländska betyg

Utländska betyg kan inte jämföras med den svenska grundskolans betyg och därför kan inte elever med utländska betyg konkurrera med betygspoäng.

För bedömning och tolkning av utländska betyg hänvisas till respektive lands skolmyndighet. Observera att sökande bosatta i nordiska länder (se handbokens avsnitt 6.1.3) är undantagna kravet på godkänt slutbetyg i svenska eller svenska som andraspråk.

7.5 Bedömning av utländska gymnasiebetyg

För en elev som flyttar till Sverige under tiden i gymnasieskolan finns två möjligheter att validera de utländska gymnasiebetygen. Det första är att eleven genomgår prövning i de svenska kurserna. Det andra är att rektorn ger eleven betyget Godkänt/E utan prövning. En elev får av rektorn ges betyget Godkänt/E på kursen om det av betyg, intyg eller liknande framgår att eleven genom studier i utlandet eller på annat sätt förvärvat sådana kunskaper som behövs för betyget Godkänt/E och om kommunen eller regionen anordnar kursen (8 kap. 27 § i gymnasieförordningen).

Observera dock att rektorn endast kan ge eleven betyget Godkänt/E utan prövning. För möjlighet att få något av de högre betygsstegen krävs alltid en prövning.

Utdrag ur gällande förordning

27 § Utan att eleven genomgår prövning får en elev som inte följt undervisningen i en kurs av rektorn ges betyget E på kursen om

1. det av betyg, intyg eller liknande framgår att eleven genom studier i utlandet eller på annat sätt förvärvat sådana kunskaper som behövs för betyget E, och
2. kursen anordnas vid skolenheten.

7.6 Sökande med svårt rörelsehinder

I 15 kap. 35–40 § skollagen och 11 kap. gymnasieförordningen återfinns bestämmelser som ger ungdomar med ett svårt rörelsehinder rätt att få en s.k. Rh-anpassad utbildning. Utbildningen är riksrekryterande.

Antagningen handläggs av särskild nämnd.

Specialpedagogiska skolmyndigheten⁹,
Box 1100,
871 29 Härnösand

En utarbetad praxis för dessa sökande är att deras ansökan till gymnasieskolan sänds direkt till nämnda kansli i Härnösand beroende på att handlingarna är mycket omfattande och ofta innehåller läkarutlåtanden samt andra utredningar.

Se nämndens webbplats för sista ansökningsdag. Nämnden för Rh-anpassad utbildning informerar berörda kommuner om utfallet av antagningen.

Not. 9 Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, webbplats <https://www.spsm.se/>.

För behörighet gäller samma krav som till gymnasieskolan i övrigt med ett undantag: De sökande måste kunna påbörja utbildningen senast under första halvåret det kalenderår då de fyller 21 år. Av 15 kap. skollagen framgår följande:

Utdrag ur gällande lag

36 § Ungdomar som har ett svårt rörelsehinder har rätt att få utbildning vid en gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning om de

1. har slutfört sista årskursen i grundskolan eller motsvarande,
2. kan påbörja utbildningen senast under det första kalenderhalvåret det år de fyller 21 år, och
3. uppfyller de övriga behörighetsvillkor som följer av 16 kap. 29-34 §§, när det gäller nationella program.

Första stycket 1 gäller inte utbildning i form av ett introduktionsprogram. För att ha rätt till sådan utbildning krävs att grundskoleutbildning eller motsvarande har avslutats.

7.7 Döva och hörselskadade sökande

Riksrekryterande utbildning för döva och hörselskadade elever anordnas av Örebro kommun. De bestämmelser som reglerar denna verksamhet återfinns i 10 kap. gymnasieförordningen.

Ansökan sänds till hemkommunen, skriftligt eller via webben¹⁰, en kopia på ansökan eller kopia på det elektroniska kvittot samt bilagor sänds direkt av sökande till:

Riksgymnasiets kansli,
Box 31188,
701 35 Örebro

Denna rutin är framtagen då elevernas ansökan till gymnasieskolan är mycket omfattande och ofta innehåller läkarutlåtande samt andra utredningar.

Not. 10 Riksgymnasiet Örebro, webbplats <https://gymnasieskolor.orebro.se/riksgymnasiet.4.74fcd93163d92d7cac1bed.html>.

7.8 Behörighet för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan

Utbildningen regleras i 17 a skollagen, där följande anges beträffande behörighet:

Utdrag ur gällande lag

4 § Vidareutbildningen ska vara öppen endast för den som har genomgått utbildning på teknikprogrammet eller har likvärdiga kunskaper och som påbörjar vidareutbildningen

1. terminen efter det att han eller hon har avslutat utbildningen på teknikprogrammet eller motsvarande utbildning, eller
2. senast det kalenderår då han eller hon fyller 22 år. Lag (2014:530).

[...]

16 § För behörighet till utbildningen krävs, utöver vad som föreskrivs i 4 §, gymnasieexamen från teknikprogrammet eller likvärdiga kunskaper.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om behörighetsvillkor.

Lag (2014:530).

En särskild förordning har utfärdats – förordning om vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år och statsbidrag för sådan utbildning (2014:854) och i 5 kap. anges kompletterande behörighetskrav.

Utdrag ur gällande förordning

1 § Enligt 17 a kap. 16 § skollagen (2010:800) krävs gymnasieexamen från teknikprogrammet eller likvärdiga kunskaper för behörighet till vidareutbildning. Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser inom teknikprogrammets inriktningar som det därutöver ska krävas godkända betyg på för behörighet till utbildningen eller vilka likvärdiga meriter som annars därutöver ska krävas för behörighet.

Med likvärdiga kunskaper avses enligt propositionen (2013/14:188) i första hand sökande som genomfört andra nationella program med nödvändiga kompletteringar eller läst in en motsvarande utbildning inom vuxenutbildning. Likvärdiga kunskaper kan också ha inhämtats genom studier som helt eller delvis har bedrivits i utlandet.

I Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2016:30) om urval till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan anges urvalskriterierna till utbildningen.

I Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2016:31) om kompletterande behörighetskrav till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan anges vilka behörighetskrav som finns för utbildningen.

Kompletterande behörighetskrav för nationella profilen design och produktutveckling

2 § Som kompletterande behörighetskrav för den nationella profilen design och produktutveckling krävs godkända betyg på kurserna design 1 och konstruktion 1, eller likvärdiga meriter från arbetslivet eller annan utbildning som i huvudsak motsvarar kursernas innehåll.

Kompletterande behörighetskrav för nationella profilen informationsteknik

3 § Som kompletterande behörighetskrav för den nationella profilen informationsteknik utgång nätverksteknik krävs godkända betyg på kurserna programmering 1 och dator- och nätverksteknik, eller likvärdiga meriter från arbetslivet eller annan utbildning som i huvudsak motsvarar kursernas innehåll.

Som kompletterande behörighetskrav för den nationella profilen informationsteknik utgång mjukvarudesign krävs godkända betyg på kurserna programmering 1 och webbutveckling 1, eller likvärdiga meriter från arbetslivet eller annan utbildning som i huvudsak motsvarar kursernas innehåll.

Kompletterande behörighetskrav för nationella profilen produktionsteknik.

4 § Som kompletterande behörighetskrav för den nationella profilen produktionsteknik krävs godkända betyg på kurserna mekatronik 1 och produktionskunskap 1, eller likvärdiga meriter från arbetslivet eller annan utbildning som i huvudsak motsvarar kursernas innehåll.

Kompletterande behörighetskrav för nationella profilen samhällsbyggande

5 § Som kompletterande behörighetskrav för den nationella profilen samhällsbyggande krävs godkända betyg på kurserna arkitektur – hus och byggnadsverk, eller likvärdiga meriter från arbetslivet eller annan utbildning som i huvudsak motsvarar kursernas innehåll.

I SKOLFS 2016:30 anges följande urvalskriterier för utbildning som påbörjas efter den 1 juli 2018.

1 § Enligt 5 kap. 3 § förordningen (2014:854) om vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år och statsbidrag för sådan utbildning ska platserna i vidareutbildningen fördelas mellan de sökande med betygen från gymnasieskolan eller andra omdömen som grund.

2 § Vid urvalet ska företräde ges till de sökande som har godkända betyg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå i

1. bild och form 1a1 och cad 1 för tillträde till den nationella profilen design och produktutveckling,
2. webbutveckling 1 för tillträde till den nationella profilen informationsteknik utgång nätverksteknik,
3. dator- och nätverksteknik för tillträde till den nationella profilen informationsteknik, utgång mjukvarudesign,
4. produktionsutrustning 1 för tillträde till den nationella profilen produktionsteknik, eller
5. hållbart samhällsbyggande för tillträde till den nationella profilen samhällsbyggande.

Vid urvalet ska, på samma sätt som i första stycket, företräde ges till sökande med andra omdömen från utbildning eller arbetsliv som motsvarar innehållet i kurserna enligt första stycket 1.5.

7.9 Behörighet till gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan där distansundervisning får användas

I 22 kap. 7–8 §§ skollagen finns bestämmelser om när distansundervisning får användas i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.

Utdrag ur gällande lag

7 § Distansundervisning får användas som särskilt stöd enligt 3 kap. 11 a § inom ramen för en påbörjad utbildning i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik, om eleven medger att sådan undervisning används. Lag (2020:605).

8 § Distansundervisning får användas för en hel utbildning i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan för en elev som inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik eller av andra särskilda skäl.

Det är huvudmannen för den sökta utbildningen som prövar om de skäl som eleven uppgett utgör sådana andra särskilda skäl som avses i 8 §. Enligt förarbetena, prop. 2019/20:127, sid. 237–238, menas med särskilda skäl exempelvis att eleven är elitidrottare, har en yrkeskarriär som kräver mycket resande, eller är boende utomlands med vårdnadshavare (eleven måste dock vara skriven i Sverige). Religiösa eller filosofiska skäl räknas inte som särskilda skäl för distansundervisning.

I 22 kap. 13–15 §§ skollagen finns bestämmelser om behörighet, mottagande, riksrekrytering och urval.

8. Mottagande och mottagandebeslut

Detta kapitel handlar om mottagande till utbildningar inom gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan.

8.1 Gymnasieskolan – nationella program

8.1.1 Mottagande i första hand – offentlig huvudman

På vilket sätt en sökande blir mottagen till en utbildning påverkar dennes möjlighet att bli antagen till utbildningen. Om en sökande blir mottagen i första hand så får den möjlighet att i första urvalsomgången konkurrera till samtliga platser på aktuellt program. Observera att mottagande bara sker till början av utbildningen enligt 7 kap. 2 § gymnasieförordningen.

I 16 kap. 43–46 §§ skollagen regleras vilka sökande som ska tas emot i första hand i en kommuns gymnasieskola.

Utdrag ur gällande lag

43 § Av de behöriga sökande till ett nationellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap.1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. Lag (2015:176).

44 § Utöver vad som följer av 43 § ska de som är behöriga sökande tas emot i första hand om de sökt till

1. sådan utbildning som avses i 43 § och med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den gymnasieskola dit de har sökt,
2. ett nationellt program eller till en nationell inriktning som börjar det första läsåret och är hemmahörande i en kommun som inte erbjuder den sökta utbildningen,
3. gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första läsåret och är hemmahörande i en kommun som inte erbjuder någon utbildning på det aktuella programmet,
4. ett nationellt program och åberopat att huvudmannen inom det sökta programmet anordnar en nationell inriktning som börjar senare än första läsåret och som hemkommunen inte erbjuder,
5. ett yrkesprogram som saknar nationella inriktningar och åberopat att huvudmannen anordnar programmet i huvudsak skolförlagt och som hemkommunen inte erbjuder, eller
6. en utbildning som det har fattats beslut om riksrekrytering för enligt 45 §.

I 16 kap. 43 § andra stycket hänvisas till att en viss grupp av sökande har rätt att bli mottagen i första hand om de vistas i sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen. Den socialtjänst som har placerat eleven bör intyga att det är ett hem/boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen.

I 6 kap 1 § socialtjänstlagen anges följande:

Utdrag ur gällande lag

1 § Socialnämnden ska sörja för att den som behöver vårdas eller bo i ett annat hem än det egna tas emot i ett

1. familjehem,
2. hem för vård eller boende, eller
3. stödboende för barn och unga i åldern 16–20 år (stödboende).

Barn i åldern 16–17 år får tas emot i ett stödboende endast om det finns särskilda skäl.

Socialnämnden ansvarar för att den som genom nämndens försorg har tagits emot i ett annat hem än det egna får god vård.

Vården bör utformas så att den främjar den enskildes samhörighet med anhöriga och andra närstående samt kontakt med hemmiljön.

Lag (2015:982).

Särskilda skäl

En sökande kan ha rätt att bli mottagen utifrån särskilda skäl med hänsyn till personliga förhållanden (16 kap. 44 § punkt 1 skollagen).

Det ankommer på den sökande att ange sina personliga skäl till sin hemkommun som sedan bifogar dessa handlingar med eventuellt yttrande om vad de anser om skälen.

Det är mottagande huvudman som beslutar om de anser att de personliga skälen är tillräckliga för att bli mottagen i första hand.

Skolväsendets överklagandenämnd har vägledande beslut på sin webbplats gällande mottagande i första hand utifrån personliga skäl, se Överklagandenämndens webbplats.¹¹

Riksrekryterande utbildning

Mottagande av sökande till riksrekryterande utbildningar regleras i 16 kap. 45–46 §§ skollagen.

Utdrag ur gällande lag

45 § Statens skolverk får för nationella program besluta att det till en viss utbildning i första hand ska tas emot sökande från hela landet (riksrekrytering).

Regeringen får meddela föreskrifter om villkor för att en viss utbildning ska kunna bli riksrekryterande.

46 § Beslut om riksrekrytering ska ange under vilken tid beslutet ska gälla och hur många platser utbildningen får omfatta.

Med riksrekryterande utbildning avses en utbildning i en gymnasieskola med offentlig huvudman till vilken sökande från hela landet ska tas emot i första hand. Även fristående skolor kan få rätt att anordna riksrekryterande utbildning.

I 5 kap. 12–26 §§ gymnasieförordningen beskrivs bland annat olika typer av riksrekryterande utbildningar i gymnasieskolan.

Förteckning över utbildningar som beviljats rätt till riksrekrytering finns på Skolverkets webbplats.¹²

I 5 kap. 23–26 §§ gymnasieförordningen anges vilka förutsättningar som gäller för att få anordna riksidrottsgymnasium.

Not. 11 Skolväsendets överklagandenämnd, webbplats <https://www.overklagandenamnden.se/>.

Not. 12 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

Utdrag ur gällande förordning

23 § En utbildning där ämnet specialidrott ingår får vara riksidsrottsgymnasium om det finns ett nationellt intresse av att tillgodose elitidrottens krav och det ställs särskilda krav på gemensam träning. En sådan utbildning som en kommun anordnar ska vara riksrekryterande.

8.1.2 Mottagande i andra hand – offentlig huvudman

En sökande, som inte uppfyller skollagens villkor för att bli mottagen i första hand, får tas emot i andra hand om den mottagande kommunen beslutar det (16 kap. 47 § skollagen). Detta innebär att den sökande endast kan prövas för antagning om det finns lediga elevplatser på det sökta programmet när samtliga förstahandsmottagna erbjudits plats. Observera att ingen skyldighet föreligger att ta emot en elev i andra hand.

Utdrag ur gällande lag

47 § Andra behöriga sökande än de som ska tas emot i första hand enligt 43 och 44 §§ får tas emot i andra hand till platser som återstår sedan alla de som ska tas emot i första hand har antagits till utbildningen.

Om huvudmannen beslutar sig för att ta emot sökande i andra hand till en utbildning, måste denne behandla alla sökande som uppfyller villkoren för andrahandsmottagning lika. Räcker inte platserna till alla, ska ett urval göras. I 7 kap. 2–5 §§ gymnasieförordningen anges de urvalsregler som ska tillämpas. Huvudmannen kan således inte välja att anta enbart de andrahandsmottagna som kommer från en viss kommun eller skulle medföra högst interkommunal ersättning.

8.1.3 Mottagande – fristående gymnasieskola

I 15 kap. 33 § skollagen anges vad som gäller för mottagande i fristående gymnasieskolor.

Utdrag ur gällande lag

33 § Varje huvudman för en fristående gymnasieskola ska ta emot alla ungdomar som har rätt till den sökta utbildningen i gymnasieskolan.

Mottagandet till en viss utbildning får dock begränsas till att avse

1. elever som är i behov av särskilt stöd (resursskola), eller
2. vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

Huvudmannen för en resursskola ansvarar för att bedöma om en elev är i behov av sådant särskilt stöd som resursskolan erbjuder för att eleven ska kunna uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas eller för att eleven ska undvika svårigheter i sin skolsituation. Bestämmelser om särskilt stöd finns i 3 kap.

När det gäller programinriktat val som utformas för en enskild elev, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintroduktion finns särskilda bestämmelser i 17 kap. 29 § om när huvudmannen för en fristående skola är skyldig att ta emot ungdomar som uppfyller behörighetskraven för sådan utbildning.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev, om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 16 kap. 54 § andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådan utbildning som avses i första stycket andra meningen. Lag (2022:724).

8.2 Gymnasieskolan – introduktionsprogram

8.2.1 Introduktionsprogram – offentlig huvudman

Kommunerna är skyldiga att utöver nationella program även erbjuda introduktionsprogram, 17 kap. skollagen.

Utdrag ur gällande lag

16 § Hemkommunen ansvarar för att alla behöriga ungdomar i hemkommunen erbjuds programinriktat val, yrkesintroduktion, individuellt alternativ och språkintroduktion. Erbjudandet om programinriktat val ska avse utbildningar som är inriktade mot ett allsidigt urval av de nationella program som kommunen anordnar eller erbjuder genom samverkansavtal.

Utöver det som följer av första stycket ansvarar hemkommunen för att elever från anpassade grundskolan erbjuds yrkesintroduktion och individuellt alternativ, om de önskar sådan utbildning. Hemkommunen behöver dock inte erbjuda sådan utbildning om det med hänsyn till elevens bästa finns synnerliga skäl att inte göra det.

Hemkommunen får erbjuda språkintroduktion enligt 12 § till elever som tillhör anpassade gymnasieskolans målgrupp.

Lag (2022:1315).

Utbildning anordnad av landsting

17 § En region som anordnar ett nationellt program får anordna programinriktat val som är inriktat mot det nationella programmet. Lag (2019:947).

Utbildning anordnad av regioner

18 § En region får, utöver vad som följer av 17 §, efter överenskommelse med en kommun anordna yrkesintroduktion och individuellt alternativ. Lag (2019:947).

Mottagande till utbildningar som utformats för en grupp elever

19 § En kommun eller en region som anordnar programinriktat val som har utformats för en grupp elever eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ta emot alla de behöriga sökande till utbildningen som hör hemma i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap.

1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

Om det finns platser över på utbildningen, sedan alla sökande som ska tas emot enligt första och andra styckena har antagits, får kommunen eller regionen ta emot andra behöriga sökande till utbildningen. Lag (2019:947)

...

Mottagande till utbildningar som utformats för en enskild elev

21 § En kommun som anordnar programinriktat val som har utformats för en enskild elev, yrkesintroduktion som har utformats för en enskild elev, individuellt alternativ eller språkintröduktion får ta emot ungdomar som uppfyller behörighetsvillkoren för respektive utbildning även om de inte kommer från kommunen.

Även en region som anordnar programinriktat val som har utformats för en enskild elev, yrkesintroduktion som har utformats för en enskild elev eller individuellt alternativ, får ta emot behöriga ungdomar till utbildningen oberoende av vilken kommun de kommer från. Lag (2019:947).

21 a § En kommun som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § första stycket ska ta emot ungdomar som uppfyller behörighetsvillkoren för respektive utbildning om de på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. Det gäller också för en region som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § andra stycket. Lag (2019:947)

8.2.2 Introduktionsprogram – fristående huvudman

I 17 kap. skollagen anges vad som gäller för fristående skolor beträffande att anordna introduktionsprogram.

Utdrag ur gällande lag

28 § En fristående gymnasieskola som anordnar ett nationellt program får anordna programinriktat val som är inriktat mot det nationella programmet, individuellt alternativ och språkintröduktion.

En fristående gymnasieskola som anordnar ett yrkesprogram får anordna yrkesintröduktion. Lag (2018:749).

Mottagande

29 § Huvudmannen för en fristående gymnasieskola är skyldig att ta emot en elev till yrkesintröduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion bara om huvudmannen och elevens hemkommun har kommit överens om det bidrag som kommunen ska betala till huvudmannen för utbildningen.

Huvudmannen för en fristående gymnasieskola är skyldig att ta emot en elev till programinriktat val som har utformats för en enskild elev bara om huvudmannen och elevens hemkommun har kommit överens om det. Bidraget ska bestämmas enligt 35 §. Lag (2018:749).

30 § Av 15 kap. 33 § framgår när huvudmannen för en fristående skola som anordnar programinriktat val som har utformats för en grupp elever är skyldig att ta emot behöriga sökande till utbildningen.

Vad som gäller för urval bland mottagna sökande och antagning till utbildningen följer av 15 kap. 12–14 §§. Lag (2018:749).

15 kap 33 § Varje huvudman för en fristående gymnasieskola ska ta emot alla ungdomar som har rätt till den sökta utbildningen i gymnasieskolan.

Mottagandet till en viss utbildning får dock begränsas till att avse

1. elever som är i behov av särskilt stöd (resursskola), eller
2. vissa elever som utbildningen är speciellt anpassad för.

Huvudmannen för en resursskola ansvarar för att bedöma om en elev är i behov av sådant särskilt stöd som resursskolan erbjuder för att eleven ska kunna uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas eller för att eleven ska undvika svårigheter i sin skolsituation. Bestämmelser om särskilt stöd finns i 3 kap.

När det gäller programinriktat val som utformas för en enskild elev, yrkesintröduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion finns särskilda bestämmelser i 17 kap. 29 § om när huvudmannen för en fristående skola är skyldig att ta emot ungdomar som uppfyller behörighetskraven för sådan utbildning.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev, om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 16 kap. 54 § andra stycket.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om sådan utbildning som avses i första stycket andra meningen. Lag (2022:724).

8.3 Anpassade gymnasieskolan

8.3.1 Anpassad gymnasieskola – offentlig huvudman

Beträffande mottagande i anpassade gymnasieskolan gäller att den anordnande huvudmannen först kontrollerar att den sökande tillhör anpassade gymnasieskolans målgrupp enligt vad som anges i 19 kap. skollagen.

Utdrag ur gällande lag

29 § Huvudmannen för den sökta utbildningen prövar frågan om den sökande ska tas emot.

Om hemkommunen enligt 18 kap. 5 § har beslutat att en sökande inte tillhör målgruppen för anpassade gymnasieskolan, ska kommunen bereda honom eller henne tillfälle att söka till gymnasieskolan i hemkommunen så snart som möjligt.

Hemkommunen ska göra en bedömning av om en ungdom som har sökt till ett individuellt program har förutsättningar att följa undervisningen på ett nationellt program. Om hemkommunen bedömer att den sökande inte har förutsättningar att följa undervisningen på ett nationellt program, ska den sökande tas emot på ett individuellt program. Om hemkommunen bedömer att den sökande har förutsättningar att följa undervisningen på ett nationellt program, ska kommunen bereda honom eller henne tillfälle att så snart som möjligt söka till nationella program som anordnas av hemkommunen. Lag (2022:1315).

Därefter prövas om den sökande till ett nationellt program ska tas emot i första eller andra hand.

Utdrag ur gällande lag

Mottagande i första hand

35 § Av de sökande till ett nationellt program eller till en nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar första läsåret ska huvudmannen i första hand ta emot dem som är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämföras med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. Lag (2015:176)

36 § Utöver det som följer av 35 § ska sådana sökande som inte är hemmahörande i kommunen eller inom samverkansområdet för utbildningen tas emot i första hand om de har sökt till

1. sådan utbildning som avses i 35 § och med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den anpassade gymnasieskola dit de har sökt,
2. ett nationellt program eller till en nationell inriktning som börjar det första läsåret och är hemmahörande i en kommun som inte erbjuder den sökta utbildningen,
3. gymnasial lärlingsutbildning i anpassade gymnasieskolan som börjar det första läsåret och är hemmahörande i en kommun som inte erbjuder någon utbildning på det aktuella programmet,
4. ett nationellt program och har åberopat att huvudmannen inom det sökta programmet anordnar en nationell inriktning som börjar senare än första läsåret och som hemkommunen inte erbjuder,
5. ett nationellt program som saknar nationella inriktningar och har åberopat att huvudmannen anordnar programmet i huvudsak skolförlagt, vilket hemkommunen inte erbjuder, eller
6. en utbildning som det har fattats beslut om riksrekrytering för enligt 37 §. Lag (2022:1315).

Mottagande till individuellt program

Sökande som inte är aktuell för ett nationellt program ska i stället tas emot på ett individuellt program.

Utdrag ur gällande lag

40 § En kommun får ta emot en elev från en annan kommun på ett individuellt program i sin anpassade gymnasieskola under förutsättning att hemkommunen har bedömt att eleven inte kan följa undervisningen på ett nationellt program. Även en region får ta emot en elev på ett individuellt program under samma förutsättning.

Det som sägs i första stycket gäller dock endast om hemkommunen och den mottagande kommunen eller regionen kommer överens om ersättningen för utbildningen. Lag (2022:1315).

40 a § En kommun eller en region ska ta emot en elev på ett individuellt program om

1. eleven vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453), och
2. hemkommunen har bedömt att eleven inte kan följa undervisningen på ett nationellt program. Lag (2019:947).

8.3.2 Anpassad gymnasieskola – fristående huvudman

Enligt 18 kap. 34 § skollagen ska fristående anpassade gymnasieskolor vara öppna för alla ungdomar som tillhör målgruppen och har rätt till utbildning i anpassad gymnasieskola hos en offentlig huvudman.

Utdrag ur gällande lag

34 § Varje fristående anpassad gymnasieskola ska vara öppen för alla ungdomar som har rätt till utbildning i en anpassad gymnasieskola med offentlig huvudman.

Huvudmannen behöver inte ta emot eller ge fortsatt utbildning åt en elev om hemkommunen har beslutat att inte lämna bidrag för eleven enligt 19 kap. 47 § andra stycket.

För individuella program gäller skyldigheten enligt första stycket bara om huvudmannen och elevens hemkommun har kommit överens om det bidrag som kommunen ska betala till huvudmannen för utbildningen. Lag (2022:1315).

8.4 Gymnasieskolan – vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år, offentlig och fristående huvudman

Alla skolor som erbjuder teknikprogrammet kan anordna ett fjärde tekniskt år. Huvudmannen för utbildningen ansöker om statsbidrag för att finansiera utbildningen.

Utbildningen är riksrekryterande och därmed öppen för sökande från hela landet.

I 5 kap. i förordning (2014:854) om vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år och statsbidrag för sådan utbildning anges kompletterande behörighetskrav.

SKOLFS 2016:31 anger föreskrifter om kompletterande behörighetskrav till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan.

I 17 a kap. 18 § skollagen framgår beslut om behörighet och mottagande.

Utdrag ur gällande lag

18 § Huvudmannen för den sökta utbildningen prövar om en sökande är behörig och ska tas emot.

Behöriga sökande från hela landet ska tas emot till utbildningen (riksrekrytering).

Av 15 kap. 12 och 13 §§ framgår att huvudmannen ska göra ett urval bland mottagna sökande, om fler sökande har tagits emot till huvudmannens utbildning än det finns platser i utbildningen.

Lag (2014:530).

8.5 Behörighetsprövning och beslut om mottagande i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan

Det är huvudmannen för utbildningen som ska fatta beslut om sökande är behörig och beslut om mottagande till utbildningen enligt skollagen:

- › Nationella program inom gymnasieskolan (16 kap. 36 §)
- › Introduktionsprogram inom gymnasieskolan (17 kap. 14 §)
- › Vidareutbildning i form av fjärde tekniskt år (17 a kap. 18 §)
- › Program inom anpassade gymnasieskolan (19 kap. 29 §)

Huvudmannen ska därför ta ställning till om sökande tillhör målgruppen för respektive skolform och har de godkända ämnen som krävs för sökt program som behandlas i handbokens kapitel 2 och 6.

Observera att huvudmannen kan tillämpa särskilda förkunskapskrav om de fått godkänt av Skolverket (kommunala) respektive Skolinspektionen (fristående) för detta.

Det är viktigt att tänka på att mottagande alltid avser programmet i sin helhet, vilket gäller även om en viss inriktning har anförts som skäl för att få bli mottagen. En elev som blir antagen har rätt att inför högre årskurs önska en annan inriktning, om eleven har ändrat sig.

8.6 Underrättelse om beslut (mottagandebeslut)

Beslut av mottagande huvudman ska omgående sändas till den sökande, som också ska underrättas om hur beslutet eventuellt kan överklagas, samt till hemkommunen eller antagningskansliet. Kom ihåg att informera handläggare av interkommunal ersättning och bidrag till fristående skolor.

9. Överklagande

Detta kapitel behandlar kapitel 28 i skollagen, som innehåller bestämmelser om vilka beslut i skollagen som kan överklagas och till vilken instans.

9.1 Överklagande till Skolväsendets överklagandenämnd

Beslut som fattats av huvudmannen som anordnar utbildningen och som avser avslag på ansökan att få bli mottagen som sökande till gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan, får överklagas enligt 28 kap. 12 § punkterna 7, 8 och 13 samt 13 § skollagen.

Besluten får överklagas endast av barnet, eleven eller den sökande.

Skolväsendets överklagandenämnd kan i sina beslut ändra kommunens eller den fristående huvudmannens beslut.

Beslut av kommun, region eller enskild huvudman

Beslut av kommun, region eller enskild huvudman som kan överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd:

- › Mottagande och behörighet till gymnasieskolans nationella program enligt 16 kap. 36 §.
- › Mottagande när det gäller en utbildning i gymnasieskolan som utformats för en grupp elever enligt 17 kap. 14 §.
- › Mottagande till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år enligt 17 a kap. 18 §.
- › Mottagande i första hand till anpassade gymnasieskolan enligt 19 kap. 29 § första stycket.
- › Rätt till utbildning eller annan verksamhet till följd av EU-rätten enligt 29 kap. 2 § andra stycket 3.
- › Antagning till Rh-anpassad utbildning i gymnasieskolan 15 kap. 38 §.
- › Mottagande till utbildning där distansundervisning får användas för hela utbildningen 22 kap. 14 §.

Ett exempel på beslut om behörighet som kan överklagas till Skolväsendets överklagandenämnd är beslut om dispens i engelska som fattas enligt 16 kap. 36 §. Det är därför viktigt att handläggningen sker i överensstämmelse med bestämmelserna i förvaltningslagen. Det är huvudmannen (kommunal tjänsteman eller rektor på fristående gymnasieskola) för den utbildning eleven har ansökt till som bedömer och beslutar om dispens i engelska.

Beslut av kommun

Beslut av kommun som kan överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd:

- ✧ Tillhörighet till anpassade gymnasieskolans målgrupp enligt 18 kap. 5 eller 7 §§.

9.1.1 Hanteringen av överklagandet

Den beslutande myndigheten ska pröva om överklagandet inkommit i rätt tid. En överklagan ska komma in till beslutsfattaren inom tre veckor från det att den klagande mottog beslutet.

I de fall då ytterligare information inkommer i samband med överklagandet, kan denna skickas till hemkommunen utan att handläggningen av ärendet därmed fördröjs. Detta gäller studievägar där hemkommunens yttrande är avgörande för mottagande kommuns beslut t.ex. introduktionsprogram för grupper av elever.

Om inte skrivelsen med överklagandet avvisas såsom för sent inkommen ska den beslutande myndigheten skyndsamt (inom 1 vecka) översända handlingar till Skolväsendets Överklagandenämnd. Det gäller även ett beslut som ändrats innan ärendet överlämnats till överinstansen då överklagandet ska anses omfatta det nya beslutet (46 § andra stycket FL).

Skolväsendets överklagandenämnd
Box 23069
104 35 Stockholm

För mer information se Överklagandenämndens webbplats.¹³

Det är angeläget att Överklagandenämnden kan komma i kontakt med den beslutande myndigheten under sin handläggning av ärendet, även under sommaren.

Not. 13 Skolväsendets överklagandenämnd, webbplats <https://www.overklagandenamnden.se/>.

9.2 Rutiner för beslut om mottagande

Särskilda blanketter har tagits fram för hemkommunens yttrande/beslut för mottagande till de nationella programmen (mottagande i första respektive andra hand), introduktionsprogram för en grupp elever i gymnasieskolan och nationella samt individuellt program i anpassade gymnasieskolan, se länkar i handbokens bilaga 2.

9.2.1 Nationella program i gymnasieskolan

Vid mottagande i anslutning till sista ansökningsdag gäller att för sökande villkoras att mottagandet endast gäller under förutsättning att behörighetskravet uppfylls innan utbildningen startar.

Sökande som inte uppnått behörighetsgivande betyg för sökta studievägar i sitt slutbetyg från grundskolan, liksom övriga obehöriga elever, meddelas med ett mottagandebeslut att ansökan inte prövas vid den slutliga antagningen 1 juli.

Mottagandebeslut ska även meddelas elever som söker utbildningar vid fristående skolor.

Beslut om mottagande och behörighet till nationella program fattas utifrån 16 kap. 36 § skollagen och kan överklagas enligt 28 kap. 12 § p 7 (kommunal huvudman) eller 13 § p 1 (enskild huvudman) skollagen.

9.2.2 Introduktionsprogram utformade för grupp av elever

För introduktionsprogram för grupp av elever finns behörighetskrav varför mottagandebeslut kan bli aktuellt.

Beslut om mottagande och behörighet till introduktionsprogram för grupp av elever fattas utifrån 17 kap 14 § skollagen och kan överklagas enligt 28 kap. 12 § p 7 (kommunal huvudman) eller 13 § p 1 (enskild huvudman) skollagen.

9.2.3 Introduktionsprogram för enskild elev

En elev som anmält intresse för introduktionsprogram för enskild elev ska, i de fall eleven är obehörig för programmet, meddelas.

Att inte ha tagits emot till introduktionsprogram för enskild elev går inte att överklaga till Skolväsendets överklagandenämnd.

9.2.4 Anpassad gymnasieskola

En behörighetsprövning måste göras av hemkommunen för sökande till anpassade gymnasieskolan. Hemkommunen måste fatta beslut om eleven tillhör målgruppen för anpassade gymnasieskolan.

Beslut om tillhörighet till målgrupp fattas utifrån 18 kap, 5, 7 §§ skollagen och kan överklagas enligt 28 kap. 12 § p 8 skollagen.

I de fall eleven sökt ett individuellt program i anpassade gymnasieskolan måste hemkommunen göra en bedömning beträffande elevens förutsättningar att följa undervisningen på ett nationellt program (se 19 kap. 29 § skollagen). Saknar eleven förutsättningar för nationellt program ska eleven tas emot på individuellt program.

Beslut om mottagande till individuellt program av elev från anpassad gymnasieskola fattas utifrån 19 kap. 29 § 1 stycket skollagen och kan överklagas enligt 28 kap 12 § p 7 (kommunal huvudman) eller 13 § p 1 (enskild huvudman) skollagen.

9.2.5 Vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år

Elever som ansökt om ett fjärde tekniskt år och inte mottas på utbildningen behöver meddelas.

Beslut om mottagande till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år fattas enligt 17 a kap. § 18 och kan överklagas enligt 28 kap. 12 § p 7 (kommunal huvudman) och 13 § p 1 (enskild huvudman) skollagen.

9.3 Förvaltningsbesvär

I 28 kap. 5 § skollagen finns listat vilka beslut av en kommun eller en region som får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol genom förvaltningsbesvär. Beslut som kan överklagas är till exempel ekonomiskt stöd till inackordering, vissa typer av beslut om skolskjuts och kommunens bidrag till enskild huvudman.

Förvaltningsbesvär innebär att förvaltningsrätten prövar både lagligheten och lämpligheten i beslutet. Det är bara den som beslutet berör som kan överklaga, om beslutet går denne emot. Förvaltningsrätten kan i sin dom ändra ett beslut. Om det är ett beslut som rör en enskild räknas överklagandetiden från det att den enskilde får ta del av beslutet.

9.4 Laglighetsprövning

Även beslut som inte räknas upp i 28 kap. skollagen kan i vissa fall överklagas hos förvaltningsrätten genom laglighetsprövning enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725).

Beslut som tas på delegation ska återrapporteras i någon form till ansvarig nämnd. Överklagandetiden börjar att löpa när justeringen av protokollet från nämnden har tillkännagetts på kommunens anslagstavla. Den som överklagar måste vara en kommunmedlem i den kommun som fattat beslutet. Laglighetsprövning innebär att förvaltningsrätten prövar lagligheten i beslutet. Om förvaltningsrätten bifaller överklagandet måste kommunen fatta ett nytt beslut.

Beslut som bara kan överklagas genom laglighetsprövning är till exempel beslut om reseersättning enligt lagen om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor (1991:1110).

Laglighetsprövning kan bara användas om det inte finns bestämmelser i annan lag eller författning. Om det finns ett överklagandeförbud kan ett beslut inte överklagas genom laglighetsprövning.

9.5 Överklagandeförbud

Beslut om antagning får inte överklagas enligt 28 kap. 18§ skollagen.

Utdrag ur gällande lag

18 § Andra beslut enligt denna lag än som anges i detta kapitel får överklagas bara om överklagande får ske enligt 13 kap. kommunallagen (2017:725). Ett beslut i fråga om antagning till utbildning får dock inte överklagas. Beslut av Skolväsendets överklagandenämnd med anledning av ett överklagande dit får inte överklagas.

Lag (2017:759).

Notera att prövning i fri kvot resulterar i ett antagningsbeslut och kan därmed inte överklagas.

10. Urval av sökande

Detta kapitel handlar om vad som gäller vid urval av sökande till gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan samt till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.

10.1 Urvalsbestämmelser för gymnasieskolan

Urvalsbestämmelser för gymnasieskolans nationella program meddelas av regeringen enligt 15 kap. 13 §skollagen.

Utdrag ur gällande lag

13 § Regeringen meddelar föreskrifter om urval bland mottagna sökande.

Regeringens föreskrifter för urval till nationella program anges i 7 kap. 2 § gymnasieförordningen.

Utdrag ur gällande förordning

2 § De sökande tas emot i början på utbildningen på ett nationellt program eller till en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första läsåret. Om antalet platser är färre än antalet sökande som ska tas emot i första respektive andra hand, ska ett urval göras.

Urval, antagning och övrig fördelning av platser ska göras sakligt och opartiskt. Inför ansökan ska huvudmannen informera de sökande om huruvida huvudmannen har beslutat att tillämpa 3 § eller 5 § och i så fall på vilket sätt.

I paragrafen anges att antagning görs till programmet i sin helhet eller till inriktning, särskild variant samt gymnasial lärlingsutbildning då dessa startar det första läsåret. Vilka inriktningar som startar det första läsåret anges i 4 kap. 2 § gymnasieförordningen.

Utdrag ur gällande förordning

2 § De nationella inriktningarna framgår av bilaga 1.

De nationella inriktningarna inom estetiska programmet, hantverksprogrammet, industritekniska programmet och naturbruksprogrammet får börja det första läsåret. Övriga inriktningar får börja det andra eller tredje läsåret.

Statens skolverk får besluta om en utbildning ska få finnas inom den nationella inriktningen övriga hantverk.

Förordning (2012:402).

Urvalsbestämmelser till platser på programinriktat val och yrkesintroduktion som anordnas för grupp elever anges i 6 kap. 1 § gymnasieförordningen.

Utdrag ur gällande förordning

1 § Om antalet platser är färre än antalet sökande på programinriktat val eller yrkesintroduktion som anordnas för en grupp elever, ska ett urval göras. I dessa fall gäller bestämmelserna om urval i 7 kap.

Urvalet ska göras sakligt och opartiskt. Inför ansökan ska huvudmannen informera de sökande om huruvida huvudmannen har beslutat att tillämpa 7 kap. 3 § eller 5 § och i så fall på vilket sätt.

Förordning (2018:1328).

10.1.1 Fri kvot

Fri kvot innebär att en antagning sker på andra grunder än på betygsurvalet. Konsekvensen av detta blir att sökande får företräde framför elever i betygsurvalet i sin urvalsgrupp, som kan vara första- eller andrahandsmottagande. Beslutet om att inte antas i fri kvot är ett antagningsbeslut och kan inte överklagas.

Några detaljerade regler för frikvotsbedömning finns inte. Huvudmannen avgör om sökande ska antas i fri kvot till det aktuella programmet under förutsättning att sökande uppfyller övriga behörighetsregler. I dessa frågor har en allmän praxis utformats inom gymnasieantagningen nationellt och som sammanställts enligt följande.

Den fria kvoten ska användas för sökande som av någon anledning måste bedömas individuellt. Även elever med betyg som inte utan vidare kan jämföras med betyg från grundskolan, till exempel utländska betyg, placeras i den fria kvoten.

Antagning inom fri kvot avgörs på grundval av en totalbedömning av den sökandes samlade meriter och särskilda skäl. Det är fråga om en fri bedömning och inte en rangordning grundad på poäng.

De reella och inte enbart formella meriterna bör vara avgörande då det gäller att bestämma om en sökande som bedöms i fri kvot ska få tillträde till sökt studieväg. Om de angivna skälen inte anses tillräckliga för att en sökande ska ges företräde före andra elever ska eleven prövas på sitt meritvärde tillsammans med övriga sökande i grupp 0.

I 7 kap. 3 § gymnasieförordningen, som reglerar fri kvotsantagningen, framgår att bara ett begränsat antal platser ska avsättas för fri kvot och att antalet platser i den fria kvoten ska utökas om utlandssvenska elever söker till en utbildning. Vem som ska anses som utlandssvensk elev regleras i 29 kap. 7 § skollagen.

Utdrag ur gällande lag

3 § Ett begränsat antal platser (fri kvot) ska avsättas för dem som

1. på grund av särskilda omständigheter bör ges företräde framför de övriga sökande, eller
2. kommer från skolenheter vilkas betyg eller omdömen inte utan vidare kan jämföras med betygen från grundskolan.

Antalet platser som ingår i den fria kvoten ska utökas om sådana utlandssvenska elever som avses i 29 kap. 7 § skollagen (2010:800) söker till en utbildning.

Huvudmannen beslutar om det antal platser som ska avsättas.

Elever som bedöms i fri kvot måste uppfylla behörighetskraven för sökt program för att antagning ska kunna göras. Denna regel gäller även introduktionsprogrammen programinriktat val som utformats för en grupp av elever samt yrkesintroduktion som utformats för en grupp av elever, om huvudman beslutat tillämpa fri kvot på dessa program.

10.1.2 Färdighetsprov inom det estetiska området

I 7 kap 5 § gymnasieförordningen framgår att urvalet primärt görs på meritvärde men att hänsyn även kan tas till färdighetsprov.

Utdrag ur gällande förordning

5 § Om en utbildning kräver att den sökande har speciella färdigheter inom det estetiska området, får huvudmannen besluta att vid urvalet, förutom till betygen, hänsyn ska tas till ett färdighetsprov.

Färdighetsprovet är inget behörighetsprov. En sökande kan inte förklaras som obehörig på grundval av färdighetsprovet utan har rätt att prövas på meritvärdet.

10.1.3 Färdighetsprov för försöksverksamheten med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning

Vad som gäller för urval till försöksverksamheten med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning, som pågår till den 30 juni 2024, anges i förordning (2008:793) om försöksverksamhet med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning:

Utdrag ur gällande förordning

6 § Vid urval bland behöriga sökande får, förutom till betygen, hänsyn tas till ett prov som underlag för bedömning av den sökandes färdigheter eller kunskaper inom det ämne eller ämnesområde som spetsutbildningen är inriktad mot.

Förordning (2008:793).

10.1.4 Urval till riksidsrottsgymnasium och nationellt godkänd idrottsutbildning

I 5 kap. 26 och 30 §§ gymnasieförordningen anges vad som gäller beträffande urval till riksidsrottsgymnasium (RIG) och till nationellt godkänd idrottsutbildning (NIU).

Utdrag ur gällande förordning

26 § Den sökande som anses ha bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen ska ges företräde vid urval till utbildningen. Vid urval till programmen gäller 7 kap.

30 § Den sökande som anses ha bäst förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen ska ges företräde vid urval till utbildningen. Vid urval till programmen gäller 7 kap.

10.2 Gruppindelning, tillämpliga urvalsgrunder och fördelning av platser

Behöriga sökande som är mottagna i första hand placeras och bedöms i grupp 0 (betygsgrupp) eller i grupp 5 (fri kvot). Behöriga sökande som är mottagna i andra hand placeras i grupp 3.

I de fall huvudmannen beslutat att avsätta platser för fri kvot görs detta urval först. Därefter görs urval till betygsgruppen.

10.3 Beräkning av meritvärde

Rangordning av de sökande bestäms av ett meritvärde enligt 7 kap. 4 § gymnasieförordningens.

Utdrag ur gällande förordning

4 § Övriga platser ska fördelas mellan de sökande med betygen som grund. Företräde mellan de sökande bestäms efter ett meritvärde. Meritvärdet utgörs av summan av betygsvärdena för de 16 bästa betygen i elevens slutbetyg. Betygsvärdet för betygen bestäms enligt nedan:

Betyg	Betygsvärde
A	20
B	17,5
C	15
D	12,5
E	10
F	0

En sökande som gått förberedande dansarutbildning i grundskolan med jämkad timplan och därför fått färre än 16 betyg i sitt slutbetyg ska ändå få sitt meritvärde bestämt efter 16 betyg. Uppräkningen av meritvärdet ska göras i proportion till de betyg som eleven har fått.

För de sökande som fått betyg i moderna språk som språkval får meritvärdet beräknas på summan av betygsvärdena av detta betyg och de 16 bästa betygen i övrigt. Möjligheten att öka meritvärdet med värdet av ett betyg i moderna språk som språkval gäller även en sökande som gått förberedande dansarutbildning.

En sökande som efter avslutad grundskoleutbildning eller motsvarande fått betyg i något av grundskolans ämnen efter prövning eller genom studier på ett introduktionsprogram får vid urvalet tillgodoräkna sig betygsvärdet av detta betyg.

Förordning (2011:3).

Nytt slutbetyg

Enligt 8 kap. 11 § gymnasieförordningen har en elev som genom studier i gymnasieskolan fått betyg i ett av grundskolans ämnen rätt att få ett nytt slutbetyg från grundskolan. Ett sådant betyg ska utfärdas av rektorn i gymnasieskolan. Det är angeläget att man från antagningskansliernas sida uppmanar eleverna att använda sig av sin rätt att få ett nytt slutbetyg.

Beträffande hur beslut att inte sätta betyg ska markeras i slutbetyget från grundskolan, se Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:157) om utformningen av slutbetyg i grundskolan, anpassade grundskolan och specialskolan.

10.4 Rangordning av sökande vid lika meritvärde

Vid urvalet till ett visst program kan ibland den situationen uppstå att inte alla med samma meritvärde kommer med. Den första åtgärd som övervägs ska naturligtvis vara en utökning av antalet antagningsplatser. Om detta inte skulle vara möjligt kan exempelvis följande kriterier tillämpas för att rangordna de sökande inbördes:

- › valets rangordning,
- › slumpen.

Beslut om vad som ska vara avgörande och i vilken ordning kriterierna sätts bör fattas innan urvalet görs. Det är respektive huvudman som beslutar om detta. Inför ansökan bör de sökande informeras om vad huvudmannen har beslutat beträffande rangordning vid lika meritvärde.

10.5 Rangordning vid betygskomplettering

Elever som efter den slutliga antagningen kompletterar sina grundskolebetyg, och därmed blir behöriga till sökta program, placeras i reservköerna på sina nya meritvärden.

10.6 Urvalsbestämmelser för anpassad gymnasieskola

I 7 kap. 11–12 §§ gymnasieförordningen anges vad som gäller vid urval till anpassade gymnasieskolans nationella program, särskilda varianter eller lärlingsutbildning som börjar första läsåret. Urval, antagning och fördelning av platser ska göras sakligt och opartiskt. Är antalet platser färre än antalet sökande hos en offentlig huvudman ska företräde ges åt dem som har störst behov av utbildningen.

Om det inte finns plats för alla sökande till en utbildning i en fristående skola, ska urvalet göras på grunder som Statens skolinspektion godkänner (18 kap. 36 § skollagen). För att ta del av vilka urvalsregler som gäller till fristående anpassade gymnasieskolor hänvisas till Skolinspektionens beslut.

10.7 Urval till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år

I 5 kap. 2–3 §§ förordningen (2014:854) om vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år och statsbidrag för sådan utbildning står hur urvalet till det fjärde tekniska året ska göras.

Utdrag ur gällande förordning

2 § Om antalet platser i vidareutbildning är färre än antalet sökande som har tagits emot, ska ett urval göras.

Urval, antagning och övrig fördelning av platser ska göras sakligt och opartiskt.

3 § Platserna i vidareutbildningen ska fördelas mellan de sökande med betygen från gymnasieskolan eller andra omdömen som grund.

Statens skolverk får meddela ytterligare föreskrifter om urvalet.

Skolverket har meddelat vilka sökande som ska ges företräde till utbildning i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2016:30) om urval till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan:

Utdrag ur gällande föreskrifter

2 § Vid urvalet ska företräde ges till de sökande som har godkända betyg från gymnasieskolan eller kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå i

- › bild och form 1a1 och cad 1 för tillträde till den nationella profilen design och produktutveckling,
- › webbutveckling 1 för tillträde till den nationella profilen informationsteknik utgång nätverksteknik,
- › dator- och nätverksteknik för tillträde till den nationella profilen informationsteknik, utgång mjukvarudesign,
- › produktionsutrustning 1 för tillträde till den nationella profilen produktionsteknik, eller
- › hållbart samhällsbyggande för tillträde till den nationella profilen samhällsbyggande.

Vid urvalet ska, på samma sätt som i första stycket, företräde ges till sökande med andra omdömen från utbildning eller arbetsliv som motsvarar innehållet i kurserna enligt första stycket 1–5.

11. Antagning

I detta kapitel behandlas förfarande vid antagning till gymnasieskolans och anpassade gymnasieskolans nationella program gällande preliminär antagning, omvalsperiod, slutlig antagning och reservantagning. Information kring antagningsbesked och sökande som avser att flytta behandlas också.

11.1 Preliminär antagning

När urval gjorts enligt gällande regler ska beslut om antagning fattas av huvudmannen för utbildningen. I början av vårterminen ska ett preliminärt beslut tas enligt 7 kap. 7 § första stycket gymnasieförordningen:

Utdrag ur gällande förordning

7 § Efter urval bland de sökande ska huvudmannen preliminärt besluta om antagning. Beslutet ska fattas i början av vårterminen närmast före utbildningens start. För de sökande som vid ansökningstillfället inte har slutfört grundskolan eller motsvarande utbildning ska höstterminsbetyget från den högsta årskursen då vara urvalsgrund.

Ett preliminärt antagningsbesked kan lämnas till den sökande och innehålla uppgift om hur den sökande ligger till i förhållande till den sist preliminärt antagne sökanden på studievägen. Av beskedet bör klart framgå att förändringar i rangordningen mellan sökande kan komma att ske till den slutliga antagningen. Dessutom måste tydliggöras att endast den som uppfyller behörighetskravet innan den sökta utbildningen startar, kommer att provas vid den slutliga antagningen.

11.2 Om- och nyval

Om sökande ska ha möjlighet att efter det preliminära antagningsbeskedet göra om-/nyval eller ej avgörs lokalt eller eventuellt regionalt, likaså hur det ska ske och vilka tider som ska gälla (se tidplan handbokens kapitel 4). Om huvudmannen tillåter att ändringar görs i den ursprungliga ansökan har man formellt sett förlängt ansökningstiden. Några villkor för att få göra sådant om- och nyval/ändringsval får inte uppsättas. Både sökande och avlämnande skola ska informeras om vad som gäller.

För omval som inkommer efter att den av huvudmannen beslutade omvalstiden utgått bör huvudmannen för utbildningen pröva om ansökan ska anses som inkommen i rätt tid eller inte, se handbokens avsnitt 5.6.

11.3 Slutlig antagning

I 7 kap. 7 § andra stycket gymnasieförordningen anges också när huvudmannen ska fatta slutligt beslut om antagning:

Utdrag ur gällande förordning

7 § Det slutliga beslutet om antagning ska om möjligt fattas före den 1 juli det år utbildningen börjar.

I förordningstexten anges inte hur antagningsbeskedet ska utformas. Sökande ska kunna ta del av sitt beslut och ges möjlighet att tacka ja eller nej till erbjuden plats. Huvudmannen avgör själv vilken svarstid som ska gälla. En svarsperiod på tre veckor rekommenderas. Det anges inte heller på vilket sätt den sökande ska meddelas beslutet.

I 29 kap. 10 § skollagen anges vad som gäller beträffande handläggning vid myndighetsutövning mot enskild och vilka bestämmelser i förvaltningslagen som ska gälla. För underrättelse om beslut gäller 33–34 § förvaltningslagen:

Utdrag ur gällande lag

33 § En myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende ska så snart som möjligt underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövt.

Om parten får överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. Myndigheten ska samtidigt upplysa parten om avvikande meningar som har antecknats enligt 30 § eller enligt särskilda bestämmelser i någon annan författning. En underrättelse om hur man överklagar ska innehålla information om vilka krav som ställs på överklagandets form och innehåll och vad som gäller i fråga om ingivande och överklagandetid.

Myndigheten bestämmer hur underrättelsen ska ske. En underrättelse ska dock alltid vara skriftlig om en part begär det. Underrättelse får ske genom delgivning.

34 § Bestämmelserna i 33 § om underrättelse om innehållet i beslut och hur ett överklagande går till tillämpas också om någon som inte är part begär att få ta del av ett beslut som han eller hon får överklaga.

(Lag 2017:900).

Enligt 28 kap.18 § skollagen får ett beslut i fråga om antagning till utbildning inte överklagas.

Beträffande antagningsbeslut till sökande till introduktionsprogram rekommenderas att beslut villkoras så att antagningsbeslutet gäller under förutsättning att den sökande inte blir behörig till nationellt program före utbildningens start.

11.4 Reservantagning

Efter slutlig antagning och svarsperiod påbörjas reservantagningen. Sökande som inte antagits på högre rangordnade val placeras i reservkön efter sitt meritvärde och antas så snart det blir en ledig plats på sökt program. Sökande som kompletterar med betyg rangordnas i reservkön på sitt nya meritvärde.

Reservantagning pågår enligt beslutad tidplan, se förslag på tidplan i handbokens kapitel 4. Antagningskansliet kan lämna över reservantagning till huvudman som i så fall övertar ansvaret för att reservantagningen görs sakligt och opartiskt. Turordning enligt reservlista ska följas.

11.5 Antagning vid senare tidpunkt

För antagning vid senare tidpunkt gäller bestämmelserna i 7 kap. 8 § gymnasieförordningen.

Utdrag ur gällande förordning

8 § Huvudmannen får besluta att anta en sökande vid senare tidpunkt än vid början av utbildningen om det finns plats på den aktuella studievägen och om den sökande är behörig och har de kunskaper och färdigheter som krävs för att tillgodogöra sig undervisningen. Huvudmannen får besluta att den sökande ska genomgå ett inträdesprov för att visa att han eller hon har de kunskaper och färdigheter som krävs.

För antagning vid senare tidpunkt behöver samma behörighetsprövning göras som vid ordinarie antagning. Beroende på vilket program ansökan avser kan även reglering/överenskommelse behöva upprättas med hemkommunen, det gäller till exempel introduktionsprogram samt utbildning vid anpassad gymnasieskola.

11.6 Information om antagning

Tidpunkter för och innehåll i den information som ska ges till de sökande och till avlämnande respektive mottagande skolor bör diskuteras i varje kommun/ samverkansområde varefter överenskommelser ingås och beslut fattas.

Anpassad gymnasieskola

I kap. 7 gymnasieförordningen anges:

Utdrag ur gällande förordning

13 § En sökande antas till en utbildning i anpassade gymnasieskolan vid början av ett nationellt program eller en sådan särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första läsåret.

Inom de program som är indelade i särskilda varianter eller gymnasiala lärlingsutbildningar som börjar det andra, tredje eller fjärde läsåret fördelas eleverna inför det andra, tredje eller fjärde läsåret på dessa studievägar.

Efter urval bland de sökande ska huvudmannen besluta om antagning.
Förordning (2022:1617).

Här anges inte att preliminärt beslut eller slutligt beslut om antagning måste fattas vid viss tidpunkt. För sökande till anpassad gymnasieskola är det dock viktigt att de sökande får antagningsbesked i så god tid som möjligt.

12. Interkommunal ersättning

Detta kapitel handlar om interkommunal ersättning, vilket är den ersättning som hemkommunen betalar för elev som går i skola med annan offentlig huvudman. Beloppet styrs av vilken utbildning eleven är antagen till och på vilka grunder den antagits till utbildningen.

I skolförfattningarna regleras interkommunal ersättning och det bidrag som hemkommunen betalar till enskilda huvudmän på olika sätt. För bestämmelserna om bidrag till enskilda huvudmän, se kapitel 13.

Begreppet ”skolpeng” förekommer inte i skolförfattningarna utan är ett informellt sätt att beskriva den interkommunala ersättning respektive det bidrag till enskilda huvudmän som hemkommunen betalar per elev, liksom den ersättning som kommuner betalar till skolor i egen regi.

12.1 Interkommunal ersättning för nationella program m.m.

Att en kommun eller en region *anordnar* en utbildning innebär att utbildningen bedrivs av den egna kommunen eller regionen.

Att en kommun *erbjuder* en utbildning innebär att utbildningen anordnas i den kommunen eller anordnas i samverkan med annan kommun eller region.

Enligt 16 kap. 50–51 §§ skollagen gäller följande skyldigheter för kommuner med elever i annan kommuns gymnasieskola:

Utdrag ur gällande lag

50 § En kommun som på ett nationellt program har antagit en elev som inte är hemmahörande i kommunen och en region som antagit en elev på ett nationellt program, ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun (interkommunal ersättning).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om interkommunal ersättning. Lag (2022:1089).

51 § Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat, och annat inte heller följer av andra och tredje styckena, ska den interkommunala ersättningen motsvara anordnarens självkostnad.

När eleven har tagits emot i andra hand enligt 47 §, ska ersättningen högst uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. Är anordnarens kostnad lägre, ska hemkommunen i stället ersätta den lägre kostnaden.

När det är fråga om riksrekryterande utbildning eller särskilda varianter inom de nationella programmen, ska hemkommunen betala det belopp som har beslutats i varje särskilt fall av Statens skolverk.

12.2 Riksidrottsutbildningar, riksrekryterande utbildning, särskilda varianter och estetisk spetsutbildning

Skolverket beslutar om en utbildning får avvika från kursplanen för de nationella programmen och vara riksrekryterande. I beslutet fastställer Skolverket vilket belopp hemkommunen ska betala i interkommunal ersättning.

Enligt 16 kap 51 § 3 stycket skollagen ska hemkommunen betala det belopp som har beslutats i varje särskilt fall av Skolverket. Avvikelser från de nationella programmen beskrivs vidare i kapitel 5 i gymnasieförordningen.

Beträffande de riksrekryterande idrottsutbildningarna har Skolverket beslutat att elevens hemkommun ska betala det belopp i interkommunal ersättning som motsvarar anordnarkommunens kostnad för programmet i kommunen. För merkostnader i ämnet specialidrott ersätts de huvudmän som anordnar riksrekryterande idrottsutbildningar med ett bidrag från Riksidrottsförbundet.

Gymnasieutbildning är avsedd att genomgåas på tre år, det finns alltså ingen skyldighet för hemkommunen att ge ersättning för ett fjärde år.

Om eleven behöver förlängd studietid på grund av reducerat program eller studie-svårigheter har huvudmannen möjlighet att förlänga elevens studietid enligt vad som anges i 9 kap 7 § gymnasieförordningen. Huvudmannen bör i så fall i god tid kontakta elevens hemkommun för överenskommelse om ersättning.

12.3 Nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU)

I 16 kap. 50–51 §§ skollagen anges vad som gäller beträffande interkommunal ersättning för kommuner med elever i annan kommuns gymnasieskola.

Beträffande merkostnader för ämnet specialidrott inom nationellt godkända idrottsutbildningar har Riksidrottsförbundet rekommenderat att belopp för detta läggs till den interkommunala ersättningen för själva programmet. För mer information om möjligheten att teckna samverkansavtal avseende nationellt godkänd idrottsutbildning samt rekommenderade belopp se SKR:s cirkulär 11:22 samt 19:36 som finns på SKR:s webbplats.¹⁴

12.4 Distansutbildning

I 22 kap. skollagen finns bestämmelser om distansundervisning i vissa skolformer för elever som av olika skäl inte kan delta i den ordinarie undervisningen.

Distansundervisning får enligt 22 kap. 8 § användas för en hel utbildning i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan efter godkännande av Skolinspektionen. Olika regler för ersättning gäller beroende på vilken utbildning eleven sökt.

I 22 kap. skollagen framgår följande:

Utdrag ur gällande lag

14 § Huvudmannen för en sådan utbildning som avses i 13 § prövar om en sökande är behörig och ska tas emot. Huvudmannen är vid denna prövning bunden av hemkommunens beslut enligt 18 kap. 5 § att en sökande tillhör anpassade gymnasieskolans målgrupp.

Behöriga sökande från hela landet ska tas emot till utbildningen (riksrekrytering). Huvudmannen är dock bara skyldig att ta emot en sökande till en utbildning som avser programinriktat val som har utformats för en enskild elev, yrkesintroduktion, individuellt alternativ eller språkintrouktion i gymnasieskolan eller till en utbildning som avser ett individuellt program i anpassade gymnasieskolan om huvudmannen och den sökandes hemkommun har kommit överens om ersättningen. Lag (2022:1315).

17 § En offentlig huvudman som har antagit en elev till ett program i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan där distansundervisning används med stöd av 8 § ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun (interkommunal ersättning).

Not. 14 Sveriges kommuner och Regioner, SKR, webbplats <https://skr.se/skr.25.html>.

Om det är fråga om ett nationellt program i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan eller programinriktat val som har utformats för en grupp elever i gymnasieskolan ska hemkommunen betala det belopp som har beslutats i varje särskilt fall av Statens skolverk.

Om det är fråga om en annan utbildning än som anges i andra stycket ska den interkommunala ersättningen motsvara anordnarens självkostnad, om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat.

Denna paragraf gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk. Lag (2022:1315).

12.5 Fördelning av kostnaden för förlängd studietid och utökat program

Skollagen reglerar inte hur kostnaden för förlängd studietid och utökat program ska fördelas mellan skolhuvudmannen och hemkommunen. I förekommande fall bör huvudmannen i god tid kontakta elevens hemkommun angående fördelningen av kostnader.

Enligt 4 kap. 24 § gymnasieförordningen får en elev frivilligt delta i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program. Beslut om detta fattas av rektor.

Elever på yrkesprogram har alltid rätt att läsa de kurser som saknas för grundläggande behörighet till högre utbildning som individuellt val eller som utökat program.

Utdrag ur gällande förordning

24 § En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Ett beslut om att en elev får följa ett utökat program fattas av rektorn.

En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § respektive 19 kap. 20 § skollagen (2010:800). Förordning (2022:1105).

Eleven har också möjlighet att läsa in dessa kurser efter gymnasieskolan enligt 20 kap. 19 – 19 e §§ skollagen.

Enligt 9 kap. 7 § gymnasieförordningen får huvudmannen besluta att undervisningen på ett nationellt program får fördelas över längre tid än tre år.

Utdrag ur gällande förordning

Förlängd undervisning i gymnasieskolan

7 § Huvudmannen får besluta att undervisningen på ett nationellt program för en elev i gymnasieskolan får fördelas över längre tid än tre år, om

1. eleven har läst ett reducerat program,
2. eleven läser ett yrkesprogram och det kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas i de kurser som krävs för att eleven ska uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå, eller
3. det med hänsyn till elevens förutsättningar i övrigt finns särskilda skäl för det. Förordning (2022:1105).

12.6 Riksgymnasiet för döva och hörselskadade samt Rh-anpassad utbildning

12.6.1 Riksgymnasiet för döva och hörselskadade

Utbildningskostnaderna betalas dels genom statliga medel (avtal mellan staten och Örebro), dels genom interkommunal ersättning enligt 10 kap 10 § gymnasieförordningen. Eftersom utbildningen är riksrekryterande är elevernas hemkommuner skyldiga att betala interkommunal ersättning.

Den anordnande huvudmannen (Örebro kommun) beslutar vilket IKE-belopp som gäller.

Hemkommunen ska, utöver ordinarie ersättning, lämna extra interkommunal ersättning med 4 000 kr per termin och elev enligt SKOLFS 1992:44, se nedan avsnitt 16.1.7.

12.6.2 Rh-anpassad utbildning

För elever på Rh-anpassad utbildning gäller särskilda bestämmelser för ersättning. Information om detta finns på Specialpedagogiska skolmyndighetens webbplats.¹⁵

Bestämmelser om ersättning för Rh-anpassad utbildning finns i 15 kap. 40 §skollagen.

Utdrag ur gällande lag

40 § Hemkommunen ska betala ersättning för kostnader för boende och omvårdnad i boendet för elever på Rh-anpassad utbildning. Hemregionen eller, i förekommande fall hemkommunen, ska betala ersättning för kostnader för habilitering. Ersättningarna ska betalas till den huvudman som enligt avtal med staten svarar för verksamheten.

Not. 15 Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, webbplats <https://www.spsm.se/>.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om ersättningar enligt första stycket.

Lag 2019:947.

Frågan om vilken nämnd som ska ta kostnadsansvaret kan uppstå och i det fallet är SKR:s tolkning att det är förvaltningen med ansvar för skolan som bör ta kostnaden. Det är dock inget som hindrar att flera nämnder kommer överens om att dela på kostnadsansvaret. Se SKR:s cirkulär 2001:112 för mer information.

Av 11 kap. 5–8 §§ gymnasieförordningen framgår utöver ovanstående:

Utdrag ur gällande förordning

5 § Sådana särskilda omvårdnadsinsatser som avses i 15 kap. 35 § skollagen (2010:800) regleras i avtal mellan staten och den kommun eller annan huvudman som ansvarar för omvårdnaden.

6 § Specialpedagogiska skolmyndigheten får meddela föreskrifter om avgifter för kost och logi för elever som bor i elevhem i anslutning till en gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning.

7 § Ersättning enligt 15 kap. 40 § skollagen (2010:800) för kostnader för boende, omvårdnad i boendet och habilitering ska motsvara en tredjedel av de genomsnittliga kostnaderna för insatserna per elev.

Specialpedagogiska skolmyndigheten får meddela ytterligare föreskrifter om sådan ersättning som avses i första stycket.

8 § En kommun som har antagit en elev som inte är hemmahörande i kommunen på en Rh-anpassad utbildning, har rätt till ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun.

I SKOLFS 1992:44 anges följande:

Utdrag ur gällande föreskrifter

1 § Extra interkommunal ersättning för utbildning i gymnasieskolan för döva, hörselskadade och svårt rörelsehindrade ska lämnas med 4 000 kronor per termin och elev för utbildning vid riksgymnasierna för döva och hörselskadade i Örebro och vid Rh-anpassad gymnasieutbildning i Göteborgs, Kristianstads, Stockholms och Umeå kommuner.

12.7 Försöksverksamhet med riksrekryterande spetsutbildning

Beträffande ersättning mellan huvudmän för elever i riksrekryterande spetsutbildning gäller vad som anges i förordning (2008:793) om försöksverksamhet med riksrekryterande gymnasial spetsutbildning och statsbidrag för sådan utbildning.

Utdrag ur gällande förordning

9 § Om en kommun har antagit en elev på en riksrekryterande spetsutbildning har den kommunen rätt till ersättning för sina kostnader för elevens utbildning från elevens hemkommun enligt följande.

Ersättning ska lämnas med det belopp som framgår för respektive program och i förekommande fall inriktning enligt de föreskrifter som Statens skolverk har meddelat med stöd av 13 kap. 9 § gymnasieförordningen (2010:2039).

Om 16 kap. 55 § första stycket skollagen (2010:800) inte kan tillämpas när det gäller det bidrag elevens hemkommun ska lämna till en fristående gymnasieskola, ska bidrag lämnas med det belopp som följer av andra stycket. Förordning (2014:1001).

12.8 Introduktionsprogram

12.8.1 Programinriktat val

Beträffande interkommunal ersättning för elever i annan kommuns introduktionsprogram programinriktat val gäller bestämmelserna i 17 kap. 23–27 §§ skollagen.

Utdrag ur gällande lag

23 § En kommun som på programinriktat val har antagit en elev som inte är hemmahörande i kommunen och en region som antagit en elev på programinriktat val, ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av dennes hemkommun (interkommunal ersättning).

Om inte den anordnande huvudmannen och hemkommunen kommer överens om annat, ska den interkommunala ersättningen beräknas enligt 24–27 §§. Lag (2022:1089).

24 § Den interkommunala ersättningen vid programinriktat val består av

1. ersättning för den del av utbildningen som motsvarar det nationella program som det programinriktade valet är inriktat mot, och
2. ersättning för den del av utbildningen som avser det stöd som eleven behöver för att uppnå behörighet för det nationella programmet.

Ersättning enligt första stycket 2 ska lämnas under högst ett år.
Lag (2018:749).

25 § Om hemkommunen inte erbjuder det aktuella nationella programmet, ska ersättningen enligt 24 § 1 motsvara anordnarens självkostnad.

Om hemkommunen erbjuder det aktuella nationella programmet, ska ersättningen enligt 24 § 1 högst uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. Är anordnarens kostnad lägre, ska ersättningen i stället uppgå till den lägre kostnaden.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den ersättning som avses i 24 § 2. Lag (2018:749).

26 § När det är fråga om riksrekryterande utbildning enligt 20 §, ska hemkommunen betala det belopp som har beslutats i varje särskilt fall av Statens skolverk.

26 a § En kommun eller en region som enligt 19 § andra stycket har tagit emot en elev på programinriktat val som har utformats för en grupp elever eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun. Detsamma gäller den kommun eller den region som enligt 21 a § har tagit emot en elev på programinriktat val som har utformats för en enskild elev, yrkesintroduktion som har utformats för en enskild elev, individuellt alternativ eller språkintroduktion.

Om den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun inte kommer överens om annat ska ersättningen för utbildningen motsvara anordnarens självkostnad. Lag (2019:947).

27 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om interkommunal ersättning.

Skolverket får meddela föreskrifter angående ersättning för elever som behöver stöd för att uppnå behörighet för det nationella programmet som avses i 24 § punkt 2. Detta anges i 6 kap. 9 § gymnasieförordningen. Aktuellt belopp anges i riksprislistan som finns på Skolverkets webbplats.¹⁶

Not. 16 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

12.8.2 Individuellt alternativ, yrkesintroduktion och språkintröduktion

För att kunna tas emot på dessa introduktionsprogram behöver den sökandes hemkommun och anordnande kommun vara överens om ersättningsbelopp för utbildningen. Överenskommelse om ersättning kan utgå från upprättad utbildningsplan och individuell studieplan som anges i 17 kap. 7 § skollagen.

Utdrag ur gällande lag

7 § Utbildningen på ett introduktionsprogram ska följa en plan för utbildningen som beslutas av huvudmannen. Utbildningsplanen ska innehålla uppgifter om utbildningens syfte, huvudsakliga innehåll och längd.

För varje elev ska det upprättas en individuell studieplan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela närmare föreskrifter om utbildningsplanen och den individuella studieplanen.

Lag (2018:749).

Någon överenskommelse om ersättning behövs dock inte vid mottagande av elever som vistas i kommunen eller samverkansområdet på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen, ofta kallade HVB-hem. Sådana elever ska enligt 17 kap. 19 § andra stycket (avseende utbildningar som utformats för en grupp elever) respektive 21 a § (avseende utbildningar som utformats för en enskild elev) skollagen jämfställas med elever hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet och alltså tas emot i första hand. I sådana fall ska mottagande kommun enligt 26 a § ersättas för sina kostnader för utbildningen från elevens hemkommun. Detta regleras i 17 kap. skollagen:

Utdrag ur gällande lag

19 § En kommun eller en region som anordnar programinriktat val som har utformats för en grupp elever eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ta emot alla de behöriga sökande till utbildningen som hör hemma i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

En elev som vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) ska vid beslut om mottagande enligt första stycket jämfställas med den som är hemmahörande i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen.

Om det finns platser över på utbildningen, sedan alla sökande som ska tas emot enligt första och andra styckena har antagits, får kommunen eller regionen ta emot andra behöriga sökande till utbildningen. Lag (2019:947).

21 a § En kommun som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § första stycket ska ta emot ungdomar som uppfyller behörighetsvillkoren för respektive utbildning om de på grund av placering i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) vistas i kommunen eller samverkansområdet för utbildningen. Det gäller också för en region som anordnar sådan utbildning som avses i 21 § andra stycket. Lag (2019:947).

26 a § En kommun eller en region som enligt 19 § andra stycket har tagit emot en elev på programinriktat val som har utformats för en grupp elever eller yrkesintroduktion som har utformats för en grupp elever ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun. Detsamma gäller den kommun eller region som enligt 21 a § har tagit emot en elev på programinriktat val som har utformats för en enskild elev, yrkesintroduktion som har utformats för en enskild elev, individuellt alternativ eller språkintröduktion.

Om den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun inte kommer överens om annat ska ersättningen för utbildningen motsvara anordnarens självkostnad. Lag (2019:947).

12.9 Anpassad gymnasieskola

För den interkommunala ersättningen för elever i den anpassade gymnasieskolan gäller vad som anges i 19 kap. 43 – 44 a §§ skollagen.

Utdrag ur gällande lag

43 § En kommun som på ett nationellt program har antagit en elev som inte är hemmahörande i kommunen eller i samverkansområdet för utbildningen ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av hans eller hennes hemkommun (interkommunal ersättning).

Första stycket gäller även en region som på ett nationellt program har antagit en elev som inte är hemmahörande i samverkansområdet för utbildningen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om interkommunal ersättning för de nationella programmen. Lag (2019:947)

44 § Om inte den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat, och om annat inte heller följer av andra och tredje styckena, ska den interkommunala ersättningen enligt 43 § första stycket motsvara anordnarens självkostnad.

När eleven har tagits emot i andra hand enligt 39 §, ska ersättningen högst uppgå till den kostnad som hemkommunen själv har för motsvarande utbildning. Är anordnarens kostnad lägre, ska hemkommunen i stället ersätta den lägre kostnaden.

När det är fråga om riksrekryterande utbildning eller särskilda varianter inom de nationella programmen, ska Statens skolverk för varje utbildning eller variant besluta den ersättning som hemkommunen ska betala. Lag (2012:109)

44 a § En kommun eller en region som har tagit emot en elev på ett individuellt program enligt 40 a § ska ersättas för sina kostnader för elevens utbildning av elevens hemkommun.

Om den anordnande huvudmannen och elevens hemkommun inte kommer överens om annat ska ersättningen för utbildningen motsvara anordnarens självkostnad. Lag (2019:947).

Mottagande till individuella program i den anpassade gymnasieskolan regleras i 19 kap. 40–41 §§ skollagen. För att en elev ska kunna tas emot behöver hemkommunen och skolhuvudmannen vara överens om ersättningen för utbildningen.

12.10 Avstämningsdatum

Beträffande avstämningsdatum för interkommunal ersättning finns inget fastställt i lagstiftningen. Ett sätt kan vara att ha månadsvis avstämningar, till exempel den 15:e varje månad. Avstämning för sommarmånaderna kan då göras den 15 september.

12.11 Vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år

När det gäller interkommunal ersättning för elever som går det fjärde tekniska året ska statsbidrag utgå till den anordnande huvudmannen. Interkommunal ersättning ska alltså inte betalas av elevens hemkommun till anordnarkommunen.

Information om statsbidrag finns på Skolverkets webbplats.¹⁷

Bestämmelserna anges i förordningen (2014:854) om vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år och statsbidrag för sådan utbildning 11 kap. 1–6 §§.

Not. 17 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

Utdrag ur gällande förordning

1 § Statsbidrag får lämnas till en huvudman inom gymnasieskolan för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.

Statsbidrag lämnas i den mån det finns tillgång på medel.

2 § Statsbidrag får lämnas om

1. huvudmannen har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen enligt skollagen (2010:800) och denna förordning och om utbildningen även i övrigt bedöms vara av god kvalitet, och
2. kostnaden för utbildningen är rimlig i förhållande till utbildningens syfte och kostnaden för annan gymnasial utbildning.

3 § Statsbidrag får inte lämnas för utbildning som ersättning lämnas för på annat sätt. Bidrag får inte heller lämnas för utbildning som bedrivs enligt förordningen (1992:395) om uppdragsutbildning inom skolväsendet.

Ansökan om statsbidrag

4 § Ansökan om statsbidrag ges in till Statens skolverk tillsammans med ett yttrande över ansökan från ett lokalt programråd för vidareutbildning.

Beslut om statsbidrag

5 § Statens skolverk prövar frågor om och betalar ut statsbidrag.

Innan Skolverket prövar frågor om bidraget ska verket höra Nationella rådet för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.

6 § Ett beslut om att bevilja bidrag får gälla för högst fyra antagningsomgångar. Beviljat bidrag ska lämnas med ett belopp för varje elev som den 15 oktober varje år deltar i utbildningen.

I ett beslut om att bevilja bidrag ska sista dagen för redovisning enligt 9 § anges. Beslutet får förenas med villkor. Villkoren ska framgå av beslutet.

13. Bidrag till fristående gymnasieskolor m.m.

Detta kapitel handlar om hur bidragen till enskilda huvudmän, dvs. de som bedriver fristående skolor, ska bestämmas och beslutas av hemkommunen.

I skolförfattningarna regleras det bidrag som hemkommunen betalar till enskilda huvudmän och interkommunal ersättning, dvs. den ersättning som betalas till andra offentliga huvudmän, på olika sätt. För bestämmelserna om interkommunal ersättning, se kapitel 12.

Begreppet ”skolpeng” förekommer inte i skolförfattningarna utan är ett informellt sätt att beskriva det bidrag eller den ersättning som hemkommunen betalar per elev till anordnande huvudman.

13.1 Fristående gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor

Hemkommunens skyldigheter avseende elever i fristående gymnasieskolor och anpassade gymnasieskolor regleras i 16 kap. 52–55 §§, 17 kap. 29 §, 35–36 §§, 18 kap. 34 §, 19 kap. 45–48 §§ skollagen samt i 13 kap 8 § gymnasieförordningen. Närmare bestämmelser om hur bidraget ska beräknas och beslutas finns i 13 kap.1–12 §§ gymnasieförordningen. Stödmaterial om tolkning och tillämpning av dessa bestämmelser, liksom beslut om bidragen till fristående huvudmän, finns på SKR:s webbplats.¹⁸

Skolinspektionen har uppgifter om vilka fristående skolor som har rätt till bidrag.

Utbetalning av bidrag till fristående skolor ska göras med en tolfedel per månad enligt 13 kap. 11§ gymnasieförordningen om den enskilda huvudmannen och kommunen inte kommer överens om annat. Kommunen bör fastställa tydliga riktlinjer för avstämningsdatum för att det inte ska uppstå diskussion om vid vilken skola (hos vilken huvudman) eleven är inskriven vid ett visst datum. Därmed kan kommunen undvika att hamna i en situation där två anordnare kräver bidrag för samma elev under samma månad.

Not. 18 Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, webbsida om gymnasieskola och anpassad gymnasieskola <https://skr.se/skr/skolakulturfritid/forskolagrundochgymnasieskolakomvux/gymnasieskolaanpassadgymnasieskola.15526.html>.

Avstämningsdatum kan t.ex. vara den 15:e varje månad. För sommarmånaderna kan avstämningsdatum vara den 15 september. Det avstämningsdatum som fastställs i kommunen ska gälla för samtliga huvudmän.

Hemkommunens skyldighet att lämna bidrag till enskilda huvudmän regleras i 16 kap. 52–55 §§ skollagen:

Utdrag ur gällande lag

52 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev på ett nationellt program vid skolenheten som hemkommunen, enligt 42 §, var skyldig att erbjuda utbildning på nationella program vid den tidpunkt när utbildningen påbörjades.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 53 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 54 §.

Första stycket gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk. Lag (2015:73).

53 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. undervisning,
2. lärverktyg,
3. elevhälsa,
4. måltider,
5. administration,
6. mervärdesskatt, och
7. lokalkostnader.

54 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. Tilläggsbeloppet för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt bestämt utifrån elevens behov.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Lag (2016:550).

55 § För utbildning på sådana nationella program och nationella inriktningar som hemkommunen erbjuder, ska grundbeloppet bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till det programmet eller den inriktningen.

För utbildning på särskilda varianter och för sådan utbildning som avses i 13 § tredje stycket ska hemkommunen betala det grundbelopp som har beslutats i varje särskilt fall av Statens skolverk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det grundbelopp som hemkommunen ska betala, om eleven, i andra fall än som avses i andra stycket, har antagits till en utbildning som kommunen inte erbjuder.

Om elevens hemkommun fördelar ytterligare resurser till en kommunal skola för elever som har rätt till och går utökat program för att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning inom ett yrkesprogram måste hemkommunen göra så även till fristående skolor, i enlighet med principen om lika villkor. Detsamma bör gälla i fråga om förlängd studietid.

I de fall elevens hemkommun inte erbjuder det nationella programmet ska bidrag lämnas enligt riksprislistan. Observera att det endast är då hemkommunen inte *erbjuder* det nationella programmet, det vill säga varken anordnar det i egen regi eller erbjuder det genom samverkansavtal med annan kommun eller region, som riksprislistan ska tillämpas.

Riksprislistan beslutas årligen av Skolverket, publiceras i SKOLFS och finns på Skolverkets webbplats.¹⁹

Om eleven antagits till ett program med en nationell inriktning som börjar senare än första läsåret och som hemkommunen inte erbjuder, används riksprislistans inriktningspris när eleven påbörjar inriktningen.

13.1.1 Introduktionsprogram på fristående gymnasieskola

Fristående gymnasieskolor som anordnar ett nationellt program får anordna programinriktat val som är inriktat mot det nationella programmet, individuellt alternativ och språkintröduktion.

En fristående gymnasieskola som anordnar ett yrkesprogram får anordna yrkesintröduktion.

Beträffande bidrag för dessa utbildningar gäller för yrkesintröduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion 17 kap. 29 § skollagen.

Utdrag ur gällande lag

29 § Huvudmannen för en fristående gymnasieskola är skyldig att ta emot en elev till yrkesintröduktion, individuellt alternativ och språkintröduktion bara om huvudmannen och elevens hemkommun har kommit överens om det bidrag som kommunen ska betala till huvudmannen för utbildningen.

Huvudmannen för en fristående gymnasieskola är skyldig att ta emot en elev till programinriktat val som har utformats för en enskild elev bara om huvudmannen och elevens hemkommun har kommit överens om det. Bidraget ska bestämmas enligt 35 §.

Lag (2018:749).

Not. 19 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

Programinriktat val

För elever på programinriktat val gäller 17 kap. 35–36 §§ skollagen.

Utdrag ur gällande lag

35 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev på programinriktat val vid skolenheten som var behörig för utbildningen vid den tidpunkt när denna påbörjades.

Bidraget består av

1. bidrag för den del av utbildningen som motsvarar det nationella program som det programinriktade valet är inriktat mot, och
2. bidrag för den del av utbildningen som avser det stöd som eleven behöver för att uppnå behörighet för det nationella programmet.

Bidrag enligt andra stycket 2 ska lämnas under högst ett år.

Första stycket gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk. Lag (2018:749).

36 § Bidrag enligt 35 § andra stycket 1 beräknas på samma sätt som bidraget beräknas för det nationella programmet enligt 16 kap. 52–55 §§.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om den ersättning som avses i 35 § andra stycket 2.

Skolverket fastställer bidrag för den av utbildningen som avser det stöd som eleven behöver för att uppnå behörighet för det nationella programmet. Aktuellt belopp anges i riksprislistan som finns på Skolverkets webbplats.²⁰

Individuellt alternativ, yrkesintroduktion samt språkin introduktion

En förutsättning för mottagande är att den sökandes hemkommun och anordnande huvudman är överens om ersättningsbelopp för utbildningen. Överenskommelsen kan utgå från upprättad utbildningsplan och individuell studieplan som anges i 17 kap. 7 § skollagen.

Not. 20 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

13.1.2 Fristående anpassade gymnasieskolor

För elever på nationella program i fristående anpassade gymnasieskolor gäller följande enligt 19 kap skollagen.

Utdrag ur gällande lag

Bidrag från hemkommunen

45 § Hemkommunen ska lämna bidrag till huvudmannen för varje elev på ett nationellt program vid skolenheten som hemkommunen enligt 18 kap. 27 § var skyldig att erbjuda utbildning i anpassade gymnasieskolan vid den tidpunkt när utbildningen påbörjades.

Bidraget består av ett grundbelopp enligt 46 § och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 47 §.

Första stycket gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk.

Lag (2022:1315).

46 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. undervisning,
2. lärverktyg,
3. elevhälsa,
4. måltider,
5. administration,
6. mervärdesskatt, och
7. lokalkostnader.

Lag (2012:109).

47 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller som ska erbjudas modersmålsundervisning. Tilläggsbeloppet för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt bestämt utifrån elevens behov.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev som är i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Lag (2016:550)

48 § För utbildning på sådana nationella program och nationella inriktningar eller på jämförbara program som hemkommunen erbjuder ska grundbeloppet bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till det programmet, den inriktningen eller ett jämförbart program.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vilka av de nationella programmen som är jämförbara vid fördelning av resurser.

När det är fråga om sådan utbildning som avses i 12 § tredje stycket eller särskilda varianter inom de nationella programmen, ska Statens skolverk för varje utbildning eller variant besluta det grundbelopp som hemkommunen ska betala.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om det grundbelopp som hemkommunen ska betala, om eleven, i andra fall än som avses i tredje stycket, har antagits till en utbildning som kommunen inte erbjuder. Lag (2012:109).

För elever vid individuella program inom den anpassade gymnasieskolan gäller att huvudmannen och hemkommunen ska ha kommit överens om bidraget innan eleven kan antas. Detta framgår av 18 kap. 34 § skollagen.

Riksprislistan har ett generellt belopp fastställt för den anpassade gymnasieskolan som ska användas enligt § 46 stycke 4 i de fall elevens hemkommun inte anordnar utbildningen själv eller erbjuder den genom ett samverkansavtal. Riksprislistan beslutas årligen av Skolverket, publiceras i SKOLFS och finns på Skolverkets webbplats.²¹

13.1.3 Ersättning för nordiska elever

En fristående skola som har antagit sådana nordiska elever som enligt gymnasieförordningen 12 kap 9–10 §§ får antas i gymnasieskolan har rätt till ersättning med ett belopp som regeringen fastställer. Den fristående skolan ansöker om ersättning hos Skolverket. Statsbidraget gäller endast för elever som inte är folkbokförda i Sverige.

Not. 21 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

13.2 International Baccalaureate (IB)

Hemkommunens skyldigheter regleras i 29 kap. 17 § skollagen.

Utdrag ur gällande lag

17 § En elevs hemkommun är skyldig att betala ersättning för kostnader för elevens utbildning till anordnare av utbildning som leder fram till International Baccalaureate (IB). Skyldigheten gäller dock endast utbildning för sådana elever som hemkommunen var skyldig att erbjuda gymnasieutbildning vid den tidpunkt då IB-utbildningen påbörjades och endast om utbildningsanordnarens avgifter till International Baccalaureate Office betalas av staten.

Om parterna inte kommer överens om annat ska ersättning betalas med ett belopp som Statens skolverk beslutar.

Första stycket gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk.

Första och andra styckena gäller inte utbildning som anordnas av internationella skolor på gymnasienivå vars huvudmän har förklarats berättigade till bidrag enligt 24 kap. 6 §. För sådana skolor finns särskilda bestämmelser om bidrag för IB-utbildning i 24 kap. 6 a §. Lag (2015:802).

I 20 § förordning (2015:801) om internationella skolor finns föreskrifter om det belopp per elev, program och inriktning som en kommun ska betala till en huvudman för en internationell skola på gymnasienivå i de fall som avses i 24 kap. 6 a § skollagen, om en kommun och en huvudman inte kommer överens om ett annat belopp. Enligt förordningen ska ersättningen i dessa fall motsvara naturvetenskapsprogrammets pris enligt Skolverkets riksprislista.

IB-utbildning kan anordnas av både kommunala och fristående skolor. Information finns på Skolverkets webbsida för utbildning.²² IB-utbildningen är riksrekryterande.

Not. 22 Utbildningsguiden, Information och vägledning inför val av skola och utbildning från Skolverket <https://utbildningsguiden.skolverket.se/>.

13.3 Internationella skolor

En fristående huvudman för en internationell skola kan efter ansökan hos Skolinspektionen bli berättigad till bidrag.

Hemkommunen ska för vissa elever betala bidrag till internationella skolor enligt 24 kap. 6a § skollagen.

Utdrag ur gällande lag

6 a § Hemkommunen för en elev i en internationell skola på gymnasienivå, vars huvudman har fått en förklaring enligt 6 §, ska lämna bidrag till huvudmannen för skolan om

1. eleven är folkbokförd i Sverige eller hemkommunen får statsbidrag för eleven,
2. eleven är bosatt i Sverige för en begränsad tid eller har andra särskilda skäl att få sin utbildning i en internationell skola på gymnasienivå, och
3. hemkommunen var skyldig att erbjuda eleven gymnasieutbildning vid den tidpunkt då utbildningen började.

Bidraget enligt första stycket ska uppgå till det belopp som hemkommunen och den internationella skolan kommer överens om.

För en elev som har ett omfattande behov av särskilt stöd ska hemkommunen, utöver vad som följer av andra stycket, lämna ett extra bidrag. Bidraget ska motsvara huvudmannens kostnader för det extra stödet under förutsättning att motsvarande kostnader skulle ha uppkommit om eleven gått en gymnasieutbildning som erbjudits av kommunen. Kommunen behöver dock inte lämna extra bidrag om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen.

Om inte hemkommunen och huvudmannen har kommit överens om något annat, ska bidraget beräknas för ett bidragsår i sänder. Varje bidragsår börjar den 1 januari.

Lag (2015:802).

13.4 Ersättning för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år

Bidrag ska inte betalas av elevens hemkommun till den anordnande huvudmannen. Huvudmannen ansöker om statsbidrag för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.

Bestämmelserna anges i 11 kap. 1–6 §§ förordning (2014:854) om vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år och statsbidrag för sådan utbildning.

Utdrag ur gällande förordning

Förutsättningar för statsbidrag

1 § Statsbidrag får lämnas till en huvudman inom gymnasieskolan för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.

Statsbidrag lämnas i den mån det finns tillgång på medel.

2 § Statsbidrag får lämnas om

1. huvudmannen har förutsättningar att följa de föreskrifter som gäller för utbildningen enligt skollagen (2010:800) och denna förordning och om utbildningen även i övrigt bedöms vara av god kvalitet, och
2. kostnaden för utbildningen är rimlig i förhållande till utbildningens syfte och kostnaden för annan gymnasial utbildning.

3 § Statsbidrag får inte lämnas för utbildning som ersättning lämnas för på annat sätt. Bidrag får inte heller lämnas för utbildning som bedrivs enligt förordningen (1992:395) om uppdragsutbildning inom skolväsendet.

Ansökan om statsbidrag

4 § Ansökan om statsbidrag ges in till Statens skolverk tillsammans med ett yttrande över ansökan från ett lokalt programråd för vidareutbildning.

Beslut om statsbidrag

5 § Statens skolverk prövar frågor om och betalar ut statsbidrag.

Innan Skolverket prövar frågor om bidraget ska verket höra Nationella rådet för vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år.

6 § Ett beslut om att bevilja bidrag får gälla för högst fyra antagningsomgångar. Beviljat bidrag ska lämnas med ett belopp för varje elev som den 15 oktober varje år deltar i utbildningen.

I ett beslut om att bevilja bidrag ska sista dagen för redovisning enligt 9 § anges. Beslutet får förenas med villkor. Villkoren ska framgå av beslutet.

13.5 Ersättning vid distansutbildning

I 22 kap. skollagen finns bestämmelser om distansundervisning i vissa skolformer för elever som av olika skäl inte kan delta i den ordinarie undervisningen. Bestämmelserna ska tillämpas på utbildning från och med den 1 juli 2021 och då alltså även på utbildning som påbörjats innan detta datum.

Distansundervisning får enligt 22 kap. 8 § skollagen användas för en hel utbildning i gymnasieskolan eller den anpassade gymnasieskolan efter godkännande av Skolinspektionen. Olika regler för ersättning gäller beroende på vilken utbildning eleven sökt.

Av 22 kap. 18 § framgår:

Utdrag ur gällande lag

Bidrag till en enskild huvudman

18 § Hemkommunen ska lämna bidrag till en enskild huvudman som har antagit en elev till ett program i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan där distansundervisning används med stöd av 8 §.

Om det är fråga om ett nationellt program i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan eller programinriktat val som har utformats för en grupp elever i gymnasieskolan består bidraget av ett grundbelopp enligt 19 § som har beslutats i varje särskilt fall av Statens skolverk och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 20 §.

Om det är fråga om en annan utbildning än som anges i andra stycket ska bidraget motsvara den enskilde huvudmannens självkostnad, om inte huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat.

Denna paragraf gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk.

Lag (2022:1315).

22 kap. 18 § Hemkommunen ska lämna bidrag till en enskild huvudman som har antagit en elev till ett program i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan där distansundervisning används med stöd av 8 §.

Om det är fråga om ett nationellt program i gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan eller programinriktat val som har utformats för en grupp elever i gymnasieskolan består bidraget av ett grundbelopp enligt 19 § som har beslutats i varje särskilt fall av Statens skolverk och i vissa fall ett tilläggsbelopp enligt 20 §.

Om det är fråga om en annan utbildning än som anges i andra stycket ska bidraget motsvara den enskilde huvudmannens självkostnad, om inte huvudmannen och elevens hemkommun kommer överens om annat.

Denna paragraf gäller inte om statsbidrag lämnas för en elevs utbildning på grund av att eleven är utlandssvensk. (Lag 2020:605).

22 kap. 19 § Grundbeloppet ska avse ersättning för

1. undervisning,
2. lärverktyg,
3. elevhälsa,
4. måltider,
5. administration,
6. mervärdesskatt, och
7. lokalkostnader.

Lag (2020:605).

22 kap. 20 § Tilläggsbelopp ska lämnas för elever som har ett omfattande behov av särskilt stöd eller ska erbjudas modersmålsundervisning. Tilläggsbeloppet för en elev i behov av särskilt stöd ska vara individuellt bestämt utifrån elevens behov.

Hemkommunen är inte skyldig att betala tilläggsbelopp för en elev i behov av särskilt stöd, om betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Lag (2020:605).

22 kap. 21 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om den ersättning och det bidrag som avses i 17–20 §§. Lag (2020:605).

14. Ersättning för elever från och till andra länder

I detta kapitel behandlas rätten till ersättning för elever från andra länder och hur huvudmannen eller hemkommunen kan ansöka om denna ersättning. Hemkommunen och i vissa fall skolhuvudmannen i Sverige har under vissa förutsättningar rätt till ersättning för elever från andra länder. För mer information om behörighet och rätt till utbildning se kapitel 6 i denna handbok.

14.1 Elever från nordiska länder

Danmark eller Finland med självstyrande områden, Island, Norge, och Sverige har ett avtal om nordisk utbildningsgemenskap på gymnasienivå på de teoretiska och yrkesinriktade gymnasieutbildningarna, vilket innebär att elever från nordiska länder kan studera i Sverige på samma villkor som elever i Sverige, (Sveriges internationella överenskommelse, SÖ 2008:8). Huvudmannen kan söka ersättning för elevers studier i Sverige.

Den huvudman som tar emot nordiska medborgare har rätt till ersättning enligt 12 kap. 8–10 §§ gymnasieförordningen.

Utdrag ur gällande förordning

8 § En kommun som i sin gymnasieskola har tagit emot fler nordiska sökande än det antal svenska elever bosatta i kommunen som samtidigt genomgår gymnasial utbildning i något annat nordiskt land har rätt till ersättning för det överskjutande antalet elever.

En kommun som i sin gymnasieskola tagit emot nordiska sökande på yrkesdansarutbildning enligt förordningen (2011:7) om dansarutbildning har rätt till ersättning för alla sökande. Förordning (2011:521).

9 § En region eller en enskild huvudman som har tagit emot nordiska sökande har rätt till ersättning. Förordning (2019:1083).

10 § Ersättningens storlek i de fall som avses i 8 och 9 §§ beslutas av regeringen.

Ansökan om sådan ersättning görs hos Statens skolverk som beslutar om ersättningen i det enskilda fallet och betalar ut beloppen.

Statsbidraget utgår till elever som tagits emot enligt 12 kap. 6–7 §§ gymnasieförordningen. Elever som är folkbokförda i Sverige eller som går ett introduktionsprogram omfattas därför inte av statsbidraget.

Information om ansökan finns på Skolverkets webbplats.²³

14.2 Utlandssvenska elever

Vem som definieras som en utlandssvensk elev framgår av 29 kap. 7§ skollagen.

Utdrag ur gällande lag

7 § Med utlandssvensk elev avses i denna lag en elev vars vårdnadshavare stadigvarande vistas i utlandet och av vilka minst en är svensk medborgare.

Lag (2010:800).

Bestämmelser om statsbidrag för kostnader för utlandssvenska elevers skolgång i Sverige finns i förordning (2015:736) om statsbidrag till kostnader för utbildning i Sverige för utlandssvenska elever. Statsbidraget gäller bara elever som inte är folkbokförda i Sverige.

Utdrag ur gällande förordning

2 § Statsbidrag lämnas till huvudmän för grundskola, anpassad grundskola, gymnasieskola och anpassad gymnasieskola samt till anordnare av sådan IB-utbildning som avses i 29 kap. 17 § skollagen (2010:800). Förordning (2022:1635).

3 § Statsbidrag lämnas för utbildning av utlandssvenska elever från och med årskurs 7 i grundskolan eller anpassade grundskolan till och med sista året i gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan eller IB-utbildningen.

Statsbidrag får dock inte lämnas för utbildning av elever som är folkbokförda i Sverige. Bidrag får inte heller lämnas för utbildning av elever i sådan IB-utbildning som anordnas med statligt bidrag enligt förordningen (SKOLFS 2002:7) om internationell gymnasial utbildning i Stockholm och Göteborg samt vid Sigtuna-skolan Humanistiska Läroverket i Sigtuna.

Förordning (2022:1635).

Not. 23 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

Information om ansökan finns på Skolverkets webbplats.²⁴

Ersättningen baseras på ett schablonbelopp som fastställs årligen.

Det är huvudmannen för utbildningen, inte hemkommunen, som ansöker om statsbidrag. Huvudmannen ska bedöma om eleven är utlandssvensk vid skolstart. Bedömningen ligger till grund för ansökan om statsbidrag.

Om en huvudman får statsbidrag för en utlandssvensk elev beviljat är hemkommunen inte längre skyldig att betala ersättning för elevens utbildning vilket framgår i 16 kap. 52 §, 17 kap. 35 §§ och 19 kap. 45 § skollagen. Skolverket underrättar i samband med beslutet elevens hemkommun om att bidrag har beviljats.

14.3 EU-medborgare, barn till anställda vid ambassader och papperslösa

Vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige har en författningsstyrd rätt till kostnadsfri utbildning i Sverige. Det är barn till EU-medborgare som bor och arbetar i Sverige, barn till anställda vid ambassader eller internationella organisationer samt barn som vistas i Sverige utan stöd i författning (s.k. papperslösa).

Kriterierna för dessa grupper framgår i 29 kap. 2 § punkt 1–5 skollagen.

Rätten till utbildning regleras i 29 kap. 3 § skollagen.

Hemkommunen kan söka bidrag för utbildningen. Hemkommunen är den kommun där barnet stadigvarande vistas enligt 29 kap. 6 § skollagen. Närmare bestämmelser om statsbidraget finns i förordning (2011:538) om utbildning och statsbidrag för vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige, Skolverkets föreskrifter (2011:143) om statsbidrag för vissa barn och ungdomar som inte är folkbokförda i Sverige, samt förordning (2013:361) om statsbidrag för utbildning för barn som vistas i landet utan tillstånd.

Information om ansökan finns på Skolverkets webbplats.²⁵

14.4 Asylsökande och elever som omfattas av massflyktsdirektivet

Förordning (2017:193) om statlig ersättning för asylsökande m.fl. reglerar ersättningen. Med asylsökande jämställs i även vissa tillståndssökande som har tillstånd att vistas i Sverige i väntan på uppehållstillstånd och som omfattas av lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. även kallad LMA. Elever från Ukraina som vistas i Sverige med stöd av massflyktsdirektivet hanteras, avseende ordinarie statsbidrag, på samma sätt som asylsökande.

Not. 24 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

Not. 25 Skolverket, webbplats <https://www.skolverket.se/>.

Hemkommunen kan ansöka om ersättning hos Migrationsverket. Ersättning utbetalas i efterskott och baseras på ett schablonbelopp som fastställs årligen. För elever vid fristående gymnasieskolor ansöker hemkommunen om ersättningen och betalar detta till den fristående skolan.

En kommun kan även i mån av medel och under vissa förutsättningar få ersättning för asylsökande som påbörjat ett nationellt program efter det att de fyllt 18 år.

Det är den kommun där eleven stadigvarande vistas som är att anse som elevens hemkommun enligt 29 kap. 6 § skollagen och som därmed har kostnadsansvaret för elevens utbildning.

För mer information om kostnadsansvar se SKR:s cirkulär 16:2 som finns på SKR:s webbplats.²⁶ Information om ansökan finns på Migrationsverkets webbplats.²⁷

14.5 Gymnasieutbildning utomlands

Svenska skolor i utlandet är avsedda för svenska barn/elever som bor utomlands. De svenska skolorna drivs av enskilda huvudmän i respektive land.

Vad det gäller gymnasieutbildning är det Sveriges regering som beslutar om tillstånd att anordna reguljär undervisning och statsbidrag. I förordning (1994:519) om statsbidrag till utbildning av utlandssvenska barn och ungdomar anges vilka elever som ger de svenska skolorna utomlands rätt till statsbidrag.

För elever som är folkbokförda i Sverige föreligger inte någon skyldighet för elevernas hemkommuner att betala bidrag till skolor utomlands. Det finns heller ingen skyldighet att betala bidrag för dagliga resor eller att ge stöd till inackordering när eleven vistas och studerar utomlands.

Not. 26 Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, webbplats <https://skr.se/skr.25.html>.

Not. 27 Migrationsverket, webbplats <https://www.migrationsverket.se/>.

15. Inackordering, elevresor och skolskjuts

I det här kapitlet behandlas regleringar gällande stöd till inackordering, elevresor och skolskjuts.

15.1 Stöd till inackordering – skolor med offentlig huvudman

I 15 kap. skollagen anges följande beträffande stöd till inackordering för elever i gymnasieskola med offentlig huvudman.

Utdrag ur gällande lag

32 § Hemkommunen ska lämna ekonomiskt stöd till elever i en gymnasieskola med offentlig huvudman som behöver inackordering på grund av skolgången. Denna skyldighet gäller dock inte

1. elever som har tagits emot i andra hand till ett nationellt program enligt 16 kap. 47 §,
2. elever som har tagits emot enligt 17 kap. 19 § tredje stycket,
3. elever på Rh-anpassad utbildning, eller
4. utlandssvenska elever som får studiehjälp i form av inackorderingstillägg enligt studiestödslagen (1999:1395).

Skyldigheten gäller till och med första kalenderhalvåret det år eleven fyller 20 år.

Stödet ska avse boende, fördyrat uppehälle och resor till och från hemmet. Det ska ges kontant eller på annat sätt som ska framgå av beslutet om stöd. Om stödet ges kontant, ska det lämnas med lägst 1/30 av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken för varje hel kalendermånad som eleven bor inackorderad. Beloppet får avrundas till närmast lägre hela tiotal kronor.

Lag (2017:1104).

För elever i anpassad gymnasieskola med offentlig huvudman gäller 18 kap. 32 § skollagen:

Utdrag ur gällande lag

32 § Hemkommunen ska lämna ekonomiskt stöd till elever i en anpassad gymnasieskola med offentlig huvudman som behöver inackordering på grund av skolgången.

Denna skyldighet gäller till och med första kalenderhalvåret det år eleven fyller 20 år. Skyldigheten gäller dock inte elever som har tagits emot i andra hand till ett nationellt program enligt 19 kap. 39 §.

Stödet ska avse boende, fördyrat uppehälle och resor till och från hemmet. Det ska ges kontant eller på annat sätt som ska framgå av beslutet om stöd. Om stödet ges kontant, ska det lämnas med lägst 1/30 av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken för varje hel kalendermånad som eleven bor inackorderad. Beloppet får avrundas till närmast lägre hela tiotal kronor.

Lag (2022:1315).

Elever som omfattas av lagstiftningen har rätt till inackorderingsstöd om de behöver bo inackorderade på grund av sin skolgång. Hemkommunen kan med utgångspunkt från lagstiftningen fastställa egna riktlinjer gällande till exempel maximal restid att ha som utgångspunkt för att bedöma elevens behov. Utrymme bör dock lämnas för att vid behov göra en individuell bedömning.

Enligt ovanstående paragrafer omfattar rätten till inackorderingsbidrag inte de elever som blivit mottagna till en utbildning i andra hand. Enligt proposition 2006/07:71 s. 15 är orsaken till detta att inte öka hemkommunernas kostnader i samband med den reform som gav elever rätt att söka utbildningar i andra kommuner även när hemkommunen erbjuder samma utbildning.

Om en elev byter utbildning under gymnasietiden riskerar eleven att förlora sin rätt till inackorderingsbidrag i och med att eleven då blir mottagen i andra hand, under förutsättning att utbildningen inte är riksrekryterande. I ett vägledande beslut (2004:570) påpekar Skolväsendets överklagandenämnd att beslut om mottagande endast kan fattas i början av en utbildning. Därefter kan elever endast antas till lediga platser. Enligt 16 kap 47 § skollagen tas elever som inte tagits emot i första hand emot i andra hand till de platser som återstår.

Elever som antagits till riksrekryterande utbildning anses alltid som förstahandsmottagna (se Kammarrätten i Sundsvall 2015-12-07, 684-15).

Beslut beträffande inackorderingsstöd kan överklagas enligt 28 kap. 5 § punkt 6 skollagen, vilket innebär att beslut som går den enskilde emot ska förses med en besvärshänvisning.

15.2 Stöd till inackordering – skolor med fristående huvudman

Beträffande elever i fristående skolor och de tidigare riksinternatskolorna ansvarar Centrala studiestödsnämnden (CSN) för stöd till inackordering. Regler återfinns i studiestödslagen och studiestödsförordningen.

Elever som studerar vid fristående gymnasieskolor kan ansöka om statligt inackorderingstillägg enligt 2 kap. 2 § studiestödsförordningen (2000:655). CSN får meddela närmare föreskrifter om vem som kan få inackorderingstillägg samt inackorderingstilläggets storlek. Det statliga inackorderingstillägget lämnas med ett belopp som beror på avståndet mellan hemmet och skolan. Bidragsnivån är inte kopplad till basbeloppet. Enligt CSN:s tillämpning utgår statligt inackorderingsstöd normalt inte till en elev om dennes hemkommun erbjuder det nationella program som eleven läser på den fristående skolan.

Beslut om statligt inackorderingstillägg kan överklagas hos Överklagandenämnden för studiestöd (ÖKS).

Se CSN:s webbplats²⁸ för mer information.

15.3 Elevresor

Enligt lag (1991:1110) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor ska kommunerna svara för kostnaderna för dagliga resor mellan bostad och skola.

Utdrag ur gällande lag

2 § För en elev som har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen (1999:1395), ska den kommun som enligt 29 kap. 6 § skollagen (2010:800) är elevens hemkommun, ansvara för elevens kostnader för dagliga resor mellan bostaden och skolan.

Ansvaret gäller för sådana resor där färdvägen är minst sex kilometer. Stödet ska ges kontant eller på annat lämpligt sätt enligt kommunens bestämmande. Om stödet ges kontant är kommunen inte skyldig att ge högre ersättning än vad som motsvarar 1/30 av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken för varje hel kalendermånad som eleven har kostnader för resor mellan bostaden och skolan.

Lag (2010:1250).

Not. 28 Centrala studiestödsnämnden, CSN, webbplats <https://www.csn.se/>.

2 a § En elev som inte har uppnått åldern för rätt till studiehjälp i form av studiebidrag enligt studiestödslagen (1999:1395), men som i övrigt uppfyller villkoren för bidraget, ska när det gäller rätt till stöd enligt denna lag jämföras med en elev som har rätt till studiehjälp.

Lag (2022:1091).

Utöver lagen finns förordning (1991:1129) om kommunernas skyldighet att svara för vissa elevresor. Där står att om resorna inte rimligen kan ske med annat färdmedel än flyg ska kommunen ersätta elevens reskostnader med skäligt belopp.

Observera att skyldigheten att svara för stöd till elevresor gäller för alla elevresor där lagens krav är uppfyllda (rätt till studiehjälp samt färdväg minst 6 km) och att skyldigheten även omfattar elever som tagits emot i andra hand, elever vid fristående skolor, elever i ett fjärde tekniskt år, studerande vid folkhögskola samt elever i kommunal vuxenutbildning.

För elever som mist sin rätt till studiehjälp p.g.a. skolk kan det innebära att eleven därmed också mister sin rätt till elevresor.

De elever som studerar i ett grannland till Sverige men bor och är folkbokförda i Sverige har rätt till stöd för dagliga elevresor mellan bostaden i Sverige och skolan i grannlandet om färdvägen är minst 6 km. Lagen gäller således även vid studier i det andra landet. Elevens hemkommun ansvarar för stödet.

I Regeringsrättens, numera Högsta förvaltningsdomstolen, beslut april 2010 Mål nr 4418–07 anges att det inte går att utläsa ur vare sig skollagen eller lagen om elevresor att det föreligger skyldighet för hemkommunen att svara för dagliga resor mellan inackorderingsbostaden och skolan.

15.4 Skolskjuts – anpassade gymnasieskolan

För elever i anpassade gymnasieskolan gäller följande beträffande rätt till skolskjuts enligt 18 kap skollagen.

Utdrag ur gällande lag

Anpassad gymnasieskola med offentlig huvudman

30 § Elever i anpassad gymnasieskola med offentlig huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts inom hemkommunen från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

För elever som går i en annan kommuns anpassade gymnasieskola ska hemkommunen anordna skolskjuts i de fall det kan ske utan organisatoriska eller ekonomiska svårigheter.

Elevens hemkommun eller den region som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Lag (2022:1315).

31 § En elev som med stöd av 19 kap. 35–37 §§ går i anpassad gymnasieskola i en annan kommun än sin hemkommun och som på grund av skolgången måste övernatta i den kommunen, har rätt till skolskjuts mellan den tillfälliga bostaden och den plats där utbildningen bedrivs under samma förutsättningar som gäller för elever som är hemmahörande i kommunen.

Den kommun som anordnar utbildningen ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunens kostnader för detta ska ersättas av elevens hemkommun. Lag (2012:109).

Fristående anpassad gymnasieskola

18 kap. 35 § Elever i anpassad gymnasieskola med enskild huvudman har rätt till kostnadsfri skolskjuts inom hemkommunen från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Elevens hemkommun ska ombesörja att skolskjuts anordnas enligt första stycket. Kommunen är dock inte skyldig att anordna skolskjuts om organisatoriska eller ekonomiska svårigheter uppstår för kommunen. Lag (2022:1315).

I samma kapitel, 31 § finns en bestämmelse som endast gäller elever som är antagna på en anpassad gymnasieskola med offentlig huvudman då paragrafen hänvisar till bestämmelserna om förstahandsmottagning och därför inte gäller fristående skolor.

Beslut om skolskjuts för elever som studerar hos en offentlig huvudman enligt 30–31 §§ kan överklagas enligt 28 kap. 5 § punkt 5, vilket innebär att beslut som går den enskilde emot ska förses med en besvärshänvisning.

15.5 Resor och boende för elever vid distansutbildningar

Elever som deltar i distansundervisning enligt kap 22 har rätt till ersättning från hemkommunen för resor och logi som är nödvändiga för utbildningen.

Utdrag ur gällande lag

Resor och boende

22 kap. 12 § En elev som har distansundervisning har rätt till ersättning för de resor inom Sverige som krävs för utbildningen. Elevens hemkommun ska stå för kostnaderna.

Om eleven i anslutning till en resa enligt första stycket måste övernatta utanför det egna hemmet, ska hemkommunen svara för kostnader för logi under resan.

Lag (2020:605).

Enligt SKR:s bedömning är det möjligt för kommunerna att ta fram en policy med riktlinjer för resor och logi. I en sådan policy kan det också vara lämpligt att ta hänsyn till den aktuella målgruppens förutsättningar och behov.

Till exempel kan en sådan policy uttrycka att bokning av resor ska göras kostnadsmedvetet och att det mest miljövänliga alternativet bör väljas, om det inte finns särskilda skäl.

15.6 Stöd för elever över 20 år

Från och med hösten det år eleven fyller 20 år har inte eleven längre rätt till studiehjälp, inackorderingsbidrag eller reseersättning. Eleven kan i stället ansöka om studiemedel från CSN, se CSN:s webbplats.²⁹

Not. 29 Centrala studiestödsnämnden, CSN, webbplats <https://www.csn.se/>.

16. Utbildning anpassad för elever med vissa funktionsnedsättningar

I det här kapitlet behandlas regleringen beträffande utbildningen för döva och hörselskadade samt utbildningen för ungdomar med ett svårt rörelsehinder.

16.1 Riksgymnasiet för döva och hörselskadade i Örebro

16.1.1 Målgrupp

Målgruppen utgörs av elever som:

1. är döva och hörselskadade och är beroende av en teckenspråkig miljö,
2. är hörselskadade och trots användningen av hörseltekniska hjälpmedel och andra stödinsatser inte kan följa reguljär undervisning i gymnasieskolan,
3. har en språkstörning och behöver insatser av samma slag som döva, eller
4. är dövblinda (kombinerad syn- och hörselnedsättning).

Ovan angivna grupper omfattar även elever med intellektuell funktionsnedsättning.

16.1.2 Huvudman

Örebro kommun är huvudman för utbildningen. Ett avtal mellan staten och Örebro kommun har tecknats och ligger till grund för verksamheten.

16.1.3 Lagar, förordningar m.m.

Bestämmelser om riksgymnasiet för döva och hörselskadade:

- › skollagen (2010:800), 15 kap. 9 §, 32 §
- › gymnasieförordningen (2010:2039), 10 kap.
- › SKOLFS 1992:44
- › förordning om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (1995:667)
- › studiestödslagen (1999:1395)
- › socialförsäkringsbalken (2010:110).

16.1.4 Utbildningar

De utbildningar som erbjuds är riksrekryterande och följande:

- › nationella program och introduktionsprogram i gymnasieskolan
- › nationella program och individuella program i anpassade gymnasieskolan.

16.1.5 Behörighet

De behörighetsregler som gäller för gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan gäller också för utbildningarna vid Riksgymnasiet för döva och hörselskadade i Örebro.

16.1.6 Ansökan och antagning

Ansökan sänds till hemkommunen, skriftligt eller via webben, en kopia på ansökan eller kopia på det elektroniska kvittot samt bilagor sänds direkt av sökande till:

Riksgymnasiets kansli,
Box 311 88,
701 35 Örebro.³⁰

Denna rutin är framtagen eftersom elevernas ansökan till gymnasieskolan är mycket omfattande och ofta innehåller läkarutlåtande samt andra utredningar.

Observera sista ansökningsdag!

Antagning görs av huvudmannen Örebro kommun.

Not. 30 Riksgymnasiet Örebro, webbplats <https://gymnasieskolor.orebro.se/riksgymnasiet.4.74fc-da93163d92d7cac1bed.html>.

16.1.7 Utbildningskostnader

Utbildningskostnaderna betalas dels genom statliga medel (avtalet mellan staten och Örebro kommun), dels genom interkommunal ersättning, IKE. Eftersom utbildningen är riksrekryterande är elevernas hemkommuner skyldiga att betala interkommunal ersättning.

Den anordnande huvudmannen (Örebro kommun) beslutar vilket IKE-belopp som gäller.

Hemkommunen ska, utöver IKE-beloppet, lämna extra interkommunal ersättning med 4 000 kr per termin och elev enligt SKOLFS 1992:44.

16.1.8 Boende, kost, hemresor och dagliga resor

Enligt förordning om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (1995:667) utgår s.k. RG-bidrag från CSN. Bidrag lämnas till elever som bor tillfälligt på utbildningsorten därför att avståndet till deras ordinarie bostad överstiger rimligt pendlingsavstånd eller därför att de har andra särskilda skäl att bo tillfälligt på utbildningsorten under utbildningstiden.

I förordningen anges att RG-bidraget ska användas till:

- › kostnader för logi
- › kostnader för mat
- › resor mellan hemkommun och Örebro (maximalt 18 hemresor tur och retur per läsår samt två enkelresor i samband med läsårets start och avslut)
- › dagliga resor mellan bostaden på utbildningsorten och utbildningsplatsen.

Någon skyldighet för hemkommunen att bidra till hemresor finns inte angiven i lag eller förordning. Stödet till inackordering som utgår från hemkommunen kan användas för t.ex. resor till och från hemmet.

Örebro kommun gör en förfrågan till elevens hemkommun om hemkommunen är beredd att åta sig kostnader för dagliga resor mellan inackorderingsbostaden och skolan. Någon skyldighet att betala föreligger inte. Elevens dagliga resor mellan bostaden på utbildningsorten och skolan ersätts genom RG-bidraget under förutsättning att hemkommunen inte står för kostnaden och att avståndet mellan boendet och skolan är minst 6 km. Undantag kan göras om det finns särskilda skäl. Vissa kommuner ger ersättning för dagliga resor. I dessa fall beviljas aldrig RG-bidrag.

Lagen om elevresor gäller för elever i gymnasieskolan och som reser dagligen mellan folkbokföringsbostaden och skolan i Örebro.

Rätten till skolskjuts gäller för elever i anpassade gymnasieskolan, se 18 kap. 30–31 §§ skollagen.

16.1.9 Stöd till inackordering

Elever som behöver inackordering till följd av skolgången har rätt till ekonomiskt stöd från hemkommunen, 15 kap. 32 § och 18 kap. 32 § skollagen. Stödet ska avse boende, fördyrat uppehälle och resor till och från hemmet. I lagen anges att stödet, om det lämnas kontant, ska uppgå till minst 1/30 av prisbasbeloppet enligt socialförsäkringsbalken. Kontantbeloppet ska utgå för varje hel kalendermånad som eleven bor inackorderad.

16.1.10 Aktivitetsersättning och bostadstillägg från Försäkringskassan

Elever som på grund av sin funktionsnedsättning har en förlängd skolgång kan ansöka om aktivitetsersättning, i vissa fall även bostadstillägg, från Försäkringskassan från och med juli det år eleven fyller 19 år. Om en elev beviljas dessa ersättningar minskas RG-bidraget med motsvarande belopp

16.1.11 Studiehjälp

Elever i gymnasieskolan har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen 2–3 kap. Elever i anpassade gymnasieskolan får förlängt barnbidrag enligt socialförsäkringsbalken (2010:110), Avd. B 15 kap. 4–5 §§ samt 7 §, se avsnitt 15.2.

16.2 Rh-anpassad utbildning

16.2.1 Målgrupp

Elever med ett svårt rörelsehinder som ensamt eller i kombination med en annan funktionsnedsättning medför att en ungdom

1. för att kunna följa ett program i gymnasieskolan behöver tillgång till en skola med Rh-anpassad utbildning, och
2. har behov av habilitering och i vissa fall av boende i elevhem och omvårdnad i boendet.

16.2.2 Huvudman

De kommuner som regeringen beslutar får anordna speciellt anpassad utbildning (gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning).

Regeringen har beslutat att kommunerna Göteborg, Kristianstad, Stockholm och Umeå får anordna sådan utbildning.

Dessa kommuner är huvudmän för utbildningen på respektive ort.

16.2.3 Lagar, förordningar m.m.

Bestämmelser om utbildning, elevhem och habilitering för ungdomar som har ett svårt rörelsehinder (Rh-anpassad utbildning):

- › skollagen (2010:800 15 kap. 35–40 §§
- › gymnasieförordningen (2010:2039)11 kap.
- › SKOLFS 1992:44
- › SKOLFS 2009:24
- › SKOLFS 2009:25
- › förordning om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (1995:667)
- › förordning med instruktion för Specialpedagogiska myndigheten (2011:130)
- › studiestödslagen (1999:1395)
- › socialförsäkringsbalken (2010:110).

16.2.4 Utbildningen

Utbildningen är riksrekryterande. Undervisning ges inom den kommunala gymnasieskolan.

16.2.5 Rätt till utbildning

Ungdomar som har ett svårt rörelsehinder har rätt att få utbildning vid en gymnasieskola med Rh-anpassad utbildning om de

- › har slutfört sista årskursen i grundskolan eller motsvarande,
- › kan påbörja utbildningen senast under det första kalenderhalvåret det år de fyller 21 år, och
- › uppfyller de övriga behörighetsvillkor som följer av 16 kap. 29–34 §§ skollagen, när det gäller nationella program.

Första stycket 1 gäller inte utbildning i form av ett introduktionsprogram. För att ha rätt till gymnasieutbildning krävs att grundskoleutbildning eller motsvarande har avslutats.

16.2.6 Ansökan och antagning

Ansökan om Rh-anpassad utbildning skickas direkt till Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, eftersom handlingarna är mycket omfattande och ofta innehåller läkarutlåtanden samt andra utredningar.

Inom myndigheten finns ett särskilt beslutsorgan; Nämnden för mottagande i specialskolan och för Rh-anpassad utbildning. För sista ansökningsdag, se SPSM:s webbplats.³¹ Nämnden informerar berörda kommuner om utfallet av antagningen.

Not. 31 Specialpedagogiska skolmyndigheten, SPSM, webbplats <https://www.spsm.se/>.

Ansökan skickas till:

Specialpedagogiska skolmyndigheten
Box 1100
871 29 Härnösand

16.2.7 Kostnader för utbildning, elevhem och habilitering

Specialpedagogiska skolmyndighetens föreskrifter om ersättning för vissa kostnader enligt skollagen finns i SKOLFS 2009:25 med ändringar.

16.2.8 Statliga medel och interkommunal ersättning från hemkommunen

Ersättning enligt 15 kap. 40 § skollagen (2010:800) för kostnader för boende, omvårdnad i boendet och habilitering ska motsvara en tredjedel av de genomsnittliga kostnaderna för insatserna per elev.

Se kapitel 12 om interkommunal ersättning.

16.2.9 Kost, logi, hemresor och dagliga reser

Enligt förordning om bidrag till vissa funktionshindrade elever i gymnasieskolan (1995:667) utgår s.k RG-bidrag från CSN. Bidrag lämnas till elever som bor tillfälligt på utbildningsorten därför att avståndet till deras ordinarie bostad överstiger rimligt pendlingsavstånd eller därför att de har andra särskilda skäl att bo tillfälligt på utbildningsorten under utbildningstiden.

I förordningen anges att RG-bidraget ska användas till:

- › kostnader för logi
- › kostnader för kost
- › resor mellan hemkommun och utbildningsorten (maximalt 18 hemresor tur och retur per läsår samt två enkelresor i samband med läsårets start och avslut)
- › dagliga resor mellan bostaden på utbildningsorten och utbildningsplatsen.

Någon skyldighet för hemkommunen att bidra till hemresor finns inte angiven i lag eller förordning. I de fall en elev vid Rh-gymnasium kan resa dagligen mellan folkbokföringsbostad och skola gäller lagen om elevresor.

Elevens dagliga resor mellan bostaden på utbildningsorten och skolan ersätts genom RG-bidraget.

16.2.10 Stöd till inackordering

Eleverna vid utbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar har inte rätt till stöd till inackordering från hemkommunen enligt 15 kap 32 § skollagen.

16.2.11 Aktivitetsersättning och bostadstillägg från Försäkringskassan

Elever som på grund av sin funktionsnedsättning har en förlängd skolgång kan ansöka om aktivitetsersättning, i vissa fall även bostadstillägg, från Försäkringskassan från och med juli det år de fyller 19 år. Om en elev beviljas dessa ersättningar minskas RG-bidraget med motsvarande belopp.

16.2.12 Studiehjälp

Elever i gymnasieskolan har rätt till studiehjälp enligt 2–3 kap. studiestödslagen Elever i anpassade gymnasieskolan får förlängt barnbidrag enligt socialförsäkringsbalken 2010:110, Avd. B 15 kap. 4–5 §§ samt 7 §.

Utdrag ur gällande lag

4 § Allmänt barnbidrag lämnas till och med det kvartal då barnet fyller 16 år.

Förlängt barnbidrag

5 § Förlängt barnbidrag lämnas med 1 250 kronor i månaden från och med kvartalet efter den tid som anges i 4 § för ett barn som går i

1. grundskolan, sameskolan, eller internationell skola på grundskolenivå, eller
2. anpassade grundskolan, anpassade gymnasieskolan eller specialskolan.

Lag (2017:1308).

7 § Förlängt barnbidrag lämnas till och med den månad då barnet slutför utbildningen eller avbryter studierna.

För elever med förlängt barnbidrag utgår från och med 19 års ålder aktivitetsersättning för förlängd skolgång, se information på Försäkringskassans webbplats³².

Not. 32 Försäkringskassan, webbplats <https://www.forsakringskassan.se/>.

17. Byte av studieväg och återantagning

I detta kapitel behandlas bestämmelser kring byte av studieväg och återintagning.

17.1 Byte av studieväg

Vid byte av studieväg inom gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan gäller 7 kap. 9 § gymnasieförordningen.

Utdrag ur gällande förordning

9 § Huvudmannen får besluta att eleven ska få byta studieväg efter det att eleven har fått yttra sig, om eleven uppfyller behörighetskraven för den önskade studievägen. Om eleven inte har fyllt 18 år ska även elevens vårdnadshavare yttra sig. Förordning (2018:1328).

Så länge reservantagningen pågår handläggs önskemål om byte av studieväg av antagningskansliet. När reservantagningen avslutats kan huvudmannen för den offentliga skolan delegera beslutsrätten i sådana ärenden till skolans rektor.

Vid studievägsbyten efter avslutad antagning ska hemkommunen snarast meddelas detta (SL 15:15, 18:15). Studievägsbyte kan påverka elevens rätt till inackorderingsbidrag och reseersättning.

17.2 Antagning vid senare tidpunkt

För elever som vill påbörja utbildning vid senare tidpunkt än vid början av utbildningen gäller 7 kap. 8 § gymnasieförordningen.

Utdrag ur gällande förordning

8 § Huvudmannen får besluta att anta en sökande vid senare tidpunkt än vid början av utbildningen om det finns plats på den aktuella studievägen och om den sökande är behörig och har de kunskaper och färdigheter som krävs för att tillgodogöra sig undervisningen. Huvudmannen får besluta att den sökande ska genomgå ett inträdesprov för att visa att han eller hon har de kunskaper och färdigheter som krävs.

För antagning vid senare tidpunkt behöver samma behörighetsprövning göras som vid ordinarie antagning. Beroende på vilket program ansökan avser kan även reglering/överenskommelse upprättas med hemkommunen, det gäller till exempel introduktionsprogram samt utbildning vid anpassad gymnasieskola.

Elever kan få individuellt anpassat program enligt 9 kap. 4 § gymnasieförordningen.

Utdrag ur gällande förordning

4 § En elevs utbildning i gymnasieskolan får avvika från vad som annars gäller för ett nationellt program genom att vissa kurser byts ut om utbildningen kan hänföras till ett nationellt program, kraven för examen från det aktuella programmet kan uppfyllas, och beslut fattas före utgången av det andra läsåret.

När det gäller villkoret i första stycket 2 får dock den inledande kursen i matematik bytas ut mot en annan inledande kurs i matematik.

Beslut om att byta ut en viss kurs får inte fattas efter det att eleven påbörjat kursen. Förordning (2012:402).

18. Val av studieväg till högre årskurs och lärlingsutbildning

Detta kapitel handlar om val av studieväg/inriktning till högre årskurs och vad som gäller för lärlingsutbildning i gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan.

18.1 Sökande till högre årskurs

Om en önskad inriktning i högre årskurs inte erbjuds av den egna kommunen eller inom samverkansområdet, så har en sökande rätt att söka till annan kommun redan inför antagningen till årskurs 1. Detta regleras i 16 kap. 44 § punkt 4 skollagen.

En elev som genomfört årskurs 1 i hemkommunen eller inom samverkansområdet och önskar söka till inriktning som hemkommunen inte erbjuder har endast rätt att bli antagen till lediga elevplatser.

För högre årskurs gäller inte mottagande i första eller i andra hand. I 7 kap. 8 § gymnasieförordningen anges följande:

Utdrag ur gällande förordning

8 § Huvudmannen får besluta att anta en sökande vid senare tidpunkt än vid början av utbildningen om det finns plats på den aktuella studievägen och om den sökande är behörig och har de kunskaper och färdigheter som krävs för att tillgodogöra sig undervisningen. Huvudmannen får besluta att den sökande ska genomgå ett inträdesprov för att visa att han eller hon har de kunskaper och färdigheter som krävs.

Se också Skolväsendets Överklagandenämnd, Diarienummer 2013:359.

18.2 Erbjudande av viss utbildning

Bestämmelserna om erbjudande av viss utbildning återfinns i 16 kap. 12 § skollagen.

Utdrag ur gällande lag

12 § När en huvudman erbjuder utbildning på ett nationellt program får huvudmannen också låta erbjudandet omfatta att eleven senare ska antas till en nationell inriktning, en särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning inom programmet.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att ett sådant erbjudande ska ges inom vissa program.

Om huvudmannen beslutar att ge sådant erbjudande är det viktigt att information om detta lämnas i god tid till sökande och övriga berörda. Detta innebär inte att en huvudman kan göra urval och antagning till inriktning. Antagning sker på programnivå i enlighet med 7 kap. 2–5 §§ gymnasieförordningen undantaget antagning till estetiska programmet, hantverksprogrammet, industritekniska programmet och naturbruksprogrammet där möjlighet finns att göra urval och antagning direkt till inriktning år ett. I förarbetena till regeringens proposition (prop. 2008/09:199 sid 51) framgår att en alltför tidig specialisering gör valet av utbildning onödigt komplicerat för eleverna. Tidiga val kan få till följd att antalet byten och omval ökar.

18.3 Urval till inriktning i högre årskurs

I 7 kap. 6 § gymnasieförordningen återfinns den reglering som gäller urval till högre årskurs.

Utdrag ur gällande förordning

6 § En sökande antas till en utbildning i gymnasieskolan vid början av ett nationellt program eller en sådan nationell inriktning, särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första läsåret. De sökande som tas in på ett program får då fördelas på undervisningsgrupper eller motsvarande med hänsyn till vad som är känt om deras kommande val av inriktning eller yrkesutgång.

Inom de program som är indelade i nationella inriktningar, särskilda varianter eller gymnasiala lärlingsutbildningar som börjar det andra eller tredje läsåret fördelas eleverna inför det andra eller tredje läsåret på dessa studievägar.

Vid fördelning av elever på de inriktningar i högre årskurs där antalet sökande överstiger antalet platser behöver ett urval göras. Respektive huvudman beslutar vilka urvalskriterier som ska tillämpas vid en eventuell konkurrenssituation. Det är viktigt att tillvägagångssättet är väl känt för eleverna och att samma modell tillämpas inom ett samverkansområde.

18.4 Gymnasial lärlingsutbildning

18.4.1 Lärlingsutbildning i gymnasieskolan och den anpassade gymnasieskolan

För elever som påbörjar gymnasieutbildning gäller följande beträffande lärlingsutbildning enligt 16 kap. 11–11 c §§ skollagen.

Utdrag ur gällande lag

11 § Inom yrkesprogrammen får det finnas gymnasial lärlingsutbildning, som börjar det första, andra eller tredje läsåret.

Gymnasial lärlingsutbildning ska i huvudsak vara förlagd till en eller flera arbetsplatser. Vid beräkningen av hur stor del av utbildningen som ska förläggas till en arbetsplats ska det bortses från det som eleven får välja bort enligt 3 §. Lag (2022:275).

11 a § Ett skriftligt avtal (utbildningskontrakt) ska upprättas för varje elev och arbetsplats och undertecknas av eleven, skolhuvudmannen och den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolhuvudmannen ska se till att utbildningskontrakt upprättas.

Om eleven är under 18 år ska även elevens vårdnadshavare underteckna utbildningskontraktet.

I utbildningskontraktet ska det anges

1. vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen, hur många veckor av utbildningen som ska genomföras där varje termin och vilka tider som ska gälla för utbildningen på arbetsplatsen,
2. hur kostnaderna för de skador som eleven kan orsaka under den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen ska fördelas mellan skolhuvudmannen och den juridiska eller fysiska person som avses i första stycket,
3. avtalstiden och grunderna för att avtalet ska kunna upphöra innan avtalstiden löpt ut, och
4. vilken lärare på skolenheten och vilken handledare på arbetsplatsen som ska vara kontaktpersoner för den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen. Lag (2018:105).

11 b § En elev som utför arbete enligt ett utbildningskontrakt ska i det sammanhanget inte anses som arbetstagare. Detta gäller inte om arbetet omfattas av ett avtal om gymnasial lärlingsanställning. Bestämmelser om sådan anställning finns i lagen (2014:421) om gymnasial lärlingsanställning. Lag (2014:422).

11 c § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om gymnasial lärlingsutbildning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § i regeringsformen meddela närmare föreskrifter om utbildningskontrakt. Lag (2018:105)

Inom den anpassade gymnasieskolan gäller 19 kap. 10 § skollagen beträffande lärlingsutbildning.

I 4 kap. 3 § gymnasieförordningen anges följande:

Utdrag ur gällande förordning

3 § I 16 kap. 11 § och 19 kap. 10 § skollagen (2010:800) finns bestämmelser om när gymnasial lärlingsutbildning får börja och inom vilka program sådan utbildning får förekomma.

I 16 kap. 11 a § och 19 kap. 10 a § skollagen finns bestämmelser om att utbildningskontrakt ska upprättas vid gymnasial lärlingsutbildning i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan och vad som ska anges i ett sådant kontrakt.

Statens skolverk får meddela närmare föreskrifter om utbildningskontraktets utformning. Förordning (2022:1617).

Mottagande

Mottagande i första hand till lärlingsutbildning gäller för elever i den egna kommunen och samverkansområdet. Elever från kommuner som inte erbjuder det sökta programmet eller inriktningen som lärlingsutbildningen är knuten till ska också tas emot i första hand. Någon rättighet att bli mottagen till lärlingsutbildning för att sådan inte erbjuds av hemkommunen föreligger dock inte om hemkommunen erbjuder utbildningen skolförlagd.

Bestämmelserna om mottagande till lärlingsutbildning finns angivna i 16 kap. 43–44 §§ och 47 § (gymnasieskolan), samt 19 kap 35–36 §§ och 39 § (anpassade gymnasieskolan) i skollagen. Se också kapitel 8. Av 16 kap. skollagen framgår följande:

Utdrag ur gällande lag

44 § Utöver vad som följer av 43 § ska de som är behöriga sökande tas emot i första hand om de sökt till

1. sådan utbildning som avses i 43 § och med hänsyn till sina personliga förhållanden har särskilda skäl att få gå i den gymnasieskola dit de har sökt,
2. ett nationellt program eller till en nationell inriktning som börjar det första läsåret och är hemmahörande i en kommun som inte erbjuder den sökta utbildningen,
3. gymnasial lärlingsutbildning som börjar det första läsåret och är hemmahörande i en kommun som inte erbjuder någon utbildning på det aktuella programmet,
4. ett nationellt program och åberopat att huvudmannen inom det sökta programmet anordnar en nationell inriktning som börjar senare än första läsåret och som hemkommunen inte erbjuder,
5. ett yrkesprogram som saknar nationella inriktningar och åberopat att huvudmannen anordnar programmet i huvudsak skolförlagt och som hemkommunen inte erbjuder, eller
6. en utbildning som det har fattats beslut om riksrekrytering för enligt 45 §.

Rätten att fullfölja utbildning

En elev som påbörjat en lärlingsutbildning har rätt att fullfölja utbildningen enligt i skollagen 16 kap. 37–41 §§ och 49–49 a §§ (gymnasieskolan) samt 19 kap. 30–33 §§ och 42–42 a §§ (anpassad gymnasieskola) i skollagen. Se också kapitel 19 i denna handbok.

Utdrag ur gällande lag

38 § Vad som sägs i 37 § gäller på motsvarande sätt den elev som har påbörjat gymnasial lärlingsutbildning.

Om lämplig arbetsplatsförlagd utbildning inte längre kan anordnas, ska eleven i stället erbjudas att fullfölja sin utbildning genom skolförlagd utbildning på det aktuella programmet. Om inte heller detta är möjligt, ska erbjudandet avse att fullfölja utbildningen på ett annat yrkesprogram.

19. Rätt att fullfölja utbildning

Detta kapitel handlar om en elevs rätt att få fullfölja sin påbörjade utbildning.

19.1 Rätt att fullfölja

Enligt 16 kap. 37–41 §§ skollagen har en elev rätt att fullfölja påbörjad utbildning. Rätten gäller hos samtliga huvudmän. Enligt Skolinspektionen innebär detta att elever på fristående skolor har rätt att fullfölja sin utbildning även om skolan läggs ner. Den som driver verksamheten, det vill säga huvudmannen, ansvarar för detta.

För nationella program i gymnasieskolan gäller följande i 16 kap. skollagen:

Utdrag ur gällande lag

37 § En elev som har påbörjat en utbildning på ett nationellt program, en nationell inriktning eller en särskild variant har rätt att hos huvudmannen eller, om huvudmannen är offentlig, inom samverkansområdet fullfölja sin utbildning på det påbörjade programmet eller den aktuella inriktningen eller varianten.

Första stycket gäller även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under studietiden.

38 § Vad som sägs i 37 § gäller på motsvarande sätt den elev som har påbörjat gymnasial lärlingsutbildning.

Om lämplig arbetsplatsförlagd utbildning inte längre kan anordnas, ska eleven i stället erbjudas att fullfölja sin utbildning genom skolförlagd utbildning på det aktuella programmet. Om inte heller detta är möjligt, ska erbjudandet avse att fullfölja utbildningen på ett annat yrkesprogram.

39 § Om huvudmannens erbjudande av ett nationellt program omfattade att eleven senare ska antas till en nationell inriktning, en särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning enligt 12 §, har den elev som påbörjat programmet rätt att fullfölja utbildningen på den nationella inriktningen, den särskilda varianten respektive som gymnasial lärlingsutbildning enligt 37 och 38 §§.

40 § Rätten att fullfölja utbildningen enligt 37–39 §§ gäller också efter ett studieuppehåll på högst ett läsår för studier utomlands.

Någon rätt att fullfölja utbildningen enligt första stycket finns dock inte, om det erbjudande som avses i 12 § när det lämnades förenades med ett uttryckligt förbehåll att det inte gäller vid studieuppehåll.

41 § I 49 § finns ytterligare bestämmelser om rätten för en elev i en skola med offentlig huvudman att fullfölja sin utbildning när eleven flyttar till en annan kommun.

För introduktionsprogram gäller följande i 17 kap. skollagen:

Utdrag ur gällande lag

15 § En elev som har påbörjat ett introduktionsprogram har rätt att fullfölja utbildningen hos huvudmannen enligt den utbildningsplan som gällde när utbildningen inleddes och den individuella studieplanen, eller på ett annat introduktionsprogram enligt huvudmannens utbildningsplan och en ny individuell studieplan.

En elev som flyttar till en annan kommun har rätt att fullfölja utbildningen på ett påbörjat introduktionsprogram eller på ett annat introduktionsprogram hos den nya hemkommunen enligt den nya kommunala huvudmannens utbildningsplan och en ny individuell studieplan. Under de förutsättningar som anges i 29 och 30 §§ har eleven rätt att fullfölja utbildningen hos en huvudman för en fristående gymnasieskola enligt den huvudmannens utbildningsplan och en ny individuell studieplan.

Om en elev har medgett att den individuella studieplanen ändras, har eleven rätt att fullfölja utbildningen enligt den ändrade planen.

Rätten att fullfölja utbildningen gäller även efter ett studieuppehåll på högst ett år för studier utomlands.

Lag (2018:749).

För nationella program i anpassade gymnasieskolan gäller 19 kap skollagen:

Utdrag ur gällande lag

30 § En elev som har påbörjat en utbildning på ett nationellt program, en nationell inriktning eller en särskild variant har rätt att, utom i de fall som avses i 18 kap. 7 §, hos huvudmannen eller inom samverkansområdet under fyra läsår fullfölja sin utbildning.

Första stycket gäller även om de förhållanden som låg till grund för mottagandet ändras under studietiden. Lag (2012:109).

31 § Det som sägs i 30 § gäller på motsvarande sätt den elev som har påbörjat gymnasial lärlingsutbildning i anpassade gymnasieskolan.

Om lämplig arbetsplatsförlagd utbildning inte längre kan anordnas, ska eleven i stället erbjudas att fullfölja sin utbildning genom skolförlagd utbildning på det aktuella programmet. Om inte heller detta är möjligt, ska erbjudandet avse att fullfölja utbildningen på ett annat nationellt program. Lag (2022:1315).

32 § Om huvudmannens erbjudande av ett nationellt program omfattade att eleven senare ska antas till en nationell inriktning, en särskild variant eller gymnasial lärlingsutbildning enligt 11 §, har den elev som påbörjat programmet rätt att fullfölja utbildningen på den nationella inriktningen, den särskilda varianten respektive som gymnasial lärlingsutbildning enligt 30 och 31 §§. Lag (2012:109).

33 § I 42 § finns ytterligare bestämmelser om rätten för en elev i en skola med offentlig huvudman att fullfölja sin utbildning när eleven flyttar till en annan kommun. Lag (2012:109).

För en elev som är antagen till en utbildning som sker helt på distans, så som avses i 22 kap 8 § skollagen, gäller följande rätt att fullfölja utbildning enligt samma lag 22 kap 22 §.

Utdrag ur gällande lag

22 § En elev som har påbörjat en utbildning på ett nationellt program eller en nationell inriktning inom gymnasieskolan eller anpassade gymnasieskolan eller på ett introduktionsprogram i gymnasieskolan, där distansundervisning används med stöd av 8 §, och som därefter önskar delta i ordinarie undervisning har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen med sådan undervisning hos hemkommunen, om hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning med ordinarie undervisning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen. Lag (2022:315)

19.2 Rätt att fullfölja vid flytt

I 16 kap. 49, 49 a §§, i 17 kap. 15 § och i 19 kap 42 § skollagen behandlas elevs rätt att fullfölja sin påbörjade utbildning i gymnasieskolan efter flytt till annan kommun. Utbildningen förutsätts ha påbörjats före flytt.

För nationella program i gymnasieskolan gäller följande i 16 kap. skollagen:

Utdrag ur gällande lag

49 § En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen.

En elev som med anledning av placering i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget, om kommunen erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen, om detta inte hindrar eleven från att vistas i hemmet för vård eller boende. Lag (2019:947)

49 a § En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter placeras i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) och som är beläget i en annan kommun än hemkommunen eller samverkansområdet för utbildningen har rätt att i hemkommunen fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen när eleven efter placeringen återvänder till hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detsamma gäller den elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget.

Erbjuder hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen. Lag (2019:947).

Om en elev som går ett introduktionsprogram i gymnasiet flyttar till en annan kommun har eleven rätt att fortsätta utbildningen i den nya kommunen. Syftet med introduktionsprogrammen är att de ska ge obehöriga elever möjlighet att komma in på ett nationellt program eller leda till arbete. Rätten att fullfölja utbildningen gäller antingen det påbörjade introduktionsprogrammet eller ett annat introduktionsprogram som finns hos den nya hemkommunen. I vissa fall kan utbildningen också fullföljas vid en fristående gymnasieskola.

För introduktionsprogram i gymnasieskolan gäller följande i 17 kap. 15 § skollagen:

Utdrag ur gällande lag

15 § En elev som har påbörjat ett introduktionsprogram har rätt att fullfölja utbildningen hos huvudmannen enligt den utbildningsplan som gällde när utbildningen inleddes och den individuella studieplanen, eller på ett annat introduktionsprogram enligt huvudmannens utbildningsplan och en ny individuell studieplan.

En elev som flyttar till en annan kommun har rätt att fullfölja utbildningen på ett påbörjat introduktionsprogram eller på ett annat introduktionsprogram hos den nya hemkommunen enligt den nya kommunala huvudmannens utbildningsplan och en ny individuell studieplan. Under de förutsättningar som anges i 29 och 30 §§ har eleven rätt att fullfölja utbildningen hos en huvudman för en fristående gymnasieskola enligt den huvudmannens utbildningsplan och en ny individuell studieplan.

Om en elev har medgett att den individuella studieplanen ändras, har eleven rätt att fullfölja utbildningen enligt den ändrade planen.

Rätten att fullfölja utbildningen gäller även efter ett studieuppehåll på högst ett år för studier utomlands. Lag (2018:749)

För anpassade gymnasieskolan gäller följande i 19 kap. 42 § skollagen:

Utdrag ur gällande lag

42 § En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen, om den nya hemkommunen erbjuder sådan utbildning.

Erbjuder den nya hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen.

En elev som med anledning av placering i ett hem för vård eller boende enligt 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) flyttar från kommunen eller samverkansområdet för utbildningen, har rätt att fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget, om kommunen erbjuder sådan utbildning. Om den inte erbjuder den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen, om detta inte hindrar eleven från att vistas i hemmet för vård eller boende. Lag (2019:947).

42 a § En elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning och som därefter placeras i ett sådant hem för vård eller boende som avses i 6 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) och som är beläget i en annan kommun än hemkommunen eller samverkansområdet för utbildningen har rätt att i hemkommunen fullfölja utbildningen på det påbörjade programmet eller den påbörjade inriktningen när eleven efter placeringen återvänder till hemkommunen, om den erbjuder sådan utbildning. Detsamma gäller den elev som har påbörjat ett nationellt program eller en nationell inriktning i den kommun där hemmet för vård eller boende är beläget.

Erbjuder hemkommunen inte den aktuella utbildningen, har eleven rätt att efter eget val fullfölja sin utbildning i en annan kommun eller en region som anordnar utbildningen. Lag (2019:947).

Sökande som avser att flytta under sommaren bör söka utbildning där den vill gå oavsett hemkommun vid ansökningstillfället. Den sökande rekommenderas dock att även söka utbildningar inom nuvarande samverkansområde om eventuell flytt inte blir av.

Det är viktigt:

- › att den sökande i sin ansökan anger att den avser flytta så att mottagande antagningskansli kan planera utifrån detta
- › att yttrandehanteringens följer riktlinjer för mottagande tills den nya folkbokföringen är klar.

19.3 Rätt att fullfölja utbildningen för utländska sökande

Av 12 kap. 12 § gymnasieförordningen framgår att om en sådan sökande som avses i 11 § har tagits emot i gymnasieskolan (övriga utländska sökande) ska bestämmelserna i 15 kap. 17 § och 16 kap. 37–40 §§ skollagen om avgifter respektive elevens rätt att fullfölja utbildningen gälla så länge eleven har rätt att vistas i landet.

20. Offentlighet och sekretess

20.1 Utlämnande av allmänna handlingar

I Sverige har vi i grundlag skyddade rättigheter att få ta del av allmänna offentliga handlingar som har lämnats in hos myndigheter eller av myndigheterna upprättade handlingar. Allmänna offentliga handlingar måste lämnas ut utan dröjsmål när någon begär det. Se vidare i 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

Ansökningshandlingar till gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan blir allmänna handlingar när de inkommer till myndigheten och måste därför lämnas ut vid begäran.

Det är den myndighet som handlingen är inlämnad till som ska pröva om handlingen kan lämnas ut efter sekretessprövning. Enligt 21 kap. 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller till exempel sekretess för personuppgift om det kan antas att den som begär ut personuppgifterna kommer att behandla dem på ett sätt som strider mot dataskyddsförordningen. Om misstanke finns att handlingen kan komma att behandlas i strid med dataskyddsförordningen, bör därför myndigheten överväga att inte lämna ut handlingen.

Om handlingen ska lämnas ut avgör myndigheten på vilket sätt, t.ex. i pappersform.

Mer om hantering av personuppgifter och om dataskyddsförordningen (GDPR) som svensk lag finns på Integritetsskyddsmyndighetens³³ respektive SKR:s webbplats³⁴.

20.2 Dataöverföring av sökande samt betygssfiler för sökande till andra huvudmän

Inför antagningsarbetet utbyts filer med uppgifter om sökande samt uppgifter om betyg mellan olika antagningskanslier. Myndigheten ska se till att detta sker i enlighet med dataskyddsförordningen.

Not. 33 Integritetsskyddsmyndigheten, IMY, webbplats <https://www.imy.se/>.

Not. 34 Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, webbplats <https://skr.se/skr.25.html>.

20.3 Databaser – IT-stöd i elevadministrationen

Dataskyddsförordningen innehåller en rad bestämmelser som rör informationssäkerhet och som är viktiga att känna till för myndigheter. Det gäller bland annat skyldighet för ansvarig myndighet att föra ett register eller en förteckning över behandlingar av personuppgifter. Dessa register ska upprättas skriftligen, vara tillgängliga i elektroniskt format och hållas uppdaterade. Vad som ska finnas med i förteckningen beskrivs i artikel 30 i dataskyddsförordningen.

I artikel 5 i dataskyddsförordningen finns även ett antal grundläggande principer för personuppgiftsbehandling som ska tillämpas. Integritetsskyddsmyndigheten beskriver principerna som bland annat innebär att ansvarig myndighet:

- › måste ha stöd i dataskyddsförordningen för att få behandla personuppgifter
- › bara får samla in personuppgifter för specifika, särskilt angivna och berättigade ändamål
- › inte ska behandla fler personuppgifter än vad som behövs för ändamålen
- › ska se till att personuppgifterna är riktiga
- › ska radera personuppgifterna när de inte längre behövs
- › ska skydda personuppgifterna, till exempel så att inte obehöriga får tillgång till dem och så att de inte förloras eller förstörs
- › ska kunna visa att och hur ni lever upp till dataskyddsförordningen.

För mer information se Integritetsskyddsmyndighetens webbplats.³⁵

20.4 Sekretess i skolan

Sekretess i skolan regleras i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). En sammanfattning av lagen finns att hämta på Regeringskansliets webbplats.³⁶

20.5 Sekretessmarkerade personuppgifter

När det gäller gymnasieskola och anpassad gymnasieskola finns det i 23 kap 2 § tredje stycket i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) reglerat vad som gäller för personuppgifter.

Uppgifterna som registreras i folkbokföringen är som huvudregel offentliga. I vissa fall kan det dock skada en person att uppgifter om denne lämnas ut. Det kan t.ex. gälla någon som är hotad eller förföljd. Skatteverket kan då föra in en markering för särskild sekretessprövning, en så kallad sekretessmarkering.

Not. 35 Integritetsskyddsmyndigheten, IMY, webbplats <https://www.imy.se/>

Not. 36 Offentlighet och sekretess hos det allmänna Information om offentlighets- och sekretesslagen m.m. <https://www.pitea.se/contentassets/649c18a14bc54a45a07f8c0fd05519d7/skrift--offentlighet-och-sekretess-hos-det-allmanna.pdf?t=637999758678493888>.

Innebörden av sekretessmarkeringen är att uppgifter om personen enligt folkbokföringens bedömning inte bör lämnas ut utan en särskild sekretessprövning. Det är med andra ord ingen absolut sekretess.

Personuppgifter, inklusive sekretessmarkeringen, aviseras från Skatteverket till andra myndigheter. Mottagande myndighet bör upprätta rutiner för hur den ska hantera sekretessmarkerade personuppgifter.

Med enhetliga rutiner kan hanteringen underlättas inom den offentliga förvaltningen och minska risken att sekretessmarkerade personuppgifter lämnas ut oavsiktligt. Skatteverket har på sin webbplats³⁷ information om hantering av skyddade personuppgifter.

Utdrag ur gällande lag

2 § Sekretess gäller i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i sådan elevhälsa som avser psykologisk, psykosocial eller specialpedagogisk insats, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men.

Sekretess gäller på det område som anges i första stycket dels i särskild elevstödande verksamhet i övrigt för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier. Sekretessen gäller dock endast om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

Sekretess gäller på det område som anges i första stycket i andra fall än som avses i första och andra styckena för uppgift om en enskilds identitet, adress och andra liknande uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.
Lag (2023:353).

Not. 37 Skatteverket, webbplats <https://www.skatteverket.se/>.

Angående distansundervisning och ansökan om utbildning i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan där distansundervisning får användas för hela utbildningen, se 23 kap 2 a § i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Utdrag ur gällande lag

2 a § Sekretess gäller i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan för uppgift om en enskilds personliga förhållanden i ärende enligt 22 kap. 14 § skollagen (2010:800) om mottagande till utbildning där distansundervisning används, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.
Lag (2023:353).

21. Organisering av antagningsprocessen

21.1 Tidplan

Det finns olika sätt att organisera antagningsprocessen. Oavsett hur det görs behöver det finnas en tidplan för antagningsprocessen som tydliggör för såväl de sökande som för de som arbetar med, eller ansvarar för, antagningen vilka hållpunkter som gäller för processens olika delar. I 7 kap. 7 § gymnasieförordningen anges att huvudmannen efter urval bland de sökande preliminärt ska besluta om antagning i början av vårterminen närmast före utbildningens start. Vidare anges att det slutliga beslutet om antagning om möjligt ska fattas före den 1 juli det år som utbildningen börjar.

Utöver detta är inte tidsramarna för antagning reglerat i författning, utan det beslutas lokalt eller regionalt. En vanlig ordning är att de antagningskanslier som administrerar antagningen på uppdrag av kommuner och fristående huvudmän tar fram och föreslår en tidplan som sedan tillämpas. I handbokens kapitel 4 finns exempel på hur en tidplan kan se ut. Notera att det behöver framgå av tidplanen när eventuellt om-/nyval sker.

21.2 Rätt att fatta beslut

Utöver en tydlig och förutsägbar tidplan behöver det också vara tydligt vem som beslutar vad i antagningsprocessen. Kommunallagen (6 kap. 37–39 §§) gör det möjligt att delegera beslutanderätten från den för antagningen ansvariga nämnden till tjänstepersoner. Vem som har rätt att fatta beslut, och om vad, å nämndens vägnar ska framgå av kommunens delegationsordning. Nämnden beslutar i vilken utsträckning beslut som har fattats på delegation ska anmälas dit. Om beslutsrätten inte delegerats och inte finns med i delegationsförteckningen är det nämnden som ska fatta beslutet.

21.3 Beslutsområden i antagningsprocessen

Nedan listas de beslut som mottagande- och antagningsprocessen omfattar:

Yttrande

- › Yttrande från hemkommunen enligt 16 kap. 48 § och 19 kap. 41 § skollagen.

Anpassade gymnasieskolan

- › Hemkommunens beslut att eleven tillhör anpassade gymnasieskolans målgrupp enligt 18 kap 5 § skollagen .
- › Hemkommunens bedömning att elev, som sökt individuellt program på anpassad gymnasieskola i annan kommun, inte kan följa undervisningen på ett nationellt program inom anpassade gymnasieskolan enligt 19 kap. 40 § skollagen.

Mottagande

- › Beslut om behörighet och mottagande enligt 16 kap. 36 §, 17 kap. 14 §, 17 a kap. 18 §, 18 kap. 4 § samt 19 kap. 29 § skollagen.
- › Beslut angående sökande från annan kommun enligt 16 kap. 44 och 47 §§, 17 kap. 19, 21 och 21a §§ samt 19 kap. 39 § skollagen.
- › Mottagande till språkintröduktion, bedömning av elevens språkkunskaper enligt 6 kap. 7 § gymnasieförordningen.
- › Mottagande av elever från utlandet enligt 29 kap. 2–5 §§ skollagen samt 12 kap 11 § gymnasieförordningen.
- › Antagning vid senare tidpunkt enligt 7 kap. 8 § gymnasieförordningen.

Urval/rangordning

- › Beslut om att vid urvalet, förutom betyg att hänsyn ska tas till ett färdighetsprov enligt 5 kap. 8, 16, 26 §§ samt 6 kap. 1 § och 7 kap. 5 § gymnasieförordningen.

Antagning

- › Antagning till årskurs 1 och till vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år enligt 15 kap. 12 § skollagen.
- › Fördelning av elever på inriktningar i högre årskurs då inriktningsgaranti inte medgetts (se nedan) enligt 7 kap. 6 § gymnasieförordningen.
- › Beslut om att eventuellt tillämpa inriktningsgaranti enligt 16 kap. 12 och 39 §§ skollagen.

22. Bevarande och gallring

Myndighet bör inrätta rutiner för gallring av personuppgifter med hänsyn till uppfyllandet av arkivlagen och dataskyddsförordningen.

Publikationsserien Gallringsråd ges ut av Sveriges Kommuner och Regioner tillsammans med Riksarkivet. Råden utarbetas genom den så kallade Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor.³⁸ De råd och rekommendationer om bevarande och gallring som ges genom skriftserien är avsedda att vara till hjälp när kommuner, regioner och kommunalförbund beslutar om vilka handlingar som ska gallras (förstöras) och vilka som ska bevaras. I den 5:e upplaga som utkom 2023 finns uppdaterade råd om vilka handlingar som ska bevaras och vilka som ska gallras från en antagningsverksamhet.

22.1 Bevarande

Enligt 3 § tredje stycket arkivlagen (2018:1912) ska myndigheternas arkiv bevaras, hållas ordnade och vårdas så att de tillgodoser

1. rätten att ta del av allmänna handlingar,
2. behovet av information för rättskipningen, och
3. forskningens behov.

Enligt Samrådsgruppens råd bör statistiska uppgifter och sammanställningar bevaras, så som antal antagna per utbildning och behörighet och kvoter. I övrigt bör information om riktlinjer för antagningen samt beslut av betydelse för verksamheten bevaras, exempelvis avtal med fristående gymnasieskola om antagningstjänst eller överenskommelser i samverkansavtal inom en gymnasiregion med gemensam antagningsverksamhet. Vidare rekommenderas att protokoll med beslut om antagning, överklagan med tillhörande handlingar som görs till Skolväsendets överklagandenämnd ska bevaras, liksom informationsmaterial till vårdnadshavare och elever.

Not. 38 Råd från samrådsgruppen för arkivfrågor, www.samradgruppen.se.

22.2 Gallring

I 10 § arkivlagen anges att allmänna handlingar får gallras.

Enligt Gallringsråden kan följande handlingar gallras, enligt nedan.

Tabell 2: Gallringsråd

Handlingar	Gallring	Anmärkning
Ansökningshandlingar för ej antagna elever	1 år	Efter avslutad reservantagning
Ansökningshandlingar för antagna elever	Vid inaktualitet	När eleven slutat sin utbildning kan handlingarna gallras på antagningsenheten
Bekräftelser på antagning till gymnasieskolan	Vid inaktualitet	
Antagningslistor	Vid inaktualitet	Efter avslutad reservantagning
Korrespondens av tillfällig betydelse	Vid inaktualitet	Rutinkorrespondens av rörande antagning, ansökningar etc.
Register och listor som används för sortering och kontroll	Vid inaktualitet	
Tidplan med instruktioner	1 år	

22.3 Dataskyddsförordningen

För att tillvarata rättigheterna för dem vars personuppgifter behandlas i processen kring antagning till gymnasieutbildning ska lagringsminimering tillämpas. Personuppgifter kan sparas så länge som de är nödvändiga för ändamålet och därefter ska de raderas.

Bilaga 1

Ansökningar

Antagningskansliet bör tillsammans med sina huvudmän ta fram blanketter för ansökan till gymnasieskolans program, dispens från kravet på godkänt betyg i ämnet engelska samt fri kvot.

Nedan lämnas rekommendation vilka uppgifter som bör tas med i respektive ansökan.

Ansökan till gymnasieskolans program

I ansökan till gymnasieskolans program bör följande uppgifter finnas med:

Sökandes personuppgifter

- › För- och efternamn
- › Adress (gata, box c/o)
- › Postnummer och ort
- › Personnummer
- › Telefon (även riktnummer)
- › Telefon, annat nummer (även riktnummer)
- › Nuvarande skola/arbetsplats
- › Klass

Sökt utbildning

- › Sökt program
- › Ort och önskemål om skola
- › Önskemål om inriktning
- › Språkval i 1:a hand och 2:a hand
- › Extra val (önskemål om profil, musikinstrument m.m.)
- › Önskemål om svenska som andraspråk
- › Önskemål om modersmål

Övriga upplysningar

- › Fält där sökande kan lämna relevant information till ansökan t.ex. sökt NIU

Datum och underskrift

- › Fält där sökande skriver under ansökan. Observera att sökande har själv talerätt enligt skollagen.

På ansökan ska också finnas instruktioner om GDPR.

Ansökan om dispens från kravet på godkänt betyg i ämnet engelska

Ansökningsblanketten för dispens från kravet på godkänt betyg i ämnet i engelska bör utformas så att frågorna i blanketten besvarar punkterna i 16 kap 32 § skollagen.

I ansökan om dispens bör följande uppgifter finnas med:

Sökandes personuppgifter

- › För- och efternamn
- › Telefon (även riktnummer)
- › Nuvarande skola och klass
- › För vilka nationella program och huvudmän som ansökan om dispens avser

Information från avlämnade skola

- › Motivering (nuläge och förutsättningar)
- › Anlände till Sverige
- › Startade i Sverige i årskurs
- › Övriga skäl
- › Tillsammans med ansökan bör ett omdöme för ämnet engelska bifogas.
- › Omdömet bör vara utformad så att man ser vilka mål som sökande har uppnått i ämnet engelska

Datum och underskrift

- › Fält där sökande skriver under ansökan. Observera att sökande har själv talerätt enligt skollagen.

På blanketten kan det vara bra att ha med huvudmannens beslut.

- › Vilken utbildning som beslutet avser
- › Bifall eller avslag. Vid avslag även motivering
- › Datum och underskrift av beslutande
- › Telefon till beslutande

På ansökan ska också finnas instruktioner om GDPR.

Ansökan om fri kvot gällande särskilda omständigheter

Ansökningsblanketten för fri kvot gällande särskilda omständigheter (7 kap 3 § och 6 kap 1 § gymnasieförordningen) bör utformas så att sökande kan lämna de nödvändiga uppgifter som behövs utifrån huvudmannens kriterier.

I ansökan om fri kvot bör följande uppgifter finnas med:

Sökandes personuppgifter

- › För- och efternamn
- › Telefon (även riktnummer)
- › Nuvarande skola och klass
- › För vilka program och huvudmän som ansökan om fri kvot avser

Personliga skäl

- › Sökandes skäl, ev. intyg som styrker skälen bör bifogas
- › Sökandes förutsättningar att klara av sökt program
- › Information från avlämnade skola angående stöd och insatser
 - Kontaktuppgifter till de som är insatta i sökandes studier
- › Övriga upplysningar

På ansökan ska också finnas instruktioner om GDPR.

Bilaga 2

Blanketter

Följande blanketter går att beställa från <https://www.adda.se>.

**YTTRANDE och BESLUT (1) Mottagande av sökande till
NATIONELLT PROGRAM i gymnasieskolan**

<https://www.adda.se/webbutik/blanketter/skola-forskola/gymnasieskola/yttran-de-och-beslut-NP/>

**YTTRANDE och BESLUT (4 A) Mottagande av sökande till
Programinriktat val avsedd för en grupp av elever i gymnasieskolan**

<https://www.adda.se/webbutik/blanketter/skola-forskola/gymnasieskola/yttran-de-och-beslut-programinriktat-val/>

**YTTRANDE och BESLUT (4 B) Mottagande av sökande till
Yrkesintroduktion i gymnasieskolan, avsedd för en grupp elever**

<https://www.adda.se/webbutik/blanketter/skola-forskola/gymnasieskola/yttran-de-och-beslut-yrkesintroduktion/>

**ÖVERENSKOMMELSE Bidrag från hemkommun till huvudman
för fristående gymnasieskola**

<https://www.adda.se/webbutik/blanketter/skola-forskola/gymnasieskola/overenskom-melse-om-bidrag/>

REGLERING Mellan kommunala/regionala huvudmän

<https://www.adda.se/webbutik/blanketter/skola-forskola/gymnasieskola/reglering/>

**YTTRANDE och BESLUT Mottagande av sökande till
NATIONELLT PROGRAM i anpassad gymnasieskola**

<https://www.adda.se/webbutik/blanketter/skola-forskola/gymnasieskola/yttran-de-o-beslut-np/>

**YTTRANDE och BESLUT Mottagande av sökande till
INDIVIDUELLT PROGRAM i anpassad gymnasieskola**

<https://www.adda.se/webbutik/blanketter/skola-forskola/gymnasieskola/yttran-de-och-beslut-ip/>

Bilaga 3

Kodning av län och kommun samt tidigare skolutbildning

Län och kommun

Skolverkets och SCB:s anvisningar för kodning av län och kommun bör användas.

Kodning för sökt län och kommun anges med länskod och kommunkod.

Kodning av hemkommun för sökande som inte är folkbokförda i Sverige föreslås enligt nedan:

‣ Asylsökande	0001
‣ EU-medborgare	0002
‣ Nordiska medborgare	0003
‣ Utbytesstudenter	0004
‣ Utlandssvenskar	0005
‣ Övriga utländska medborgare	0006

Tidigare skolutbildning

Tidigare skolutbildning ska avse den sökandes högsta vid vårterminens utgång slutförda skolunderbyggnad om minst ett år enligt följande:

Grundskola

Lpo 94	02
Grundskola + gymnasieskola f.n.	05

Övriga

Övrig utbildning	70
------------------	----

I vissa dataprogram skrivs tidigare skolutbildning ut i klartext.

Bilaga 4

Tabell 1: Kodning av yttrande och beslut om mottagande till gymnasieskolan avseende behöriga sökande

Offentlig huvudman Nationella program	Anmärkning	Yttrande- kod	Förklaring	Mottagande- kod	Förklaring
Hemkommunen erbjuder sökt program och ev. önskad nationell inriktning		2	i den egna kommunen	3	Sökande tas ej emot
		2	i den egna kommunen	4	Sökande tas emot i andra hand
		4	i samverkan m annan kommun	3	Sökande tas ej emot
		4	i samverkan m annan kommun	4	Sökande tas emot i andra hand
	kälen godtas	1	den sökande anför skäl	2	Sökande tas emot i första hand
	skälen godtas inte	1	den sökande anför skäl	3	Sökande tas ej emot
	skälen godtas inte	1	den sökande anför skäl	4	Sökande tas emot i andra hand
Hemkommunen erbjuder ej sökt program och ej önskad nationell inriktning		0	hemkommunen erbjuder ej	2	Sökande tas emot i första hand
Sökt program men ej önskad nationell inriktning		0	hemkommunen erbjuder ej	2	Sökande tas emot i första hand
Sökande placerad på HVB	enl. socialtjänst- lagen 6 kap. 1 §	0		2	Sökande tas emot i första hand

Tabell 2: Kodning av yttrande och beslut om mottagande till gymnasieskolan avseende behöriga sökande

Offentlig huvudman Introduktionsprogram	Anmärkning	Yttrande- kod	Förklaring	Mottagande- kod	Förklaring
Programinriktat val för grupp av elever		0		3	Sökande tas ej emot
		0		4	Sökande tas emot i andra hand
Programinriktat val för enskild elev		0		3	Sökande tas ej emot
		0		2	Sökande tas emot
Yrkesintroduktion för grupper av elever		3	Ej betalningsåtagande	3	Sökande tas ej emot
		4	Betalningsåtagande	4	Sökande tas emot i andra hand
Yrkesintroduktion för enskild elev		3	Ej betalningsåtagande	3	Sökande tas ej emot
		4	Betalningsåtagande	4	Sökande tas emot i andra hand
Individuellt alternativ		3	Ej betalningsåtagande	3	Sökande tas ej emot
		4	Betalningsåtagande	2	Sökande tas emot
Språkintröduktion		3	Ej betalningsåtagande	3	Sökande tas ej emot
		4	Betalningsåtagande	2	Sökande tas emot
Sökande placerad på HVB	enl. socialtjänst- lagen 6 kap. 1 §	0		2	Sökande tas emot i första hand

Tabell 3: Kodning av yttrande och beslut om mottagande till gymnasieskolan avseende behöriga sökande

Fristående huvudman Skolor berättigade till bidrag	Anmärkning	Yttrande- kod	Förklaring	Mottagande- kod	Förklaring
Nationella program		0		2	Sökande tas emot
Programinriktat val för grupp av elever		0		2	Sökande tas emot
Programinriktat val för enskild elev		3	avtal saknas	3	Sökande tas ej emot
		4	avtal finns	2	Sökande tas emot
Yrkesintroduktion för grupp av elever		3	avtal saknas	3	Sökande tas ej emot
		4	avtal om bidrag tecknat	2	Sökande tas emot
Yrkesintroduktion för enskild elev		3	avtal saknas	3	Sökande tas ej emot
		4	avtal om bidrag tecknat	2	Sökande tas emot
Individuellt alternativ		3	avtal saknas	3	Sökande tas ej emot
		4	avtal om bidrag tecknat	2	Sökande tas emot
Språkintröduktion		3	avtal saknas	3	Sökande tas ej emot
		4	avtal om bidrag tecknat	2	Sökande tas emot

SKR:s nätverk för gymnasieantagning

Caroline Bruzelli, Gymnasieantagningen Storsthlm
caroline.bruzelli@storsthlm.se

Robert Gustafsson, Gymnasieantagningen i Örebro län
robert.gustafsson@orebro.se

Erik Delier, Gymnasieantagningen Helsingborg
erik.delier@helsingborg.se

Annette Holm Persson, Gymnasieantagningen Helsingborg
annette.holm.persson@helsingborg.se

Jonas Stålnacke, Gymnasieantagningen Lapplands Gymnasium
jonas.stalnacke@lapplands.se

Gisela Kluwetasch, Fyrkantens gymnasiesamverkan, Luleå
gisela.kluwetasch@skol.lulea.se

Cajsa Melander, Håbo kommun
cajsa.melander@habo.se

Camilla Solnes, Gymnasieantagningen, Region Gotland
camilla.solnes@edu.gotland.se

Sabina Svahn, GR:s Gymnasieantagning, Göteborgsregionen
sabina.svahn@grkom.se

Handbok för gymnasie- antagning 2024

Gällande bestämmelser samt kommentarer om mottagande
/antagning till gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan

Handboken är ett stöd till de som arbetar med och ansvarar för mottagande
och antagning till gymnasieskolan. Handboken innehåller en samman-
ställning av gällande bestämmelser enligt lag, förordning och föreskrifter
samt kommentarer om hur dessa bör förstås och tillämpas.

ISBN 978-91-8047-211-1

Ladda ner eller beställ på skr.se/publikationer

Post: 118 82 Stockholm | Besök: Hornsgatan 20

Telefon: 08-452 70 00 | skr.se



Sveriges
Kommuner
och Regioner